

စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ ၀၀၀

ငြိမ်းကျော် ဝေ့တောင်

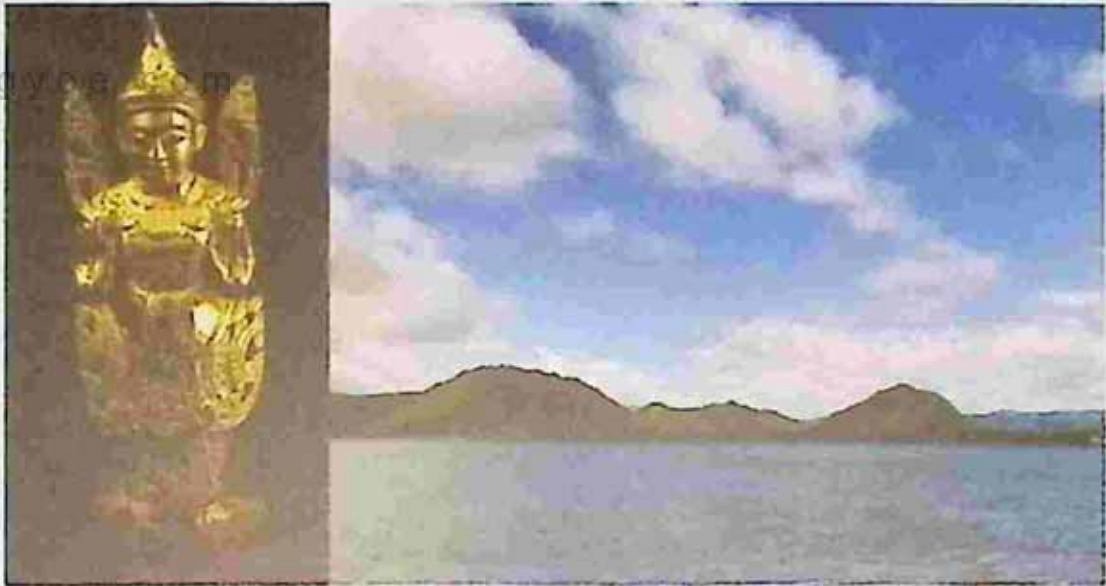


သုဓန မနောဟရီဇာတ်နှင့်
သမိုင်းကြောင်းသုတေသန

ဒုတိယအကြိမ်

၂၀၂၁

mgvye.com



သုခနုနှင့်ဒွေးမယ်နော်တို့၏ ဇာတ်လမ်းသည် သားချောပုံပြင်မှ ပါဠိဘာသာ ဇာတက အသွင်သို့တိုင် ကျယ်ဝန်းသော ပုံသဏ္ဍာန်များစွာဖြင့် တည်ရှိခဲ့သည်။ ဇာတ်သဘင်၊ ရုပ်သေး၊ ဇာတ်ပြား၊ ဇာတ်ထုပ်၊ ရုပ်ရှင် ပုံသဏ္ဍာန်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြဇာတ်စာပေ၊ ရကန်၊ ပျို့၊ စကားပြေ၊ ဝတ္ထု ပုံသဏ္ဍာန်များဖြင့်လည်းကောင်း ပြန့်ပွားခဲ့သည်။

ထိုမျှသာမက ရှေးဟောင်းကရင်ယဉ်ကျေးမှု၌လည်း ထိုဇာတ်သည် အကျုံးဝင်ကာ ကယားယဉ်ကျေးမှု၏ အဓိကဇာတ်လမ်းကြီးတစ်ပုဒ်လည်းဖြစ်၏။ ကယားအမျိုးသားသမိုင်း၏ မူလအစလည်း ဖြစ်၏။ ဤဇာတ်၏ မြစ်ဖျားခံရာဒေသတို့ကား ကောသမ္ဗိ၊ မထုရာ၊ ဂန္ဓာရ၊ ကသ္မိယ။ ထိုမှ တိဗက်၊ တရုတ်၊ နီပေါ၊ ခိုတန်၊ အာရှအလယ်ပိုင်း။ ထိုမှ အရှေ့တောင်အာရှဒေသများ။ ဥရောပကုန်းမြင့်ဒေသများသို့လည်း ဤဇာတ်သည် ပျံသန်းသွားခဲ့သည်။

သက္ကတပိဋကတ်၊ တိဗက်ပိဋကတ်၊ တရုတ်ပိဋကတ် စသော မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပိဋကတ်တော်လာ ဤဇာတ်ကြီး၏ သမိုင်းရေစီးကြောင်းသည် အာရှတိုက်၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ထင်ရှားစေသည်။ 'သုခနု မနောဟရီဇာတ်နှင့် သမိုင်းကြောင်း သုတေသန'သည် အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ တိဗက်၊ နီပေါ၊ အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသ၊ မွန်ဂိုလီးယားနှင့် ဂျာဗား၊ မလေး၊ ယိုးဒယား၊ မြန်မာ စသော အရှေ့တောင်အာရှတို့၏ ရှေးဟောင်းသမိုင်းဆိုင်ရာ ကဏ္ဍတစ်ရပ်ကို စေ့ငုထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။

ထိုဒေသ၏ ရှေးဟောင်းအယူဝါဒဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို လေ့လာထားခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ ဗိဿနိုး၊ ဟန်လင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ ပုဂံခေတ်၏ အယူဝါဒပြဿနာများကို စိစစ်ထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် လွန်စွာထင်ရှားလှသော ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသကျမ်းကြီး၏ သမိုင်းကြောင်းကို တင်ပြထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဤသည်တို့ကို ပါဠိ သက္ကတ ပိဋကတ်များ၊ သမိုင်းမှတ်တမ်းများ၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိများ၊ ကဗျာလင်္ကာများကဲ့သို့သော 'စာပေအထောက်အထား'၊ ဒဂါးများ၊ နံရံဆေးရေးပုံများ၊ ကျောက်ထွင်းရုပ်တုများ၊ ကျောက်စာများကဲ့သို့သော 'ရှေးဟောင်းသုတေသန အထောက်အထား' နှစ်ရပ် ဖြင့် ချဉ်းကပ်သုတေသနပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။

ISBN9789997111536
FIC122
9 789997 111536
4,000.00KS

ငွေတောင်း သုခန မနောဟရီဇာတ်နှင့်သမိုင်းကြောင်းသုတေသန၊ ငြိမ်းကျော်

မျက်နှာပုံပန်းချီ - ကေစာချို

စာမျက်နှာ ၃၁၆ မျက်နှာ၊ ၁၄ . ၅ စင်တီ x ၂၁ စင်တီ

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ(၀၀၅၃၈)၊ ၈၅၊ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊ ရန်ကင်း

ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်(၀၀၄၁၂)၊ ၁၁၇၉၊ မစိုးရိမ်လမ်း၊ ရန်ကင်း

၂၁၀၊ ဩဂုတ်လ၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ အုပ်စု ၅၀၀၊

၁၉၇၃ စာသင်စာအုပ်တိုက်၏ ပထမအကြိမ်မှ

ရောင်းစုး ၄ ၀ ၀ ၀ ကျပ်



ငွေတောင်

သုခနု မနောဟရီဇာတ်နှင့် သမိုင်းကြောင်း သုတေသန

ငြိမ်းကျော်

ဒုတိယအကြိမ် ၂၀၁၈

ဤစာအုပ်ပါ "မနောဟရီ" "မနောဟရီ" အသုံးများမှာ
မူလ စိုက်နှိပ်ခြင်းဟုပင် ၂ မှုး ရောထွေးသုံးနှုန်းထားပါသဖြင့်
ကွဲလွဲနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မာတိကာ

- ကောသမ္ဗိမှ ကန္တရဝတီအစရှိသော	၁
- သုဓန မနောဟရီ သမိုင်းကြောင်းလေ့လာချက်	၂၉
၁။ မဟာဝတ္ထု	၂၉
၂။ မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ၊ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယနှင့် သုဓနကုမာရဇာတ်	၃၃
၃။ မြောက်ပိုင်းပိဋကတ်နှင့် သုဓနကုမာရဇာတ်	၃၆
- တရုတ်	၃၆
- တိဗက်	၃၉
- နိပေါ	၄၁
- အာရှအလယ်ပိုင်း	၄၁
- မွန်ဂိုလီးယား	၄၂
၄။ သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေနှင့် သုဓနဇာတ်	၄၃
- ဒီဗျာဝဒါန	၄၃
- ဒီဗျာဝဒါနမာလာ	၄၄
- ဘဒြကာလွ ဝဒါန	၄၅
- ဗောဓိသတ္တာအဝဒါနကာလွလတာ	၄၅
- သုဓနနှင့် မနောဟရာကဗျာ	၄၆
၅။ သုဓနကုမာရအမည်	၄၈
၆။ အရှေ့တောင်အာရှသို့ အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုရောက်ရှိလာခြင်း	၅၀
၇။ အရှေ့တောင်အာရှသို့ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ရောက်ရှိလာခြင်း	၅၃
၈။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ရောက်ရှိလာခြင်း	၅၉

၉။ ဂျားဗားနိုင်ငံသို့ သုခနုဇာတ်ရောက်ရှိခြင်း	၆၉
၁၀။ ပုဂံသို့ သုခနုဇာတ်ရောက်ရှိခြင်း	၇၃
၁၁။ ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသကျမ်း	၈၄
- ဇယား ၁	၈၅
- ဇယား ၂	၈၉
၁၂။ သုခနုကုမာရဇာတ်နှင့် တောင်ပိုင်းဝိနယပိဋက	၁၀၄
သုခနုမနောဟရီကုမာရဇာတ်လမ်း လေ့လာချက်	၁၁၁
၁။ မနောဟရီပျို့နှင့် သူဇာပျို့	၁၁၁
- ပထမပိုင်း	၁၁၄
- ဒုတိယပိုင်း	၁၂၄
၂။ ငွေတောင်ရကန်	၁၃၁
၃။ တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုနှင့် သုခနုဇာတ်	၁၃၆
နောက်ဆက်တွဲများ	၁၃၈
[က] မဟာဝတ္ထု 'ကိန္နရီဇာတက'	၁၃၈
[ခ] ဒိဗျာဝဒါန 'သုခနုကုမာရဝဒါန'	၁၆၅
[ဂ] ကိန္နရီအဝဒါန	၁၈၈
[ဃ] သုခနုနှင့် မနောဟရာကဗျာ	၁၉၁
□ဓာတ်ပုံ၊ ကျောက်စာနှင့် ဇယားအညွှန်း	၂၀၉
□သုခနုဇာတ်တို့၏ ဆင်းသက်ပုံဇယား	၂၂၀
□သုခနုဇာတ်၏ သက္ကရာဇ်စဉ်ပြဇယား	၂၂၁
□အသံလှယ်အက္ခရာဝလီအညွှန်း	၂၂၃
- စာအုပ်စာတမ်း	၂၂၃
- ဒေသအမည်	၂၂၆
- ပုဂ္ဂိုလ်ဂိုဏ်းနှင့် အထွေထွေ	၂၂၇
□ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတ	၂၃၄
□မှတ်စုနှင့်ရှင်းလင်းချက်	၂၃၆
□ကျမ်းကိုးစာရင်း	၂၆၅
□အက္ခရာစဉ်အညွှန်း	၂၈၄

ထုတ်ဝေသူမှတ်ချက်

မထုရာမှ ကန္တရဝတီအစရှိသည့် ဒေသများသို့ ပျံသန်းလာခဲ့သော သုခနုနှင့် မနောဟရီခေါ် ဒွေးမယ်နှော် တို့သည် ကိုးကွယ်ရာ ယုံကြည်ရာ အမျိုးသားအထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်လာသည်။ ရာမာယဏသည် ယင်းဇာတ်ဝတ္ထုပျံ့နှံ့ရာ နိုင်ငံအသီးသီးအနက် အချို့နိုင်ငံတွင် ကိုးကွယ်ဝတ်ပြုရာ ပူဇော်ရာ ဇာတ်ဝတ္ထုကြီး ဖြစ်လာပါသည်။ ထိုနည်းတူ ကယားအမျိုးသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု နယ်မြေတွင် သုခနုဇာတ်သည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး။

ဤအကြောင်းအရာကို တတ်အားသရွေ့ အားထုတ်ရေးသားထားသော 'ငွေတောင်' ကို ထုတ်ဝေခွင့်ရသည့် အတွက် စာဖတ်ပရိသတ်များနည်းတူ ဝမ်းမြောက်အားရ ဖြစ်မိပါသည်။

ကိုးကွယ်ခြင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုတစ်ပါးဟု ယုံကြည်မိသဖြင့် ဤစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေရပါသည်။

ထုတ်ဝေသူ



မိမိတို့အတွက်

အမေ့

ကောသမ္ဗိမှ ကန္တာရဝတီ အစရှိသော

၁

ခံစားမွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော ဆောင်းရက်များ၏ နံနက်စောစောတွင် တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်၏ စလင်းကျောက်လှေကားခုံပေါ်၌ တံခါးဖွင့်ချိန်ကို ထိုင်စောင့်နေရသည်က များ၏။ တံခါးဖွင့်ဖွင့်ချင်း အပေါ်ထပ် စာငှားဌာနသို့သွားကာ အဟောင်းအပ်၊ အသစ်ငှားရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တစ်အုပ်စ နှစ်အုပ်စ၊ တစ်ခါတစ်ရံ လေးငါးအုပ်။ အရေးကြီးလျှင် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းတို့၏ အငှားကတ်ပြားဖြင့် လွယ်အိတ်ကြီး နှစ်အိတ်စာမျှ သယ်ချလာရသည်။ အလွန်လေးလံပါမှ ခင်နေသော ကောင်လေးတွေကို အကူအညီတောင်းကာ သယ်စေ ပိုးစေရသည်။ အရေးကြီးသော ထိုနေ့မျိုးတွင် ကျောင်းပြေးရသည်။ ရက်တစ်ရာလျှင် နှစ်ဆယ့်ငါးရက် ပျက်ကွက်ခွင့်ကို ဤနေရာတွင် အပြည့်အဝအသုံးချလိုက်သည်။ ကိုယ်လွတ်ရုန်း၍ပင် အတက်ခက်သော ဟီးနီးကားပေါ်သို့ ရအောင်တက်ရသည်။ ကားအဆင်းတွင် အိမ်သို့ရောက်အောင် သုံးဖာလုံခန့် လျှောက်ရသည်။ ပင်ပန်းဖွယ်ဟု တွေးနိုင်သည်။ သို့သော် မမောနိုင်သေး၊ မမောတတ်သေး၊ မောရကောင်းပင် မသိတတ်သေး။ သုတေသနနတ်သည် ဖမ်းစားနိုင်စွမ်း ထက်လှချေသည်တကား။

အချိန်ကာလကို အဆမတန် စေးနှုတ်တိုနေမိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သုခနမင်းသားနှင့် ဒွေးမယ်နော် ကိန္နရီပျိုမတို့က လမ်းစဖျောက်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ရသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ သုခနတို့ဇနီးမောင်နှံသည် ဒုက္ခအပေးဆုံးဟု ထင်သည်။ ခြေရာမကြာခဏ ဖျောက်၍ပြေးတက်သည်။ ကောသမ္ဗိ၌ မျက်ခြည်ပြတ်သွား၍

ရက်သတ္တပတ် တစ်ပတ်မျှ ယောင်လည်လည်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဆင်ကန်းတောတိုး ရှာဖွေ တော့မှ မထုရာနှင့် ကသ္မိယတွင် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွေ့ရတော့သည်။ ကိန္နရီပျိုသည် သုခနုကို လက်တွဲခေါ်ယူကာ အာရှတစ်ခွင်နှင့် ဥရောပကုန်းမြင့်ဒေသအနှံ့ ပျံလေ၏။ ပျံလေသမျှတွင် အကွရာအရေးအခြစ်များ ပြောင်း၍ပြောင်း၍ သွားပေသည်။ ဘာသာ စကားတို့သည်လည်း အကွဲကွဲအပြားပြား။ သက္ကတ၊ တရုတ်၊ တိဗက်၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ ဂျပန်၊ ကိုရီးယား၊ ပါဠိ၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမန်၊ ခိုတန်နှင့် အရှေ့တောင်အာရှ ဘာသာစကားများ။

သုတေသနလုပ်ငန်းကို ဆယ်နှစ်လောက်မျှသာ တွေ့ကြုံရသူအဖို့ရာ သုခနု အကြောင်းအရာသည် ကြောက်မက်ဖွယ် အထုအထည်ကြီး ဖြစ်နေပေသည်။ လပေါင်း နှစ်ဆယ်ကျော်သောအခါ စတင်ရေးသားရန် အသင့်ဖြစ်သည်။ နှစ်လကျော်မျှ ရေးသော အခါမှ ပြီးစီးသည်။

ပြီးစီးသော်လည်း စင်စစ် မပြည့်စုံသေးဟု နားလည်ပြီးဖြစ်၏။

J

စာအုပ်စာတမ်း အထောက်အထား မပြည့်စုံမှုသည် သုတေသနသမားတစ်ဦးအတွက် ကြီးစွာသော အတားအဆီးဖြစ်၏။ အားကိုးလောက်သော စာကြည့်တိုက်တို့မှာ အရေ အတွက်မများလှ။ အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်၊ စာပေဗိမာန် စာကြည့်တိုက်။ ရာမာ ခရစ်ရှနာ စာကြည့်တိုက်၊ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်။ တက္ကသိုလ်များဗဟို စာကြည့် တိုက်၊ ဌာနတွင်း စာကြည့်တိုက်များကို အားထားရပြန်သည်။ ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံ တက္ကသိုလ် သမိုင်းဌာနစာကြည့်တိုက်၊ ဒဿနိကဗေဒဌာန စာကြည့်တိုက်၊ ပါဠိဌာန စာကြည့်တိုက်၊ သုတေသနအသင်း စာကြည့်တိုက်၊ သမိုင်းကော်မရှင် စာကြည့်တိုက်နှင့် ရှေးဟောင်းသုတေသန စာကြည့်တိုက်။ ထိုစာကြည့်တိုက်တို့တွင် လိုအပ်သော စာအုပ် မရသောအခါ ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် ပုဂံရှိ အသိမိတ်ဆွေများထံသို့ စာရေးမေးမြန်း ၍လည်းကောင်း ကိုယ်တိုင်သွား၍လည်းကောင်း စုံစမ်းရသည်။ မရသော် ထိုမည်သော စာအုပ်စာတမ်းသည် လမ်းဆုံးပြီဟု မှတ်ရ၏။ တာဝန်မကြီးသော ဆောင်းပါးနှင့် စာအုပ်များကို နိုင်ငံခြားရောက် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများ၏ အကူအညီဖြင့်ရတတ် သည်။ လက်ရေးဖြင့်ရေးကူး၍ ပို့တတ်သည်။ ဓာတ်ပုံရိုက်ကူး၍ ပို့တတ်သည်။ ဈေးနှုန်းကြီးမားသော စာအုပ်များကိုကား မတတ်နိုင်ကြ။ အချို့ကျမ်းများကား ကော်ပီ

မူပိုင် ဥပဒေသတ်မှတ်ချက်အရ ဓာတ်ပုံကူးယူခွင့်၊ မိုက်ကရိုဖလင် ကူးခွင့်မရှိ။ ထိုအခါ အဘယ်သို့တတ်နိုင်ပါတော့မည်နည်း။ စိတ်မလျှော့နိုင်သေး။ ရင်းနှီးသော စာကြည့် ဘိုက်အချို့ကို နိုင်ငံခြားမှမှာကြားပေးရန် အပူကပ်ရသည်။ မှာကြားပေးကြသည်။ သို့သော် စာအုပ်သစ်များမဟုတ်၍ ကြန့်ကြာရင်းနှင့် စာအုပ်လမ်းစ ပျောက်သွား ရ၏။ အချို့မှာ ပီကင်းပုံနှိပ်မှုဖြစ်သော်လည်း ပီကင်း၌ တစ်အုပ်မျှမကျန်ရှိတော့။ ဟောင်ကောင်စာအုပ်ဆိုင်သို့ ညွှန်သည်။ ဤတွင် ဟောင်ကောင်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံခြား သုံးငွေအခြေအနေကြောင့် ဝယ်ယူရန်ခက်ခဲသွား ပြန်ချေ၏။ ပုဂ္ဂလိကမှာယူခွင့်လည်း မရှိတော့။

တချို့ကျမ်းမှာ အစုံလိုက်ဝယ်မှ ရမည်။ လိုချင်သည်က အတွဲတစ်တွဲထဲက စာမျက်နှာ တစ်ရာခန့်သာ။ နာထန်မူ၊ ဒါမူ၊ လာဆာမူ၊ ပီကင်းမူနှင့် တိုကျိုမူတို့အနက် တိုကျိုမူတစ်မူသာ လွယ်လင့်တကူ ဝယ်ယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်နိုင်ငံ တိုကျိုမြို့ ရှိ တိဗက်ပိဋက သုတေသန အင်စတီကျု၏ ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ မစ္စတာ ဟိရိုဆာတို အိဝါအိထံသို့ စာရေးအကြောင်းကြားရသည်။ စာတစ်စောင်နှင့် ကတ်တလောက် ပေးပို့သည်။ ဝမ်းသာအားရဖြင့် စာကြည့်တိုက်မှူးနှင့် သွားတွေ့ကာ မှာယူပေးရန် ပြောရသည်။ နာထန်၊ လာဆာမူတို့နှင့်စာလျှင် ဤမူက ဈေးချိုကြောင်း၊ ပိုမိုသပ်ရပ် ကြောင်း ပြောပြရသည်။ ဈေးနှုန်းကိုကြည့်ကာ စာကြည့်တိုက်မှူးသည် သက်ပြင်းချ တော့၏။ အတွဲပေါင်း တစ်ရာငါးဆယ့်တစ်တွဲပါ တိဗက်ပိဋကတစ်စုံ ကျသင့်ငွေ မှာ နှစ်သောင်းခုနစ်ထောင်။ တင်ပို့ခ စရိတ်က တစ်ထောင်နှစ်ရာ။ စာကြည့်တိုက်၏ တစ်နှစ်စာငွေစာရင်းမှာ ဤကျမ်းတစ်စုံနှင့် ကုန်သလောက်နီးနီးရှိနေ၍ မတတ်နိုင် ကြောင်းခေါင်းခါပြလေသည်။ ထိုစကားကြောင့် တိုကျိုကပင်ပုံနှိပ်သော ထိုက်ရှို ဩပိဋကခေါ် တရုတ်ဘာသာ ပိဋကတစ်စုံဝယ်ယူပေးရန် မဟာ၊ မိတော့။ ထိုက်ရှို ဩပိဋကကား ထိုထက်ဈေးကြီးလှချေသည်။ စိတ်ဆင်းရဲဖွယ် အကောင်းဆုံးကား အဆိုပါတိုကျိုမှ တိဗက်ပိဋကသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မရှိမဟုတ်။ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်တွင် ဂျပန်သံရုံးကလှူ၍ ရှိနေသည်။ လှူစဉ်ကပင်မစုံလင်။ သုဓန ဇာတ်ပါဝင်သော အတွဲနှစ်တွဲမှာ လှူစဉ်ကပင် ပါမလာ။

ကျမ်းရင်းကို မရရှိပါက တစ်ဆင့်ကိုးကိုသာ စိတ်ကူးရ၏။ သို့ရာတွင် ပုံပြင် အသွားဖြင့် ဘာသာပြန်ထားသော ရယ်စတန်၏ အိန္ဒိယနိုင်ငံလာ တိဗက်ပုံပြင် များစာအုပ်ကိုပင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ မတွေ့နိုင်တော့ပေ။ ထိုအခါတွင် ဒုတိယဆင့်ပွားအစိုး

အကားဖြင့် မကျေနပ်နိုင်သော်လည်း ရောင့်ရဲလိုက်ရချေ၏။ ဤအချိန်မျိုးတွင် ဂျပန် နိုင်ငံ ကျူရှုတက္ကသိုလ် ပါမောက္ခဟိကတ၏ ကျမ်းတစ်ကျမ်းကို လက်ဆောင်ရရှိ သည်။ ထိုကျမ်းနိဒါန်းတွင် လိုအပ်သော အထောက်အထားများစွာကို အိန္ဒိယ၊ တိဗက်၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ အမေရိကန်နှင့် ဥရောပနိုင်ငံတို့မှ မှာယူလေ့လာခွင့်ရကြောင်း၊ ပေမူတစ်စောင်ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ကိုင်တွယ်ဖတ်ရှုရန် မလွဲမသွေလိုအပ်၍ ကိန်း ဗရစ်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်သို့ သွားရောက်ခဲ့ကြောင်း စသည်ဖြင့် ရေးသားထား သည်။ အရာရာတွင် ချောမောပြေပြစ်စွာတကားဟု နားလည်ရသည်။

ဖွံ့ဖြိုးသောနိုင်ငံများကို တန်းတူယှဉ်နိုင်ရန်ကား များစွာအားထုတ်ရပေဦးမည်။ ကိန်းဗရစ်တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်၊ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်၊ အမေရိကန် ကွန်ဂရက် စာကြည့်တိုက်များကို ဆယ်ပုံတစ်ပုံမိရန်ပင် များစွာ ကြိုးပမ်းတည်ဆောက် ယူရဦးမည် ထင်သည်။ ဘာသာရပ်အသီးသီးအတွက် တစ်ပြိုင်နက်ပြီး ပြည့်စုံသော စာအုပ်စာတမ်းများကို မစုဆောင်းနိုင်မီ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်အတွက် လိုအပ်သမျှကို အပြည့်အစုံရရှိရန် ကြားဖြတ်တမံပိတ်၍ စုဆောင်းမှာကြားပေးနိုင်ပါက ဝမ်းမြောက် ထိုက်၏။ ဝမ်းမြောက်ရန်ကာလအတန်ကြာ စောင့်ဆိုင်းရပေဦးမည်ဟု ထင်၏။

ရနိုင်သမျှအထောက်အထားနှင့် ရေးသား၍ မရနိုင်သလောဟု မေးတတ်ကြ သည်။ မေးခွန်းနှင့်ထိုက်တန်သော အဖြေသည် မေးခွန်းထဲ၌ပင် ပါဝင်လျက်ရှိပြီး ဖြစ်ပေသည်။ သီးခြားခွဲထုတ်၍ သုတေသနပြုခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ သုတေသနပြုခြင်း နှစ်ရပ်စလုံး၌လည်းကောင်း၊ တစ်ရပ်ရပ်၌လည်းကောင်း ရနိုင်သမျှ အထောက်အထား တို့သည် အလွန်တရာ နှောင့်ယှက်ဟန့်တားစမြဲ ဖြစ်၏။ အန္တရာယ်ပိုမိုကြီး၏။ အတိမ်း အစောင်း စိုးစဉ်းမျှမခံ။ လုံလောက်သော အထောက်အထား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ရှိသမျှ အထောက်အထားအလုံးစုံကို ရှာဖွေခြင်းမပြု။ လက်လှမ်းမီရာဟု ဖြစ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် မပြည့်စုံသေးဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

ဤမပြည့်စုံမှုသည် အဆက်ပြတ်မှုတို့ကို စေ့စပ်ကြည့်ရာတွင် အားနည်းစေ သည်။ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုကိုလည်း ပီပီသသ အထောက်အပံ့မပေးချေ။ အသွင် သဏ္ဍာန်ပေါ်ရုံမျှလောက်ကိုသာ ဖြစ်စေသည်။ အကယ်၍ စာအုပ်ပေါင်းသုံးဆယ် ကျော်နှင့် စာတမ်းပေါင်း ငါးဆယ်ကျော်မျှ ထပ်မံရရှိမည်ဆိုလျှင် ယခုထက် တိကျမည်၊ ပြည့်စုံမည်ဟု မျှော်လင့်ထားပေသည်။ သို့တစေ ထိုအခါတွင်လည်း ထိုအခါ၌သာ ပြည့်စုံသော ပြည့်စုံပုံမျိုးပင် ရှိလိမ့်မည်ဟု ဆိုချင်သည်။ ရှေးဟောင်းသုတေသန

အထောက်အထား ပစ္စည်းပစ္စယ အရေးအခြစ်တို့သည် အချက်အလက်သစ်များအဖြစ် အစဉ်သဖြင့် ဖြည့်စွက်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

စင်စစ် ဤစာတမ်းသည် သုခနုဇာတ်နှင့် သမိုင်းကြောင်းကို ပဏာမလေ့လာ ချက်မျှသာ ဖြစ်သေးသည်။

၃

ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အကြောင်းအရာကို စာမျက်နှာရာနှင့် ချီ၍ ရေးသားထားသော ကျမ်းများရှိလေသည်။ ထိုအကြောင်းအရာကို နှစ်တစ်ရာ၊ နှစ်ရာ၊ သုံးရာအတွင်း မည်သို့ဖြစ်ပေါ်ပုံ အသေးစိတ်ရေးသားထားသော စာတမ်းများ ရှိသည်။ ထိုစာတမ်းက ပို၍အရေးကြီးလေသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ ယဉ်ကျေးမှု သမိုင်းကို ခြုံ၍ရေးထားသော ကျမ်းထက် တစ်နိုင်ငံစီ၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ရေးသားထား သော သီးသန့်တစ်ကျမ်းစီက ပို၍အားကိုးရ၏။ နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်ကို ခြုံ၍ ရေးသားသော တစ်နိုင်ငံစီ၏ သီးသန့်ကျမ်းထက် ရာစုနှစ် သုံးလေးစု စုကာ အသေး စိတ်ထားသောစာတမ်းက ပို၍အားထားလောက်၏။ ထိုစာတမ်းထက် မိသုကာ၊ ရုပ်တု၊ ဒင်္ဂါးစသော ပစ္စည်း၊ မင်းဆက်တစ်ပါးပါး အဖြစ်အပျက်တစ်ခုခုကို စေ့စေ့စုံစုံ ရေးသားထားသော စာတမ်းကို အားအထားရဆုံးဖြစ်၏။

ကျမ်းတစ်ကျမ်းတွင် ပါရှိသောအဆိုတစ်ရပ်ကို မြင်ကာမတ္တနှင့် အလွယ်တကူ လက်ခံကာ ကိုးကားထိုက်သလော။ ဝိဝါဒကွဲပြားခဲ့သော ခုနှစ်သက္ကရာဇ်၊ အမည်နာမ ကိုပင် သတိပြုညှိနှိုင်းရသေး၏။ အနက်ကောက်ယူချက်များ၊ ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ သုံးသပ် ချက်များကို ပိုမိုစိစစ်ရချေ၏။ ဤတွင် မိမိကိုးကားမည့်ကျမ်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သူက မည်သို့ဝေဖန်ထားသနည်း။ အကြမ်းအားဖြင့် ဘာသာရပ်တူ အခြားကျမ်းများ၊ စာအုပ် ဝေဖန်ချက်များကို ဖတ်ရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဘာသာရပ်မတူသော်လည်း အနည်းငယ် စပ်ဆိုင်သော အခြားစာတမ်းတို့၏ အောက်ခြေမှတ်စုတွင် မိမိကိုးကားမည့် ကျမ်းလာ အဆိုကို ချေပချက်ပေးထားပုံ တွေ့ရ၏။ ထိုချေပချက်ကိုပင် အခြားစာတမ်းတစ် စောင်၏ စာကိုယ်ထဲ၌ အကိုးအကားသစ်များဖြင့် ငြင်းပယ်ကာ အဆိုသစ်တင်ပြထား ပြန်သည်။ ဤမျှ ရှုပ်ထွေးနက်နဲခြင်းကြောင့် ဝင်္ဂါတောင် ခရီးသွားနှင့်မခြား ဖြစ်ရပေ သည်။

လိုချင်သော အထောက်အထား အဆိုအမိန့်ကို တွေ့လျှင်တွေ့ချင်း မဆိုင်း

မတွ ယူငင်ကိုးကားတတ်ခြင်းသည် ကရော်ကမည်ပြီးစလွယ် ပြုလုပ်လိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်ထင်၏။ ဒေါက်တာဝင်တာနစ်က...ဟုဆို၏။ ဆေးဒီးက...ဟုဆို၏။ စသည်ဖြင့် ကိုးကားရေးသားသော စာတမ်းကို 'ဟုဆို၏ သုတေသနစာတမ်းများ' ဟု ပြက်ရယ်ပြုလေ့ရှိပေသည်။ အချို့က ရှေးရေးစာတမ်းထက် လက်ရှိစာတမ်းတို့က ပိုမိုခိုင်လုံသည်၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နောက်ဆုံးပေါ် စာတမ်း တစ်ခုလား အဆိုတစ်ရပ်ကို ကိုးကား၍ ထပ်ဆင့်အတည်ပြုကာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တွေ့ရှိချက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်အတည်ပြုမိ၍ လွဲချော်မှားယွင်းသွားဖူးသော သာဓက ရှိခဲ့ဖူးပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုဆရာကိုးကားရာ စာတမ်းကိုရေးသားသူ ပညာရှင်သည် လက်ရင်းကျမ်းကို မကိုးကားခဲ့၍ ဖြစ်သည်။ ရှေးမှတ်တမ်းနှစ်စောင်ကို လက်လွှတ်စဉ်းစားခဲ့၍လည်း ဖြစ်၏။ ထိုအဆိုကို ထပ်မံကိုးကားမိ၍ တိမ်းပါးချွတ်ချော်မှုကို ထပ်မံကျူးလွန်မိကြပြန်သည်။ ဤပြစ်မှုသည် သုတေသနစာတမ်း၏ တန်ဖိုးကို ယုတ်လျော့သွားစေသည်ကား အမှန်ပင်။ ဤပြစ်မှုမျိုးနှင့် ရင်မဆိုင်မိစေသော လမ်းမှာ သုတေသနကျမ်းများ၊ စာတမ်းများကို ဝေဖန်သော ဝေဖန်ချက်များဖြင့် စိစစ်ချင့်ချိန်ခြင်းဖြစ်၏။

စာပေယဉ်ကျေးမှုဘာသာရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာမှ ထုတ်ဝေသော ဂျာနယ်၊ စာစောင်တစ်ရာနီးပါးရှိ၏။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မှန်မှန်ရောက်သမျှမှာ နှစ်ဆယ်ကျော်ကျော်မျှ။ ထိုနှစ်ဆယ်ကျော်ကို စာကြည့်တိုက် တစ်ဟိုက်တည်းတွင် အပြည့်အစုံမတွေ့နိုင်။ စာကြည့်တိုက် လေးငါးတိုက်ပေါင်းမှ စုံစုံလင်လင် တွေ့နိုင်၏။ အချို့မှာ ထုတ်ဝေသက် သုံးလေးနှစ်သာ ရှိသေးသည်။ အချို့မှာ နှစ်တစ်ရာနီးပါးမျှ ရှိပေပြီ။ ဂျာနယ် စာစောင်တစ်မျိုးလျှင် ယခုအထိ လေးငါးအုပ်သာရှိသေးသည်။ အချို့မှာ နှစ်ရာနီးပါးမျှ။ ထိုစာစောင်တို့တွင် မိမိအလိုရှိရာ အကြောင်းအချက်ကို အရှာရမလွယ်။ အချို့ ဂျာနယ်စာစောင်တို့မှာ အညွှန်းစာအုပ်ထုတ်ဝေပြီး ဖြစ်သဖြင့် အရှာရလွယ်၏။ သို့တစေအတွဲ ၁မှ ယခုအထိကားမဟုတ်။ ၁ မှ ၂၀ အထိ၊ ၁ မှ ၃၀ အထိသာ အညွှန်းစာအုပ်ပြုလုပ်ရသေးသည်။ ၃၁ မှ ယခု ၈၀၊ ၉၀၊ ၁၀၀ ကျော်အထိ အညွှန်း မထုတ်ရသေး။ ဂျာနယ်စာစောင် အများအပြားမှာ အညွှန်းစာအုပ်မရှိသေး။ ထိုအခါ ရာပေါင်းများစွာသော ဂျာနယ်စာစောင်တို့ကို စာကြည့်တိုက်လေးငါးတိုက်တွင် မာတိကာအလိုက် ပိုက်စိပ်တိုက်ကာ ဖတ်ရ၏။ ထိုနောက် စပ်လျဉ်းရာ ဆောင်းပါးစာတမ်းတို့တွင် စာမျက်နှာအလိုက် ပိုက်စိပ်ချကာ ဖတ်ရ၏။ ပြုစုဆဲစာတမ်း

အတွက် အသုံးမဝင် အလေအလွင့်ဖြစ်သွားသော စာမျက်နှာများက ကိုးဆယ့်ငါး ရာခိုင်နှုန်းမျှ ရှိမည်ထင်သည်။ မျက်လုံးကျိန်းစပ်ခြင်း၊ ဦးနှောက်ညှောင်းညှာခြင်းတို့ကို လိုအပ်ရာ ရှာမရသောအခါမှ သတိပြုမိလေ၏။

လိုအပ်ရာရှာ၍ တွေ့သောအခါ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးခြင်း ဖြစ်ရသည်။ ထိုဝမ်းမြောက်ကြည်နူးခြင်းသည် စာအုပ်အငှားအရမ်း ကူသယ်ခေါက်သယ်များပြားသောကြောင့် ငြူစူငြိုငြင်စွာ ဆောင့်အောင့်ဆက်ဆံနေသူ စာကြည့်တိုက် အမှုထမ်းကိုပင် ခေတ္တမျှ မေ့လျော့သွားစေသည်။ ထိုအမှုထမ်း၏ ကိုယ်စိတ်နှလုံးအမှုအရာကြောင့် စိတ်လက်မချမ်းမသာဖြစ်ရသော ဒေါမနုဿသည် အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ပြေပျောက်သွားရလေ၏။ မိမိနှင့် မိမိ၏ဘာသာရပ်မှတစ်ပါး အရာရာကို ခဏတာမေ့လျော့သွားပေသည်။ သုတေသနသမား၏ ပီတိသည် ဤအခါမျိုးတွင် ပေါ်ပေါက်စမြဲဖြစ်၏။ ဤပီတိကို စွဲလမ်းမိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သုတေသန စပါးကြီးမြွေသည် သူ့အပါးမှမခွာနိုင်အောင် အညှို့ကြီး ညှို့ချေပြီဟု နားလည်ရန်သာလျှင်ရှိ၏။ မိမိဝါသနာအလျောက် ထိုအညှို့ကိုခံရသည်နှင့် ထွက်ပေါက်သည်လည်း အလိုအလျောက် ပိတ်သွားပေသည်။

၄

ဒီချောင်းကို ဝင်မိလျှင်၊ မထင်နဲ့ တစ်ခေါက်တည်း တက်တုံသက်တုံနဲ့

တက်မကုန် သက်မစဲ၊ မောလောက်အောင်ပဲ။

အမျိုးသားကဗျာဆရာကြီး ဇော်ဂျီသည် ထိုကဗျာပိုဒ်ကို သုတေသနသမားအတွက် ရည်ညွှန်းရေးသားထားသလောဟုပင် တွေးလောက်ဖွယ်တည့်။

သုတေသနကို တစ်နှစ်ပြုလုပ်မည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုသာ ပြုလုပ်မည်။ စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားမရ။ တစ်ပုဒ်တစ်စောင် ပြုစုပြီးလျှင် ရပ်မည်ဟုဆုံးဖြတ်၍မရ။ ဝါသနာအလျောက်မဟုတ်သော သုတေသနသမားအတွက်ကား ပိုင်းခြား၍ရ၏။ ဆုံးဖြတ်၍လည်းရ၏။ ဝါသနာအလျောက်သုတေသန သမားဖြစ်ရရှာသူ အဖို့မူ 'တက်မကုန် သက်မစဲ မောလောက်အောင်ပဲ' ဖြစ်ရချေသည်။ ထိုအမောကား ဆိုခဲ့ပြီးသည့် အထောက်အထားချို့တဲ့မှု အမောနှင့် အထောက်အထားရှာဖွေဆဲတွင် ကြုံတွေ့ရမည့်အမောတစ်ခု ဖြစ်၏။

ဝါသနာအလျောက် သုတေသနပြုသူနှင့် ဝါသနာအလျောက် စာကြည့်တိုက် အမှုထမ်းသူတို့သည် ထာဝရမိတ်ဆွေများ ဖြစ်ကြ၏။ ဝါသနာအလျောက် သုတေသနပြုသူနှင့် ထမင်းအရစာကြည့်တိုက် အမှုထမ်းသူတို့သည် ထာဝရ ရန်သူများဖြစ်ကြ၏။ ထမင်းအရ သုတေသနပြုသူနှင့် ဝါသနာအလျောက် စာကြည့်တိုက်အမှုထမ်းသူတို့သည် ထာဝရသူစိမ်းများ ဖြစ်ကြ၏။ ထမင်းအရ သုတေသနပြုသူနှင့် ထမင်းအရ စာကြည့်တိုက် အမှုထမ်းသူတို့သည် ထာဝရ ကမ္ဘာခြားလျက်နေကြသူများ ဖြစ်၏။

စာကြည့်တိုက် အမှုထမ်းအချို့မှာ လိုအပ်သော စာအုပ်စာတမ်းကိုသာမက သက်ဆိုင်မည်ထင်သမျှကိုပါ ရှာဖွေပေးကြသည်။ အဖိုးတန် အချက်အလက်တို့ကို ရတတ်သည်။ အချို့မှာ လိုအပ်သည်ကိုပင် စာအုပ်စင်မှ ယူငင်ပေးချင်စိတ်မရှိကြ။ လေးငါးအုပ် ထုတ်ယူပေးလာရလျှင်ပင် မျက်နှာထားပြောင်းလာလေ၏။ စာကြည့်တိုက်တစ်တိုက်တွင် ဆိုးရွားသော စည်းကမ်းသစ်တစ်ခုနှင့် ကြုံရ၏။ စာလာဖတ်သူ တစ်ဦးအတွက် တစ်နေ့လျှင် ငါးအုပ်ကိုသာ စာအုပ်စင်မျှ ယူငင်ပေးမည်။ လိုချင်သလောက် သွားရောက်ယူငင်ပေးလျှင် အခြားစာဖတ်သူများအတွက် စာအုပ်ယူငင်ပေးရန် တာဝန်ပျက်ကွက်မည်ဟု စည်းကမ်းသစ်ဖြင့်ဆို၏။ သက္ကရာဇ်စိစစ်ရန် စာအုပ်ဆယ့်သုံးလေးအုပ်ကြည့်ရန် လိုအပ်၏။ တစ်အုပ်ငှား မှတ်သားထား။ ပြန်အပ်။ နောက်တစ်အုပ်ငှား။ တိုက်ဆိုင်ကြည့်။ မှတ်သား။ ပြန်အပ်။ နောက်ထပ် တစ်အုပ်ငှား စသည့်ဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်။ တစ်အုပ်လျှင် ဆယ့်ငါးမိနစ်မျှကြည့်ရမည်။ အချို့စာအုပ်မှာ သုံး၊ လေး၊ ငါးမိနစ်သာသာ။ တစ်နေ့နှင့်ပြီးရမည့် အချက်အလက်အတွက် သုံးရက်ကျော်ကျော် အချိန်ဖြုန်းလိုက်ရ၏။ စိတ်မကြည်လင်နိုင်။ မကြည်လင်၍ သွားမဖတ်လျှင် မိမိစာတမ်းပြီးစီးမည်မဟုတ်။ စည်းကမ်းသစ်အတိုင်း ဖတ်ရ၍ ရက်တွေမကြန့်ကြာသင့်လျက် ကြန့်ကြာရ၏။ ပြီးစီးမည့်ရက်ထက် သုံးလေးရက် ကြန့်ကြာလာ၏။ မိမိသွားရောက်မဖတ်ရှု၍ ထိုစာကြည့်တိုက်သည် ဖတ်သူမဲ့ကျီးနှင့် ဖုတ်ဖုတ်ဖြစ်နေမည်လည်းမဟုတ်။ သုံးလေးရက်ကြာသွားသောကြောင့် ထိုအမှုထမ်း၌ တစ်စုံတစ်ရာမနစ်နာ။ မိမိစာတမ်းသာ နစ်နာပေလိမ့်မည်။ အချိန်တန်လျှင် ပြီးစီးသင့်လျက်နှင့် မပြီးစီးရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် မိမိလိုလားသော ငွေကြေးကို ရဖို့ရန် အစွမ်းကုန်မျက်နှာချို သွေးထားရသာ ပြည့်တန်ဆာမကဲ့သို့ မိမိလိုလားသောစာအုပ်စာတမ်းရဖို့ရန် သုတေသီသည် အစွမ်းကုန် မျက်နှာချိုသွေးထားကာ စာငှားစင်အနီးသို့ချဉ်းကပ်ရလေ၏။ သုတေသီသည် ဤအခါတွင် ပညာရှာပမာ သူဖုန်းစားဟူသော

ရှေးထုံးဂါထာကို နှလုံးသွင်းကာ ခန္တိကသိုဏ်းဝန်း၌ စိတ်သွင်းထားရချေ၏တကား။

ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အားပေးနှစ်သိမ့်ကာ လုပ်စရာရှိသည်ကို လုပ်ရချေ၏။ ဆောင်းပါးစာတမ်းစာမျက်နှာ သုံးလေးဆယ်ကို ကူးယူမှတ်သားရသည်က အချိန်ကုန်လှသည်။ စင်စစ် ထိုအလုပ်မျိုးသည် ရှေးကျသော လုပ်နည်းလုပ်ငန်းမျိုးဖြစ်၏။ တစ်မိနစ်အတွင်း ကိုက်ပေါင်းရာနှင့်ချီကာ ရက်လုပ်သော အလိုအလျောက်စက် ရက်ကန်းခေတ်ထဲတွင် လက်ရက်ထည် ရက်လုပ်ရသည်နှင့်တူ၏။ ရှားပါးသော စာအုပ်ဖြစ်လျှင်၊ ရည်ညွှန်းစာစောင်ဖြစ်လျှင် ငှားရမ်းခြင်းမပြု။ ထို့ကြောင့်ကူးယူရ၏။ ဆောင်းပါးတစ်စောင်ကို အစအဆုံး အကျုံးဝင်မှုအရ ကူးယူရ၏။ ဤဒုက္ခကို မြင်တွေ့သွားသော အရှေ့တိုင်းနှင့် အာဖရိကလေ့လာရေး တက္ကသိုလ်မှ မိတ်ဆွေကထိက တစ်ဦးက ခေါင်းယမ်းပြသည်။ သူတို့နိုင်ငံတွင် စာမျက်နှာသုံးလေးဆယ်ရှိသော ဆောင်းပါးတစ်စောင်ကို မိုက်ကရိုဖလင် ရိုက်ကူး၍ဖြစ်စေ၊ ဓာတ်ပုံစက္ကူဖြင့် ကူး၍ဖြစ်စေ၊ မိနစ်ပိုင်းအတွင်းရကြောင်း၊ ကျပ်အနည်းငယ်မျှသာ စရိတ်ကျကြောင်း၊ မိမိအိမ်ကျမှ အေးအေးဆေးဆေး ဖတ်ရှုလေ့လာကိုးကားနိုင်ကြောင်း၊ အချိန်ကုန်သက်သာသဖြင့် အလုပ်တွင်ကျယ်ကြောင်း ပြောပြသည်။ ထိုစကားမျိုးကို ကြားနေကျဖြစ်သော်လည်း ထပ်မံကြားရတိုင်း အသစ်ဖြစ်ကာ စိတ်ပါးမိချေသည်။

ဂျာနယ်စာစောင်ပေါင်းများစွာထဲမှ ဘာသာရပ်များစွာကို ညွှန်းထားသော အညွှန်းစာအုပ်တွဲကြီးများ၊ လုံးချင်းစာအုပ် ထောင်ပေါင်းများစွာကို ဘာသာရပ် အလိုက် ညွှန်းထားသော အညွှန်းစာအုပ်တွဲကြီးများ၊ အရှေ့တောင်အာရှ ဘာသာ စကားဆိုင်ရာ ကျမ်းနှင့် စာတမ်းများ အညွှန်းစာအုပ်။ ခရစ်နှစ်တစ်မှ ဆယ့်ငါးရာစုအတွင်း အရှေ့တောင်အာရှသမိုင်းနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းများပါရှိရာ တရုတ်မှတ်တမ်းကျမ်းညွှန်းစာအုပ်။ ဟားဗတ်၊ အောက်စဖို့၊ ကိန်းဗရစ်၊ ဘာလင်၊ ယုံချင်း အင်စတီကျူ စာကြည့်တိုက်များက ပြုစုသည်။ တစ်တွဲလျှင် အနည်းဆုံးဈေးက ကျပ်ငါးထောင်ကျော်၊ အညွှန်းစာအုပ်တို့က ရည်ညွှန်းရာ စာအုပ်စာတမ်းများကို မိုက်ခရိုဖလင် စာစဉ်ဖြင့် ထုတ်ဝေ၏။ ထိုမိုက်ကရိုဖလင်စာစဉ် တစ်စုံကိုဝယ်ယူလျှင် ကျပ်သုံးထောင်နီးပါး။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ စာအုပ်စာတမ်းအများဆုံး ဝယ်ယူခွင့်ရှိသော စာကြည့်တိုက်ကြီးပင် ထိုသို့သောငွေပမာဏကို အသုံးပြုရန် ခွန်အားမရှိချေ။ ထိုအခါ အထောက်အထားတို့ ကြုံလှီလာရ၏။

ဤအခြေအနေတွင် တစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်က ရှိသမျှနှင့်ဖြစ်အောင်

mgyc.com

သုတေသနလုပ်ပါဟု မိန့်တော်မူခဲ့ဖူးသည်။ အံ့ဖွယ်လည်းကောင်း၍ ပြုံးစဖွယ်လည်းကောင်းပါပေ၏။

၅

များမကြာမီက မြန်မာနိုင်ငံသို့ စာအုပ်တစ်အုပ်ရောက်လာသည်။ ထိုစာအုပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတင်းစာတွင် ဆောင်းပါးသုံးလေးစောင် ဖတ်ရ၏။ စာအုပ်ဝေဖန်ချက်တော့ မဟုတ်။ ချီးကျူးသယောင်ယောင်၊ ဝမ်းသာကြိုဆိုသယောင်ယောင်၊ အံ့ဩသယောင်ယောင် ရေးသားကြ၏။ စာအုပ်ချုပ်လုပ်ပုံ၊ စာရွက်အမျိုးအစား၊ မင်ကျမင်နကောင်း၍ ရေးသားသလော၊ ဈေးကြီးပေးရ၍ စာအုပ်ကောင်းဟု ယူဆရေးသားသလော၊ အတွင်းအနှစ်သာရ အကြောင်းအရာကို နားလည်၍ ရေးသားသလော မသိရ။ အမျိုးသားစိတ်ဖြင့် ဒါတို့ဗမာကွဟု ရမ်းအော်ကာ ရေးသားသလောမသိ။

စင်စစ်ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ရှိစဉ်က တာဝန်ယူခဲ့ဖူးသော အရာဌာနကို အလွဲသုံးစားပြုကာ ထိုအရာဌာနအရှိန်အဝါကိုမှီး၍ မဆင်မခြင်မပြည့်မစုံ ရေးလွှတ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည် ထင်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၁၉၆၀ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အသစ်တွေ့ရှိချက်များကြောင့် ၁၉၆၀ မတိုင်မီက လက်ခံထားသောအချက်များ ကျေပျက်သွားကြောင်းကို သိပုံမရ။ ၁၉၆၀ မတိုင်မီက မြန်မာမှတ်တမ်းနှင့် ဥရောပမှတ်တမ်းတို့ကို ပေါင်းစပ်ကာ ရေးသားခြင်းသာဖြစ်လေသည်။ အဆိုဟောင်းကို ပျက်ပြယ်စေသော အဆိုသစ်များနှင့် မျက်ခြည်ပြတ်နေသူ ထိုဆရာသည် ဦးမှစပါးတွေ အားလုံးကို ပဲ့သို့ရွှေ့ပြောင်းပေးပုံမျိုး ပြုလုပ်၏။ လပေါင်းများမကြာမီ ဂျပန်အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့မှ ဝေဖန်ရေးဆရာတို့၏ ဝေဖန်ချက် လေးငါးခြောက်စောင်က သူ့စာအုပ်ကို ဆွဲဆုတ်ပစ်ကြလေသည်။ အချက်အလက် လိုအပ်နေပုံ၊ မှားယွင်းနေပုံ၊ အဆိုဟောင်းကို ယောင်မှားကိုးကားပုံ၊ အဆိုသစ်များ တွေ့ရှိနေပါလျက် မျက်ကွယ်ပြုထားပုံတို့ကို ဝေဖန်ရေးဆရာတို့က ထောက်ပြလေသည်။ အယူအကောက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တို့မှာ ဝိဝါဒကွဲတတ်၍ ဝိနည်းရှောင်လိုသူအဖို့ ရှောင်နိုင်၏။ အချက်အလက်အရာ၌ ဝိဝါဒမကွဲ။ တိကျပြီးခိုင်ခံ့ပြီးဖြစ်၍ အဘယ်သို့မျှ ဝိနည်းရှောင်မရ။ အချက်အလက်လွဲ၍ လွဲသည်ဟုထောက်ပြသူ ပေါ်လာလျှင် ကျေးဇူးတင်ပါသည်ဟု ပြန်ပြောလိုက်ရုံသာရှိ၏။

အယုံအကြည်ကင်းမဲ့စေသူ တစ်ဦးအပေါ် နောင်အခါတွင်လည်း သံသယဖြင့်

စီး၍ကြည့်ခြင်းခံရတတ်သည်။ သုတေသနလောကတွင် ပြစ်ချက် တစ်ကြိမ်တစ်ခါခံရလျှင် နောက်နောင် ယုံကြည်အားထားရန် ခဲယဉ်းလေတော့၏။ အချို့ကား ခေါင်းမာသည်။ မိမိချွတ်ယွင်းချက်ကို ဝန်ခံရန်ထက် ထိုချွတ်ယွင်းချက်ကို ဖုံးကွယ်ရန် ဆင်ခြေများ၊ မတရားသက်သေ အထောက်အထားများကို ရှာဖွေကြသည်။ ရသစာပေတွင်သာ ဖန်တီးသူ၏ စိတ်နေသဘာဝ အတွေးအခေါ်ကို တွေ့နိုင်သည်မဟုတ်။ သုတေသနတွင်လည်း ထုတ်လုပ်သူ၏ စိတ်နေသဘာဝ အတွေးအခေါ်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့မှာ သံသယကဲလွန်းသူ၊ အချို့မှာ ဆန္ဒစွဲစိတ်ဝါဒကြောင့် ဆွယ်လွန်းသူများ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်ကြသည်။ အချို့မှာ အထောက်အထားပုံကြီးပေါ်၌ တက်ထိုင်ကာ ရေရေရာရာ မဆိုဝံ့သူများ၊ အချို့မှာ အမှတ်အသား အတိအကျကို မြင်နေလျက်က မယုတ်မလွန် ပြောတတ်သောအကျင့်ကြောင့် ပေါ့တီးပေါ့ဆဖြစ်သွားကြသူများ၊ အချို့ကား အချက်အလက်တစ်ခုကိုမှီကာ ယုတ္တိများစွာထုတ်၍ အနုမာနပေါင်းများစွာ ထုတ်သူအဖြစ်သို့ ရောက်ရသူများ၊ အချို့ကား ရှေးဦးသုတေသီတို့၏ အရိုးများကို ကုလားထိုင်ပြုကာ ရှေးသုတေသီတို့၏ ဦးခွံများကို ဖနောင့်ဖြင့်ပေါက်ရင်း 'ဟုဆို၏' စာတမ်းများ ပြုစုကြ၏။ အချို့ကား မျက်နှာလွှဲခဲပစ် ရေးသားတတ်သူများ၊ အချို့ကား မည်သူရေးသည့် စာတမ်းကိုမဆို အထောက်အထားကင်းမဲ့စွာ အပြစ်တင် ရှုတ်ချတတ်သူများ စသည်ဖြင့်။

တစ်ခါက တစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ကို သာသာပြန်ရာ တိမ်းပါးသွားဖူးသည်။ ဤသို့ဖြစ်သွား၍ ပါဠိ၊ သက္ကတတတ် ပညာရှင်သုံးလေးဦးမှာ စိတ်မချမ်းသာ ဖြစ်သွားသည့်အလျောက် ဖွင့်ဟညည်းတွားလိုက်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင် ထိုအမှားကို သိလိုက်သော်လည်း ဖုံးကွယ်ရန် စာအုပ်များစွာကို လှန်လှော၏။ မတရားသက်သေထွက်ချက်ဖြင့် မိမိအပြစ်ကို ပလပ်ရန် ကြိုးပမ်းသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့။ ထိုအပြုအမူသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလှ၏။ သူငယ်ချင်း နည်းပြဆရာတစ်ဦးက 'တစ်ဌာနနဲ့ တစ်ဌာန ဘာသာရပ်ချင်းမတူတော့ တစ်ယောက်ရေးတာ တစ်ယောက်က ဖတ်ကြည့်ရုံသာ ဖတ်ရတာ၊ နားလည်ကြတာ မဟုတ်ဘူး။ ဌာနထဲကလူချင်းသာ နားလည်တာမဟုတ်လား။ နားလည်လို့ ကပေါက်တိကပေါက်ချာရေးတာကို မညာမတာ ဝေဖန်ရေးသားမယ်ဆိုတော့လည်း ဌာနသားချင်း ဖြစ်နေတော့ ခက်မယ်။ ဒါတောင် တန်းတူချင်း။ အကြီးကြီးတွေရေးတာဆိုရင် သာပြီး မပြောဝံ့တာပေါ့။ ထားလိုက်ပါလေ။ ဗမာလိုရေးထားတာဆိုတော့ တော်သေးတာပေါ့။'

အင်္ဂလိပ်လိုများ ဒီပုံနဲ့ရေးကြမယ်ဆိုရင် ခဏဏအရက်ကွဲရမှာပဲ' ဟု နာနာ
ကြည်းကြည်းပြောလေသည်။

၆

ဝါသနာတူတို့သည် နေ့စဉ်လိုလို တွေ့ဆုံဖြစ်ကြသည်။ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက်
သာသာရပ်ချင်းမတူကြ။ မြန်မာစာပေနှင့် ဘာသာစကား၊ သမိုင်း၊ ဒဿနိကဗေဒ၊
မနုဿဗေဒ၊ ဘောဂဗေဒ၊ နိုင်ငံရေး၊ ရုက္ခဗေဒ၊ ရူပဗေဒ၊ ဗုဒ္ဓစာပေ... စသည်။
တစ်ယောက်လုပ်ငန်းကို တစ်ယောက်နားလည်မှုရှိထား၍ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးဖြစ်သည်။
တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် ကူညီကြသည်။ စိတ်ဓာတ်ဖေးမမှု ပေးကြရသည်။
အများအားဖြင့် နွဲ့နွဲ့နေရာမှ ရုန်းထွက်နေကြသူများ ဖြစ်သည်။ ဖတ်ခါစ၊ မှတ်ခါစ၊
ရေးမည်ဟု အားထုတ်ခါစ။ နည်းပြဆရာတစ်ယောက်ဆိုလျှင် မရုန်းနိုင်၍ အနစ်ခံ
လိုက်ရသည်။ အသင့်ဖြစ်နေပြီဖြစ်သော အမှတ်အသား မူကြမ်းအားလုံးကို မီးရှို့ဖျက်
ဆီးပစ်လိုက်သည်။ သူရေးနေသော အကြောင်းအရာမှာ ခက်ခဲသည်နှင့်အမျှ ကောင်း
မွန်လှသည်။ ထိုအချက်ကိုသိသော သူ့ထက်ကြီးသောသူက လာမည့်သုတေသန
ဆွေးနွေးပွဲတွင် ထိုစာတမ်းကို ဖတ်ချင်သည်။ သူ့ကိုပေးပါဟု နည်းပြဆရာကလေးကို
တိတ်တဆိတ်ပြော၏။ နည်းပြဆရာကလေးသည် ခေါင်းညိတ်ရ၏။ သို့သော် အိမ်
အပြောင်းအရွှေ့တွင် ပျောက်ဆုံးသွား၍ အထောက်အထားများ မရှိတော့ပါ။ ထို့ကြောင့်
စိတ်မရှိပါရန် နောက်တစ်နေ့၌ ပြောဆိုပြီး အိမ်အရောက်တွင် စာရွက်စာတမ်း
အားလုံးကို မီးရှို့ပစ်လိုက်သည်။ သူ့ကို နှစ်နှင့်ချီကာ သုတေသနစိတ်ဝင်ရန် သွေး
ဆောင်ခဲ့သမျှမှာ အလဟဿဖြစ်သွားရလေသည်။ အလားတူအဖြစ် အပျက်များကို
မကြာခဏ ကြားရသည်။ တက္ကသိုလ်၏ စာစောင်တစ်ခုသို့ပေးပို့ရန် စာတမ်းတစ်
စောင်မှာ သုံးသပ်သူထံ၌ နှစ်နှစ်ကျော်သုံးနှစ်နီးပါး ကြန့်ကြာနေတတ်သည်။
တစ်ခါတစ်ရံ သုံးသပ်သူ၏ လက်ထဲ၌ပင် အစပျောက်သွားတတ်သည်။ အားကြီး
မာန်တက် ရေးရသူတို့အဖို့ ဗျူရိုကရက်သုခမိန်နှင့်ကြုံရလျှင် သုတေသနကို လက်နှင့်
မရေး၊ စိတ်ထဲ၌သာ ရေးသားနေကြတော့သည်။

များမကြာမီက ကြေကွဲဖွယ်အဖြစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးသည်။ သိပ္ပံကျောင်း
သူတစ်ယောက်နှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်၏။

ထိုကျောင်းသူသည် နောင်ဆုံးနှစ် စာတမ်းငယ်ရေးသားရာတွင် အသစ်တွေ့ရှိ

ချက် တစ်ချက်ကို သုတေသနပြုခဲ့သည်။ သူ လေ့လာသင်ကြားခဲ့ရာ ဘာသာရပ်ထဲတွင် သူ့တွေ့ရှိချက်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဦးစွာတွေ့ရှိချက်ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းကို စာတမ်းရေးရာ ကိုးကားရန် စာအုပ်စာတမ်းများကို ငှားမရ၊ ဖတ်ခွင့်မရကြုံရ၏။ သိုဝှက်သိမ်းဆည်းထားကြကာ ပေးမဖတ်နိုင်။ တခြားမှာရှာဟု ပြောင်ပြောင် တင်းတင်း ပြောဆိုခြင်းခံရသည်။ ထိုကျောင်းသူသည် ဤအကြောင်းကို အကြီးအကဲထံသို့ သွားရောက်တိုင်ကြားခြင်းလည်း မပြုဝံ့။ မိမိရှေ့ရေးမှာ ပိုမိုဆိုးရွားဖွယ်ရှိကြောင်း သိမြင်၍ ကြိတ်မှိတ်ကာ စာအုပ်ဆိုင်တွင် ရှာဖွေရသည်။ ဆိုင်တွင်မရှိ။ သို့သော် ရှာဖွေနေစဉ် လပိုင်းအတွင်း သူ့အလိုရှိသော နိုင်ငံခြားစာအုပ်များက စာအုပ်ဆိုင်သို့ ကံအားလျော်စွာ ရောက်ရှိလာသည်။ ထိုအခါမှ ရေးသားနိုင်တော့သည်။ စာတမ်းငယ် အဖြစ်နှင့် ရေးသားသည့်ပြင် တက္ကသိုလ်စာစောင်တစ်ခုသို့ ပုံနှိပ်ရန် ပေးပို့ခဲ့သည်။ ပုံနှိပ်ဖော်ပြပြီး လပိုင်းအတွင်းပင် ထိုဘာသာရပ်ကို လေ့လာလျက်ရှိသော နိုင်ငံတကာ အသင်းအဖွဲ့များ၊ တက္ကသိုလ်များ၊ သုတေသနဌာနများက သူထံသို့ ချီးကျူးဝမ်းမြောက် စာများ ပေးပို့ကြလေသည်။ အကယ်၍ နိုင်ငံခြားမှကိုးကားရမည့် စာအုပ်များ အချိန် မိသာရောက်မလာခဲ့သော်။

ဤသို့သော အဖြစ်အပျက်များ မည်မျှရှိမည်ကို မသိနိုင်။

ဤအတွေ့အကြုံမျိုးကြောင့် စိတ်ပျက်အားလျော့ခြင်း အဆိပ်ကို သောက်ပစ် ကာ၊ ရုံးလာ လက်မှတ်ထိုး၊ ဌာနက ပေးသလောက်တာဝန်လုပ်၊ ရုံးဆင်းလက်မှတ် ထိုး၊ စိတ်စေတနာအလျောက် ရေးသားလို၊ ပြုစုလိုသောစိတ်ကို စွန့်လွှတ်ပစ်။ ဤသို့နှင့် တဖြည်းဖြည်း အသက်ကြီးခံကာ သေမင်းကို စိတ်ညစ်ညစ်နှင့် ထိုင်၍ စောင့်နေရရှာ သူများ မည်မျှရှိမည်မသိ။ သမုဒ္ဒရာရေကို တစ်ယောက်တည်းသောက် လိုသူများ၊ မိမိအမျိုးသား၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အကျိုးစီးပွားကို အဓိကထား၍ မကြည့်တတ်သူတို့ ကား နေရာတိုင်းတွင် တည်ရှိဆဲပါတကား။

ကွယ်လွန်သူ သုတေသနပညာရှင်တစ်ဦးက ထိုသဘောများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြောခဲ့သည်ကို သတိရမိသည်။ “ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံတွေမှာတောင် မလိုတမာစိတ်၊ ဝန်တိုပိတ်ပင်စိတ်တွေရှိနေသေးတာပဲ။ မဖွံ့ဖြိုး မတိုးတက်သေးလို့ တည်ဆောက်ခါစ နိုင်ငံမှာဆိုရင် ပိုဆိုးတာပေါ့။ ဒါကို စိတ်ရှည်ရှည်နဲ့ သည်းခံရမယ်။ စာတမ်းတစ်စောင် ရေးပြီးရင် အဲဒီစာတမ်းမှာပါတဲ့ ဘာသာရပ်ကို နားလည်လိုက်တဲ့ အသိဉာဏ်အပြင်၊ အဲဒီစာတမ်းရေးစဉ်က တွေ့ကြုံဆက်ဆံရတဲ့ လူတွေရဲ့အကြောင်းကိုပါ နားလည်

လိုက်ရတာ မဟုတ်လား။ ဒါ အစွန်းထွက်အမြတ်တစ်မျိုးလို့ သဘော ထားလိုက်ပေါ့” ဟု ကွမ်းဝါးရင်းပြောသည်။ တစ်ဆက်တည်းနှင့် “ဒီရဲ့ အမူအကျင့် စိတ်ဓာတ်တွေကို အရပ်ထဲက လူတွေကြားရင် ရှက်စရာကြီးများ ကွမ်းသွေးထွေးရင်း ပြောသည်။

သုတေသနပညာရှင်ကဗျာ ဆရာကြီးတစ်ဦးက “စိတ်ဓာတ်အဆင့်အတန်း မြင့်မားအောင် တည်ဆောက်ဖို့ အရေးကြီးတယ်။ ဒါဟာ ယဉ်ကျေးမှုရဲ့ ပထမဆုံး ခြေလှမ်းပဲ။ အခွင့်အာဏာ တစ်ပြားသားရရင် တစ်ပြားသားသုံးမဟဲ့၊ နှစ်ပြားရရင် နှစ်ပြားသားသုံးမဟဲ့ စိတ်ဓာတ်မျိုးနဲ့တော့ မဖြစ်ဘူး။ အခွင့်အာဏာမှန်သမျှဟာ အဆိုး ဘက်မှာဖြစ်ဖြစ်၊ အကောင်းဘက်မှာဖြစ်ဖြစ် အသုံးချလို့ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခွင့် အာဏာရဲ့ မူလအဓိပ္ပာယ်အမှန်ဟာ ကောင်းရာကောင်းကြောင်းလုပ်တဲ့အခါ လွယ်ကူစေဖို့ အထောက်အပံ့ ကိရိယာပဲ။ ဒါကို အလွဲသုံးစား လုပ်တဲ့စိတ်ဓာတ်မျိုး တွေ ခေါင်းပါးအောင်ပြုပြင်ရမယ်” ဟု ပြော၏။ ထိုစကားကိုကြားရပြီး ပြန်လာသည့် လမ်းတစ်လျှောက်တွင် အတူတကွပါလာသော သူငယ်ချင်းလက်ထောက် ကထိက တစ်ဦးက ယဉ်ကျေးမှုကော်လှန်ရေးအကြောင်း စိတ်ထက်သန်စွာ ပြောခဲ့လေသည်။ ထိုသူငယ်ချင်းကား သုတေသနတောသို့ ဝင်မိကတည်းက ဗျူရိုကရက် သုခမိန်၊ ပထမအမော ဒုတိယအမောနှင့် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၌သာ ပွင့်တော်မူတတ်ထကုန်သော ဘုရားအဆူဆူတို့၏ ပါးစပ်သေနတ်ဒဏ်ကို မြိုးမြိုးမြက်မြက် ခံထားရသူတစ်ဦး ဖြစ်လေ၏။

၇

တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ပြုစုချက်ကို ပြုစုသူ ထိုတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အကျိုးစီးပွား ဖြစ်သည်ဟု မြင်နေသမျှ ကာလပတ်လုံး ပြုစုချက်ကို မမြင်တော့။ ထိုတစ်ဦးတစ် ယောက်ကိုသာ မြင်နေပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ထိုသူ၏ ပြုစုချက်သည် အမျိုးသားယဉ် ကျေးမှုဘဏ္ဍာတိုက်ထဲသို့ ပြားစေတစ်စေ ထည့်ဝင်လိုက်ခြင်းဟု နားလည်နိုင်ခြင်း ရှိတော့မည်မဟုတ်။ ထိုပြုစုချက်သည် မိမိအား စားစရာ၊ ဝတ်စရာ၊ နေစရာပေးထား သော နိုင်ငံတော်၌ မိမိအပါအဝင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသော အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု အဆောက်အအုံထဲသို့ သဲတစ်ပွင့် ထည့်ဝင်ဖြည့်စွက်လိုက်ခြင်းဟု နားလည်သိရှိတော့ မည်မဟုတ်။ အသိဉာဏ်အယူအဆ ခေါင်းပါးလာသည်နှင့်အမျှ ပြုစုချက်ထက် ပြုစု သူကို စိန်းစိန်းကြည့်လာမိနိုင်ချေသည်။ ထိုအကြည့်သည် စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်း၌

အရင်းမတည်နိုင်ခဲ့သော် ကောင်းကျိုးမဖြစ်ထွန်းစေတော့။ ယုတ်စွအဆုံး ဓမ္မမစ္ဆရိယ ထားမိစေသည်။ စိတ်ဝမ်းကြည်ဖြူနိုင်ခဲ့၏။ ထိုအခါ အမျိုးသားယဉ်ကျေး မှုကို စာလုံးပေါင်းမျှပင် မတတ်ကြတော့။

စင်စစ် သုတေသနကိစ္စတွင် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုကို ဇောင်းပေး၍ ပြောဆို နေခြင်းမှာ ကျဉ်းမြောင်းသည်ဟု ဆိုလိုကဆိုနိုင်၏။ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု၏ အပရိ အကြောင်းအရာများကို မပြုစုရတော့ဘူးလားဟု မေးစရာရှိ၏။ ပြုစုရမည်သာဖြစ် ပါသည်။ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံသား သုတေသီသည် အာဖရိက ရှေးဟောင်းဂီတကို သုတေသနပြုလိုက ပြုမည်။ အောက်တိုဘာတော်လှန်ရေးသမိုင်းကို ပြုစုလိုက ပြုစု မည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားသုတေသီသည် ပုဂံနိုင်ငံတော်သမိုင်းကို ပြုစုလိုက ပြုစုမည်။ ပါရှားဘာသာစကားရှိ ရှေ့ဆက်ပစ္စည်းများကို ပြုစုလိုက ပြုစုမည်။ ရှမ်း၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကို သုတေသနပြုလိုက ပြုနိုင်၏။ အဘိရီဂျင်းတို့၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက် အခေါ်အဝေါ်ကို သုတေသနပြုလိုက ပြုစုနိုင်၏။ သို့ရာတွင် လတ်တလော အရေးကြီးသည်မှာ မိမိ၏အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သိရှိ ရန်ပင် ဖြစ်၏။ မိမိ၏သမိုင်းကို မိမိမသိသမျှ မိမိအကြောင်းကို မိမိကိုယ်တိုင် မသိရှိသူ ကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေဦးမည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ဘာသာစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအကြောင်း ကို အတန်မျှစကားစပ်မိပြီဆိုလျှင် မည်ရွှေမည်မျှ ပြုစုပြီး၊ ထွက်ပေါ်ပြီး ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်၏။ ရှိသမျှနှင့် ရောင့်ရဲလွယ်သော် လွယ်နိုင်၏။ မိမိ၏အသက်ရှင်မှု၊ အကျိုး စီးပွားဖြစ်ထွန်းမှု၌ ရောင့်ရဲနိုင်ခြင်းမရှိတတ်သော်လည်း မိမိ၏ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု အရာ၌ ရောင့်ရဲလွယ်တတ်သော် လွယ်နိုင်ပါချေ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မိမိနိုင်ငံ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုင်းတစ်ပါးသားတို့ ရေးသားထားသော စာအုပ်စာတမ်းများကိုပင် ကုန်စင်အောင် မဖတ်နိုင်သေး။ မှား၏မှန်၏၊ ပြည့်စုံ၏ မပြည့်စုံ၏ အပထား လိုအပ် သလောက်ကို ထိုစာအုပ်စာတမ်းတချို့ထဲမှ ကူးယူကာ စာသင်ခန်းထဲတွင် ပြန်ပြောပို့ချ နိုင်သေး၏။ ဆယ်သက်မကုန် ပြန်ပြောပို့ချစရာတွေ ကျန်ပင်ကျန်နေသေးသည်။ အဘယ်ကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင် သုတေသနပြုနေရပါ ဦးမည်နည်း။ ဘေး အန္တရာယ်ကို ထောက်၍ဖြစ်စေ၊ မိမိအကျိုးစီးပွားအလို့ ငှာဖြစ်စေ၊ မလွဲမရှောင်သာ ရေးရလျှင်လည်း အခက်အခဲမရှိ။ ဆယ့်လေးငါးအုပ်ကိုဖတ်ပြီး စာတမ်းတစ်စောင်လုပ်၍ ဖတ်လိုက်ရုံ ပင်။ ဤသို့သဘောထားနေသလော မပြောတတ်။ တချို့ကား တစ်အုပ်တည်းကိုဖတ် အစအဆုံးကူးယူဖော်ပြ၊ ထိုစာအုပ်ရှိ ကျမ်းကိုးစာရင်းများကို တစ်အုပ်မကျန်ထိုးပြ။

ထိုစာအုပ်ကိုကား အစဖျောက်ထား လိုက်ကြသည်။ ခေါင်းပုံဖြတ် သုခမိန်တည်း။ ထိုအကျင့်ကို အစွဲပြုကာ ကျမ်းခိုးစာရင်းဟူသော ဝေါဟာရ ပေါ်ပေါက်လာသည်ထင်၏။ အမှန်တကယ် အားသွန်ခွန်စိုက် အားထုတ်ပြုစုနေကြသော သုတေသီအများစုသည် ထိုမည်သော သုခမိန်မျိုး ကြောင့် စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်ကြရသည်။ ကျွန်တော်တို့ကဲ့သို့ သုတေသနဝါသနာထုံသူ ကျောင်းသားကလေးများကား ထိုသို့သော လူပြက် သုခမိန်ကို သဘောကျမိသည်။ အကြောင်းသော် ရယ်ရ၍ဖြစ်ပါသည်။

၈

အောက်ခြေမှတ်စု၊ သို့မဟုတ် ကျောဘက်မှတ်စုနှင့် ကျမ်းကိုးစာရင်း ဖော်ပြမှု ပြဿနာ။ အောက်ခြေမှတ်စုထည့်ခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို နှစ်မျိုးနားလည်ရ၏။ ပထမမှာ ကိုးကားရာကျမ်းကို အခိုင်အမာရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်၏။ ဒုတိယမှာ မိမိပြောလိုသောအချက်ကို မိမိအလျင်တွေ့ရှိ ပြောဆိုခဲ့သူရှိခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခြင်းဖြစ်၏။ တစ်ရပ်တစ်ကျေးသို့ စာထည့်သောအခါ အိမ်အမှတ် လမ်း၊ ရပ်ကွက်၊ မြို့၊ နိုင်ငံအပြည့်အစုံ ဖော်ပြရသကဲ့သို့တည်း။ ငြင်းဆိုရန် ကိုးကားချက်၊ ထောက်ခံရန်ကိုးကားချက်၊ ဖြည့်စွက်ရန် ကိုးကားချက်များကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြရာတွင် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျမ်း၊ စာမျက်နှာအတိအကျသုံးရ၏။ ဒုတိယအချက်သည် ရိုးသားမှုနှင့် စပ်ဆိုင်သည်။ ပထမအချက်မှာ လုပ်ငန်းခွင်တိကျမှုကို လိုက်နာခြင်းနှင့်စပ်ဆိုင်သည်။ ထို့ပြင် ပထမအချက်သည် ဆက်လက်လေ့လာသူတို့အတွက် လမ်းစပေးထားခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ စိစစ်လိုသူအတွက်လည်း ညွှန်းပြီးသားဖြစ်၏။ အရေးကြီးသော၊ ထူးခြားသော အချက်အလက်ကို ဖော်ပြလျှင် အောက်ခြေမှတ်စုထည့်ရ၏။ လိုအပ်ပါက ရှင်းလင်းချက် ပေးရသေး၏။ ယေဘုယျကျလွန်းသော၊ အငြင်းပွားဖွယ်မရှိတော့သော အချက်အလက်ကို ဖော်ပြရာတွင် မရည်ညွှန်းလျှင်ရ၏။ 'ဤစာတမ်းကို ရေးသားရာတွင် သင်ပုန်းကြီးစာအုပ်ထဲမှ မြန်မာအက္ခရာများကို ယူငင်ရေးသားပါသည်' ဟူသော အောက်ခြေမှတ်စုမျိုးကား ရည်ညွှန်းဖော်ပြရန် လိုအပ်မည်မထင်။ သူတစ်ပါး၏ အသစ်တွေ့ရှိချက်ကို မိမိစာတမ်းထဲသို့ အစအဆုံးကူးထည့်ကာ အောက်ခြေမှတ်စုမပေးခြင်းသည် မရိုးသားဆုံးသောပြုမူချက် ဖြစ်၏။

တစ်ခါက ပုဂ္ဂိုလ်လစ်ဦးသည် အံ့ဩချီးကျူးလောက်ဖွယ် စေ့ငှနိုင်းယှဉ်ချက်ကို သူ့စာတမ်းတွင် အောက်ခြေမှတ်စုမပေးဘဲ ဖော်ပြဖူး၏။ ပတ်ဝန်းကျင်၏ ချီးကျူး

သံတွေကို မြန်ရက်စွာ ပီတိဖြစ်လျက် မျက်နှာဖွင့်ထားဖူး၏။ စင်စစ် သူ၏ ကျမ်းကိုး စာရင်းထဲ၌ ဖော်ပြထားသော အမေရိကန်သုတေသီ၏ ကျမ်းနိဒါန်းတွင် အဆိုပါ နှိုင်းယှဉ်ချက်ပါရှိပြီးဖြစ်၏။ အလားတူ ဖြစ်ဖူးသေးသည်။ ပုဂံကျောက်စာပါ ဇာတ် ကွက်တစ်ကွက်ကို ပါဠိသက္ကတတတ် ပညာရှင်တစ်ဦးက ဦးစွာတွေ့ရှိကာ ရေးသား ဖူး၏။ မဂ္ဂဇင်းဆောင်းပါးဖြစ်၍ ဆောင်းပါးပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့်ရေး၏။ လူငယ်ဆရာတစ်ဦး သည် ထိုပညာရှင်ရည်ညွှန်းရာ ကျောက်စာကို ကျောက်စာထုပ်ကြီးထဲ၌ ရှာဖွေ၏။ သက္ကရာဇ်ညွှန်းဆိုချက်ရပြီး၍ လူငယ်ဆရာသည် လွယ်လင့်တကူတွေ့၏။ ထိုအခါ ကျောက်စာထုပ်အတွဲ နံပါတ်၊ ကျောက်စာချပ်၊ ကြောင်းရေတို့ကို မှတ်သား၏။ များမကြာမီ စာတမ်းတစ်စောင်ရေးသောအခါ ကျောက်စာထုပ် ပုံနံပါတ်မည်မျှဟု ရည်ညွှန်းဖော်ပြထား၏။ စင်စစ် ဤသဲလွန်စကို ဦးစွာရှာဖွေဖော်ပြခဲ့သော ပညာရှင် ၏အမည် ဖော်ပြသင့်၏။ စောင့်စည်းသင့်သည်ကို ချိုးဖောက်ကာ နှောင်းမွေးဖြစ် လျက် ငဦးဟုအမည်ယူချင်သော စိတ်ဓာတ်သာဖြစ်၏။ ဤစိတ်ဓာတ်ကြောင့် တစ်ခါ က တစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် မလိုလားအပ်သော ပြဿနာများနှင့် ကြုံခဲ့ ရ၏။ ဥရောပတိုက်သား မွန်ခမာဘာသာစကား ယဉ်ကျေးမှုပညာရှင် တစ်ဦး၏ မြို့ရွာအကြောင်း စာတမ်းကို ဘာသာပြန်ကူးယူပြီး ထိုပညာရှင်၏ စာတမ်းကို ထိမ်ချန် ထားကာ လက်လှမ်းမီရာ မြန်မာအထောက်အထားတချို့ဖြင့် နှမ်းဖြူးလိုက်သည်။ မွန်ခမာဘာသာစကားကို ရောမအက္ခရာဖြင့် သဒ္ဒဗေဒစနစ်အရ လှယ်ထားသော ပညာ ရှင်၏ မွန်ခမာဝေါဟာရတို့မှာ ဘာသာပြန်ယူသူ သုခမိန်၏ လွဲလွဲမှားမှား ဖတ်ယူချက် ကြောင့် ပျက်စီးရ၏။ မကိုးမကားလုပ်ပုံကြောင့် ပြဿနာတွေဖြစ်ရ၊ ရှင်းရနှင့် ရှုပ်ထွေးကုန်သည်။ ထိုသုခမိန်သည် မွန်ခမာပညာရှင်၏ စာတမ်းကို ယခုထိ ထိမ်ချန်မြဲ ချန်ထားလေသည်။ ထိုအကြောင်းတို့ကို ဆိုနေရသည်မှာ အထောက်အထား အကိုး အကား အောက်ခြေမှတ်စု ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုချက် ပြည့်စုံစွာ ရည်ညွှန်းထိုက်ကြောင်း၊ ကျမ်းမဖျောက်အပ်ကြောင်း၊ သဲလွန်စ မဂ္ဂက်အပ်ကြောင်း၊ ကျေးဇူးထိမ်အပ်ကြောင်း လေးနက်စွာ အဆိုပြုလိုသောကြောင့် ဖြစ်၏။

အောက်ခြေမှတ်စု များပြားခြင်း၊ ကျမ်းကိုးများပြားခြင်း သက်သက်သည် သုတေသနလုပ်ငန်း၏ တန်ဖိုးမဟုတ်။ အနှစ်သာရသည်သာ တန်ဖိုးဖြစ်၏။ ကိုင် တွယ်ကြည့်ရှုသော စာအုပ်များကို ကျမ်းကိုးထိုး၍ ပြထားတိုင်း သုတေသီဖြစ်သည့် တော်လွန်းတတ်လွန်းသော အတုမဲ့သုတေသီကြီးဖြစ်သည်ဟု ယူဆလျှင် ကတိတ

လောက်နှင့် ကျမ်းညွှန်းစာအုပ်ပြုစုသူက ပို၍ အတုမဲ့သုတေသီ ဖြစ်ပေရော့မည်။ ကျမ်းကိုးတွေ များစွာထိုးကာ ဝါကြွားသည်ဟု ဆိုလာပါက ဤသို့ဆိုလိုက်သူ၏ စိတ်သည် ပြုစုချက်ထံထက် ပြုစုသူထံသို့ တစ်မျိုးတစ်မည်ရောက်ပြီဟု သိရ၏။ အိုးလုပ်ငန်းရှင်၏ အိုးဖို၌ ရာပေါင်းများစွာသော အိုးတို့သည်ရှိ၏။ တံငါ၏ လှေဝမ်း၌ ထောင်သောင်းချီနေသော ငါးတို့သည်ရှိ၏။ အိုးသည်သည် အိုးတို့ကို ဝါကြွားရန် ပြထားသလော။ တံငါသည် သည် ငါးတို့ကို ဝါကြွားရန်ပြထားသလော။ စာအုပ်နှင့် အလုပ်လုပ်သူသည် စာအုပ်များကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖတ်ရှုရပေလိမ့်မည်။ အိမ်ဆောက်သော လက်သမားသည် ကိရိယာ စုံရပေလိမ့်မည်။ ကိရိယာမစုံလင်လျှင် ပုံပျက်ပန်းပျက် အကျိုးအရွံ့အိမ်ကိုသာ ရပေမည်။ လုပ်ငန်းတိုင်းတွင် ဤသဘောရှိစမြဲဖြစ်၏။

မှတ်စုတွေ ကျမ်းကိုးတွေနှင့် မရေးသားလျှင် မရနိုင်တော့ဘူးလားဟု မေးတတ်၏။ မရဟု ဖြေပေသည်။ ပြဇာတ်ကို စကားပြောမပါဘဲ ရေးလို့မရဘူးလားဟု မေးပုံမျိုးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ အကိုးအကား မှတ်စုတွေကြောင့် မျက်စိရှုပ်လှ သည်။ အဲဒါတွေမထည့်ဘဲ လွယ်လွယ်ရေးရင် ကောင်းမယ်ဟု အကြံပေးတတ်ကြ သည်။

သစ်ကြီးဝါးကြီးတို့ဖြင့် အခိုင်အခံ့မဏ္ဍပ်ဆောက်သူ ကံရာဇာကြီးခမျာ ရှုံးသွားရကာ သစ်ငယ်ဝါးငယ်ဖြင့် ပြီးစလွယ်မဏ္ဍပ်ဆောက်သူ ကံရာဇာ ငယ်ကသာ အခိုင်ရကာ ထီးနန်းစိုးစံရ၏ဟူသော တကောင်းရာဇဝင်သည် ယခုတိုင် သစ်လွင်လတ်ဆတ်နေယောင်တကား။

၉

၁၉၆၉ ဇူလိုင် ၁၄ နေ့တွင် တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာ စာစောင်သို့ ငွေတောင်စာတမ်းကို ဗိုလ်မှူးဘရှင်၏ သုံးသပ်ချက်နှင့်အတူ ပေးပို့ခဲ့သည်။ ပညာပဒေသာ စာမူမှတ်ပုံတင် အမှတ်မှာ ၆၁၇၊ နောက်တစ်နေ့တွင် ပါမောက္ခဦးမောင်မောင်ကြီး၏ သုံးသပ်ချက် ထပ်မံရ၍ ပေးပို့ခဲ့သည်။ ဗိုလ်မှူးဘရှင်က ငွေတောင်စာတမ်းရှိ သမိုင်းနှင့် ရှေးဟောင်းသုတေသနဆိုင်ရာတို့ကို သုံးသပ်ကာ ပါမောက္ခဦးမောင်မောင်ကြီးက ပျို့၊ ရကန်၊ ပြဇာတ်နှင့် စာပေအထောက်အထားတို့ကို သုံးသပ်သည်။ ပါမောက္ခဦးမောင်မောင်ကြီးက “မြန်မာစာပေတွင် အရေးကြီးလှသော သူဇာပျို့၊ ငွေတောင်ရကန်တို့၏ ကျောထောက်နောက်ခံ သမိုင်းကို အစမှပြန်ကောက်ကာ အသေးစိတ်ဖော်ထုတ်ထားသည့် စာတမ်းဖြစ်၍ ချီးကျူးကြောင်း” သုံးသပ်ချက်ချသည်။ ဗိုလ်မှူး

ဘရှင်က “အရှေ့တောင်အာရှ၏ ရှေးဟောင်းကာလက အယူဝါဒများ ရောက်ရှိဆက်သွယ်ပုံမှာ များစွာရှုပ်ထွေးလှသည်။ ရှုပ်ထွေးသည်နှင့်အမျှ အတွင်းသဘောမှာ နက်နဲသိမ်မွေ့လှသည်။ သုခနုဇာတ်၏ ခြေရာကို ရှာဖွေထားသော ငွေတောင်စာတမ်းတွင် ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် အခြားအယူဝါဒများ ရောယှက်မှုကို ခွဲခြားဖော်ပြထားသည်။ အထူးသဖြင့် စာပေအထောက်အထား ရှေးဟောင်းသုတေသန အထောက်အထားနှစ်ရပ်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာပုံကို နှစ်ခြိုက်အားရဖြစ်မိသည်။ တရုတ်ကျမ်း၊ သက္ကတကျမ်းနှင့် ခေတ်ပြိုင်ကျောက်စာ၊ သမိုင်းမှတ်တမ်းများကို စေ့စေ့စပ်စပ် ရှာဖွေကိုးကားထားသောကြောင့် ချီးကျူးမိပါသည်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ရပါသည်” ဟု သုံးသပ်ချက်ပေးသည်။ ထို့နောက် လက်နှိပ်စက်မှုတစ်ခု တောင်းသည်။ သမိုင်းကော်မရှင် စာကြည့်တိုက်အတွက် ဟုဆိုသောကြောင့် သုံးမှုရှိသည့်အနက် တစ်ခုကိုပေးလိုက်သည်။

ပညာပဒေသာ စာစောင်က စာမျက်နှာ နှစ်ရာနီးပါးရှိသော ထိုစာမူကို ပုံနှိပ်ဖော်ပြမည်ဟု လိုလိုချင်ချင် လက်ခံသည်။ ကျောင်းသားတစ်ယောက်က ရေးသားခြင်းဖြစ်၍ အထူးအခွင့်အရေးပေးသည်ထင်၏။ စက်တင်ဘာလတွင် စက်တင်ရန် အသင့်ဖြစ်ပြီ။ ထိုလများအတွင်း၌ ယခင်က စုဆောင်းထားပြီး ရေးချရန်အသင့်ရှိသော စာတမ်းနှစ်ဆယ့်ခြောက်စောင်ထဲမှ နှစ်စောင်ကိုရွေးလိုက်၏။

တစ်စောင်မှာ သရေခေတ္တရာပျူဂီတ သံစဉ်(Scale)နှင့် မုတ္တန(Mode)လေ့လာချက်။

ကျန်တစ်စောင်မှာ ပါဠိသက္ကတ၊ တိဗက်၊ တရုတ် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်များနှင့် ပထမသင်္ဂါယနာတင်ပြဿနာ။

ငွေတောင်ကို စက်တင်ဘာလတွင် ပုံမနှိပ်ဖြစ်သေး။ စာမျက်နှာအခက်အခဲကြောင့် နှစ်ပိုင်းပိုင်းပြီး ပုံနှိပ်ရန်စီစဉ်ရသည်။ သို့သော် ရွှေရတုအထိမ်းအမှတ် အထူးစာစောင်ထုတ်မည်။ စာမူများလိုသည်ဆိုသောကြောင့် အစအဆုံး တစ်ပတ်တည်း ပုံနှိပ်ရန် ငွေတောင်ကို ချန်ထားရ၏။ အထူးစာစောင်ထုတ်ဝေရေးကို အစီအစဉ်သစ်ချလိုက်သောကြောင့် ငွေတောင် ပုံမနှိပ်ဖြစ်ပြန်။ အထူးစာစောင်တွင် ပါမောက္ခချုပ်များ၊ ပါမောက္ခများ စုံစုံလင်လင်ရေးကြမည်။ ပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ကျောင်းသားများ၏ စာမူကို နောက်တစ်ပတ်ကျမှ ထည့်သွင်းမည်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ၁၉၇၁ ဇန်နဝါရီထုတ်တွင်သာ ပုံနှိပ်ထည့်သွင်းမည်ဟုဆို၏ ၁၉၇၁ ခု ဇန်နဝါရီမတိုင်မီ၊ ၁၉၇၀ ပြည့် ဒီဇင်ဘာ ၇ ရက်နေ့တွင်ရေးပြီးသော ပျူဂီတနှင့် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် စာတမ်း

mgyc.com

နှစ်စောင်ကို ပညာပဒေသာစာစောင်သို့ ပေးပို့ခဲ့သည်။ စာမူမှတ်ပုံတင် အမှတ်မှာ ၇၄၆ နှင့် ၇၄၇ ပျူဂီတကို သုံးသပ်သူမှာ ဦးခင်ဇော်၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာန်ကို သုံးသပ်သူမှာ ဦးသိန်းဟန်၊ ၁၉၇၁ ခု ဇန်နဝါရီလတွင် ငွေတောင်ကို ပုံမနှိပ်ဖြစ်သေး။ ဧပြီတွင်လည်း ပုံမနှိပ်ဖြစ်သေး။ မကြာမီပင် ပညာပဒေသာစာစောင်မူပြောင်း၏။ ထိုမူမှာ ပညာပဒေသာစာစောင်လာ စာတမ်းတို့သည် သင်ကြားရေးအတွက် တိုက်ရိုက်အထောက်အကူ ဖြစ်စိမ့်သောငှာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့်အညီ စာတမ်းရေးရန်၊ ထိုစာတမ်းများကိုသာ ပုံနှိပ်ထည့်သွင်းရန်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်တော်၏ စာတမ်းသုံးစောင်ကို ပညာပဒေသာ စာစောင်က မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း ဂျာနယ်သို့ လွှဲပြောင်းပေးလိုက်၏။ မေလ ၂၉ တွင် ထိုစာတမ်းသုံးစောင်သည် သုတေသနအသင်းသို့ ရောက်သွား၏။ တစ်ဖန် အသင်းအစည်းအဝေးက ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်များရရှိရန် ဆရာဦးသိန်းဟန်ထံသို့ သုံးစောင်စလုံးပေးပို့သည်။

၁၉၇၂ စက်တင်ဘာလ အလယ်တွင် ဆရာဦးသိန်းဟန်က ထိုသုံးစောင်ကို ပုံနှိပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းဂျာနယ်သည် မြန်မာ နှင့် နိုင်ငံတကာဆက်သွယ်ရေးအတွက် တစ်ခုတည်းသော ဂျာနယ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြန်လည်ရေးပေးစေလိုကြောင်း ပြောဆိုသည်။ ပျူ ဂီတနှင့် မဟာပရိနိဗ္ဗာန်သုတ် စာတမ်းနှစ်စောင်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြန်လည်ရေး သားကာ မကြာမီ ပေးပါမည့်အကြောင်း၊ ငွေတောင်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြန်လည်ရေးသားရန် စဉ်းစားပါရစေအကြောင်း ဖြေကြားခဲ့သည်။

စဉ်းစားဖွယ်များ အမှန်ပင် ရှိလေသည်။

ရှေ့ပိုင်းတွင်ဆိုခဲ့ပြီးသော လိုအပ်လျက်ရှိသေးသည့် အထောက်အထားများ ပြဿနာ ကို စဉ်းစားရခြင်းပင်ဖြစ်၏။

သုဇနဇာတ်နှင့် သမိုင်းကြောင်းတွင် ဖြည့်စွက်စရာအချို့ ရှိနေသည်။ ဇာတ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လိုအပ်နေသည်ကို အမြွက်မျှပြောလိုသည်။

- ဆရာတော်ခန့်စန်းဝေ ဘာသာပြန်သော ဆဋ္ဌပါရမီတာ သဒ္ဓါပါတ သုတ် တရုတ်ဘာသာကျမ်း။
- ဆရာတော် ကုမာရဇီဝနှင့် ပုညတရတို့ ပြန်ဆိုသော ဒသဇယာယဝိနယ

တရုတ်ဘာသာကျမ်း။

- ဆရာတော် ယိကျင့်ပြန်ဆိုသော မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဘောသဇ္ဇဝတ္ထု တရုတ်ဘာသာကျမ်း။

- ဆရာတော် လောကရက္ခ ပြန်ဆိုသော မဟာဒုမကိန္နရရာဇာ ပဋိပုစ္ဆာ တရုတ်ဘာသာကျမ်း။

- တိဗက်ပိဋက ဝိနယဝတ္ထုလာ သုဓနကုမာရဝဒါန။

- ခရစ်နှစ် ၁၀၄၀ တွင် အမည်မသိဆရာရေးသားသော ဘဒြကာလွဝဒါန သက္ကတကျမ်း။

ထိုကျမ်းတို့လာ သုဓနဇာတ်ကိုဖတ်ရန်လိုသည်။ ထို့နောက် မြန်မာပြန်ရမည်။ အကြမ်းမျှသိထားသော ဗောဓိသတ္တဝါဒါန ကာလွလတာ ကျမ်းထွက်နှင့် ဒိဗျာဝါဒန မာလာကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်မူရင်းလည်း လိုအပ်သည်။ ထိုသက္ကတကျမ်း သုံးကျမ်း စလုံးသည် ကိန်းဘရစ် တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်၌ ပေမူဖြင့်နေကြသည်။ ယခု စာတမ်းတွင် ရည်ညွှန်းထားချက်အချို့မှာ အကျဉ်းချုပ်များဖြစ်သည်။ ပါဠိ မြန်မာ၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လောအက္ခရာ မှ၊ တိဗက်မှ၊ တရုတ်မှ၊ သက္ကတမှ၊ သကမူ(ခိုတန်) သုဓနဇာတ်များကို လုံးစေ့ပတ်စေ့ တိုက်ဆိုင်စိစစ်ရန် အမှန်ပင်လို အပ်သည်။ ယခု စာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော နှိုင်းယှဉ်ချက်မှာ အကြမ်းသဘော မျှသာ ရှိသေးသည်။ အသေးစိတ်နှိုင်းယှဉ်ရန်အတွက် အံ့ဆိုပါကျမ်းများ စုဆောင်းရ ပေဦးမည်။ အခြေအနေပေးလျှင် တစ်နှစ်နှစ်နှစ်ကြာမည်။ အခွင့်မကြုံလျှင် ဆယ်နှစ် အနှစ်နှစ်ဆယ်ကြာမည်။ သို့မဟုတ် ထို့ထက်ပို၍ ကြာမည်။ သို့မဟုတ် ဤသို့ပြည့် စုံစွာ ရေးသားနိုင်ခွင့်သည် တစ်သက်တာ အတွင်းရချင်မှ ရပေလိမ့်မည်။ အကြောင်း ဆုံလျှင် စိတ်တိုင်းကျပြည့်စုံသော ငွေတောင်စာတမ်းကို ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် ရေးနိုင် ပေလိမ့်မည်။ သို့မဟုတ် ကျွန်တော့်စာတမ်း၌ ကြွင်းကျန်နေသော အထောက်အထား တို့ကို လက်ဝယ်ရှိထားသော တစ်နိုင်နိုင်ငံမှ သုတေသီတစ်ဦးဦးက ဖြည့်စွက်ကာ ပြည့်စုံစွာ ရေးသားပေးလိမ့်မည်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖတ်ရခြင်းကသာ ပဓာနတည်း။

သမိုင်းကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခိုင်အမာမဆိုနိုင်သောအချက် သုံးလေးချက် ရှိနေသည်။

ပထမအချက်မှာ ဗိဿနိုးနှင့် ဟန်လင်း၏ ဗုဒ္ဓဝါဒ၏ ဝိုဏ်းများနှင့်ပတ်သက် သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပရိ ထိုဝိုဏ်းတို့ သြဇာလွှမ်းရာ ဒေသပေါင်းများစွာတွင် သုဓန

ဇာတ်ပါဝင်သော ဝိနည်းကျမ်း၏ သဲလွန်စများ တွေ့ရ၏။ စာပေနှင့် သာသနိက ပစ္စည်းအထောက်အထား နှစ်ရပ်စလုံးအရဖြစ်၏။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ကား ထိုသဲလွန်စက ပျောက်နေ၏။ ဂိုဏ်းတူသော်လည်း အယူကွဲချင်ကွဲတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗိဿနိုး နှင့် ဟန်လင်းတွင် သုခနုဇာတ်ရောက် မရောက်၊ ပျံ မပျံ၊ ပြဿနာရှိနေဆဲဖြစ်၏။ ဂျာမနီရောက် သူငယ်ချင်းတစ်ဦး၏ ကူညီမှုကြောင့် ဗိဿနိုးဟန်လင်းနှင့် ခေတ်ပြိုင် တရုတ်မှတ်တမ်း တစ်စောင်ကို ရရှိသည်။ ထိုမှတ်တမ်းအရ ဗိဿနိုးဟန်လင်း ဗုဒ္ဓ ဝါဒဂိုဏ်းသားများက ဆောင်ကြသော ပိဋကတ်တို့တွင် သုခနုဇာတ်သည် ဧကန်ပါရှိ ကြောင်း သိရ၏။ သို့တစေ ပြည်ပရှိထိုဂိုဏ်းများ အကြောင်းကို အခြေခံရေးသားထား သော မှတ်တမ်းဖြစ်သဖြင့် ပြည်တွင်းရှိ ထိုဂိုဏ်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ကား မစပ်ဆိုင်။ ပြည်ပနှင့် ပြည်တွင်းရှိ ထိုဂိုဏ်းတို့သည် ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ဗိသုကာတို့တွင် အံဝင်ခွင်ကျတူညီနိုင်၏။ အယူအဆထပ်တူရှိ မရှိ စဉ်းစားရန်လို၏။ ကျမ်းအပြောင်း အလဲ အဖြည့်အနုတ် ရှိချင်ရှိမည်။ ထို့ပြင် ခရစ်နှစ်တစ်ရာစုမှ ရှစ်ရာစုအတွင်းသည် ဗုဒ္ဓဝါဒလောက၌ ဂိုဏ်းကွဲမှုများ၊ အယူအဆ ကွဲပြားမှုများ အများအပြား အပြင်း အထန်ဖြစ်ပေါ်ရာ ကာလလည်းဖြစ်နေသည်။ တချို့ဂိုဏ်းတို့မှာ တစ်ဂိုဏ်းနှင့်တစ် ဂိုဏ်း အချက်တစ်ချက်သာကွဲ၏။ တချို့ကား အကုန်အစင်နီးပါးကွဲပြား၏။ ကိုယ်ပိုင် အဘိဓမ္မာကျမ်းများ၊ ဝိနည်းကျမ်းများ၊ အဖွင့်ကျမ်းများ ပေါ်ပေါက်လျက်လည်း ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓဝင်ကိုပင် ကိုယ်ပိုင်ဂိုဏ်းပိုင် ဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်း ကိုယ်စီရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဗိဿနိုး ဟန်လင်းကိစ္စမှာ အဆိုပြုရခက်လျက်ရှိ၏။ အားထားစရာ ကျမ်းတစ်ကျမ်းကားရှိ၏။

ပါမောက္ခ ထန်ယွန်ထွန်းရေးသားသော 'ဟန်၊ ဝေ၊ ကျင် ခေတ်နှစ်ခေတ်နှင့် မြောက်ပိုင်း တောင်ပိုင်းနိုင်ငံ မင်းဆက်ကာလများအတွင်းက ဗုဒ္ဓဝါဒသမိုင်း' အမည်ရှိ ကျမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သဲလွန်စကိုရနိုင်၏။ ထိုစာအုပ်ရရှိရန် စာကြည့်တိုက် မှူး ဦးသော်ကောင်းနှင့် သခင်ကျော်စိန်တို့က လည်းကောင်း၊ ရနိုင်ရာ နိုင်ငံခြား စာအုပ်ဆိုင် စုံစမ်းပေးသူ သမိုင်းကော်မရှင်မှ ဦးရည်စိန်တို့ကလည်းကောင်း ဝိုင်းဝန်း ကူညီကြသည်။ သို့သော် ဤတရုတ်ကျမ်းသည် ပီကင်း၌လည်းမရှိ၊ ဟောင်ကောင်၌ လည်းမရှိတော့။ လမ်းစပျောက်သွားပြန်လေ၏။

ဒုတိယအချက်မှာ ကယားအမျိုးသားတို့နှင့် သုခနုဇာတ်ဆက်စပ်ရာ ကာလ ခန့်မှန်းရန်ဖြစ်၏။

ကယားအမျိုးသားတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံသမိုင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အမှတ်အသား

များ စုဆောင်းထားပြီးဖြစ်သည်။ မနုဿဗေဒအရ ရေးသားထားသော ဘာသာဗေဒ အရ ရေးသားထားသော ပြည်တွင်းပြည်ပ သုတေသနပညာရှင်တို့၏ မှတ်တမ်းများ၊ စာတမ်းများ၊ ကျမ်းများကို စုဆောင်းထားပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော် ကယားအမျိုးသား တို့သည် သုခနုဇာတ်ကို အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု လက္ခဏာတစ်ရပ်အဖြစ် မည်သည့် ကာလမှ စတင်လက်ခံခဲ့သနည်း။ မြန်မာနိုင်ငံအပ၌ နေထိုင်ခဲ့ကြစဉ်ကလော။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်ရှိချိန်ကျမှလော။

မြန်မာနိုင်ငံအပ၌ နေထိုင်ခဲ့ကြစဉ်ကပင် ထိုဇာတ်ကို သိရှိခဲ့ယူပြီးဖြစ်လျှင် မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်ကာလတွင်နည်း။ ဤမေးခွန်းကို မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရန် ယန်စီကျန်မြစ် အောက်ပိုင်းနှင့် အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ ကမ္ဘောဒီးတို့၏ မြောက် ပိုင်းဒေသဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်းမှတ်တမ်းများကို သိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုဒေသတို့ တွင် တူးဖော်တွေ့ရှိသော ကျောက်စာများ၊ နွားရိုးစာများ၊ လိပ်ခွံစာများကို သုတေသနပြု ထားသောကျမ်းများ၊ ဂျာနယ် စာစောင်များကို ဖတ်ရှုရန် လိုအပ်သေးသည်။ အနည်း ဆုံး တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်းဒေသ အစွန်အဖျားများအကြောင်းရေးသားထားသော ရှေးဟောင်း ဒေသန္တရဂေဇက်များကို ဖတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ မနုဿ ဗေဒဆိုင်ရာ သမိုင်းကြောင်းကို စေ့ငုခြင်းမှာ လွယ်ကူလှသည်မဟုတ်။ မလွယ်ကူမှု ထဲတွင် အထောက်အထား မစုံလင်မှုသည် ဆိုဖွယ်မရှိ။ မိမိကိုယ်တိုင် ရှာဖွေတူးဆွကာ သုတေသနပြုနိုင်သည်ထက် အခြားသူများ သုတေသနပြုပြီးသားတွေကိုပင် စေ့စုံ စွာဖတ်ရှုရန် အခြေအနေမပေးခြင်းက ပိုမို စိတ်ဆင်းရဲစရာကောင်းပေ၏။ ဤအခက် အခဲတို့သည် ကယားအမျိုးသားနှင့် သုခနုဇာတ်တို့ ဆက်စပ်ရာ ကာလအပိုင်းအခြား သတ်မှတ်ရေးအတွက် အမှောင်ကျစေ၏။

စသည့် အချက်အလက်များ ကြွင်းကျန်လျက်ရှိသော ငွေတောင်စာတမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မရေးဝံ့။ ရေးပြီး၊ ပုံနှိပ်ပြီး လပိုင်းအတွင်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရှိ သုတေသီတစ်ဦးဦးက စတင်ဝေဖန်လိမ့်မည်။ အနည်းဆုံး လေးငါးခြောက်ဦးလောက် ကတော့ ဝေဖန်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုဝေဖန်ချက်တွင် ငွေတောင်စာတမ်းရေးသူသည် ဤအချက်ဤအချက်တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ အာနည်းနေကြောင်း၊ ဤမည်သော စာအုပ် စာတမ်း ကျမ်းရင်းများကို ဖတ်ရှုသင့်သေးကြောင်း၊ ဤအချက် ဤအချက်တို့ကို ခြွင်းချန်ထားကြောင်း စသည်ဖြင့် ယဉ်ကျေးစွာ ပက်ပက်စက်စက် အပြစ်တင်ဝေဖန်ပေ လိမ့်မည်။ နိုင်ငံတကာ သုတေသနနယ်ပယ်တွင် လူကိုမကြည့်။ ပါမောက္ခ ဖြစ်စေ၊

ကျောင်းသားပေါက်စနကလေးကို ဖြစ်စေ မည်သည့်အကြောင်းနှင့်မျှ ညှာတာလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ လူမျက်နှာထက် ဘာသာရပ်မျက်နှာ တစ်ခုတည်းကို သာ ကြည့်၏။

တစ်ခါက ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေ ဆရာတစ်ဦးသည် ဂျပန်နိုင်ငံ သုတေသန ဂျာနယ်တစ်စောင်၌ စာတမ်းကြီးတစ်စောင်ရေးသားခဲ့၏။ ထိုစာတမ်းကို ဂျပန်နိုင်ငံ သားသုတေသီက အခြားဂျာနယ်မှ ဝေဖန်၏။ ရှာဖွေသုတေသနပြုပုံမှာ ချီးကျူးဖွယ် ကောင်းကြောင်း၊ ဘာသာရပ်အသစ်ဖြစ်ကြောင်း၊ အသစ်တွေ့ရှိချက်များ ဖြစ်ကြောင်း ရေးသား၏။ ထိုနောက်မှ စာတမ်းရေးသူသည် ထိုအချက်အလက်များအတွက် ကိုးကားသင့်ရာ ဤမည်သောကျမ်းနှစ်စောင် ကျန်ရစ်နေကြောင်း။ စာတမ်းရေးသူ သည် ကြည့်ဖူးသင့်ကြောင်း ထောက်ပြ၏။ ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေသည် ဝေဖန်ရေးဆရာ ထောက်ပြသောကျမ်းနှစ်စောင်ကို မသိမဟုတ်၊ သိ၏။ မကြည့်လို၍မဟုတ်၊ ကြည့် လို၏။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုကျမ်းနှစ်ကျမ်းက မရှိ။ မှာယူရန်လည်း ခက်၏။ ဝယ်မရ။ ထိုကျမ်းနှစ်စောင် ရရှိမှသာ ရေးရမည်ဆိုပါက သူ့စာတမ်းသည် နှစ်ပေါင်း များစွာ ကြန့်ကြာပေရောမည်။ လွဲချော်မှားယွင်းနေသော အချက်များကို ပြင်ဆင်ထား သော အသစ်တွေ့ရှိချက်များဖြင့် လောလောဆယ် ဖော်ထုတ်သင့်သော သူ့စာတမ်းမှာ အတိမ်မြုပ်ခံနေရပေဦးမည်။ ထိုစေတနာဖြင့် ဂျာနယ်သို့ ပို့လိုက်ခြင်းဖြစ်၏။ ပုံနှိပ် ထွက်ပေါ်လာသောအခါ မျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်း ကြုံရ၏။ သိသိကြီးနှင့် အဝေဖန် ခံရ၍ နာလိုခံခက်ဖြစ်ရ၏။ ညည်းတွားရုံသာ တတ်နိုင်၏။ အကယ်၍ ငွေတောင်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခဲ့သော် ကျွန်တော်သည်လည်း ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေ နည်းတူ အပြောအဆိုခံရပေမည်။ မြန်မာဘာသာသက်သက် ရေးထားသောအခါ ပြည်တွင်းသုံး သုတေသနဖြစ်နေ၍ သက်သာခွင့်ရသော် ရရာ၏။ နှစ်အတန်မျှကြာ သောအခါမှ အဝေဖန်ခံရသော် ခံရရာ၏ ဟုတွက်သည်။ အများအားဖြင့် ပြည်တွင်းသုံး သုတေသနစာတမ်းကိုမူ ဝေဖန်လေ့ မရှိသောကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ စသည်တို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာဖြင့်သာ သီးခြားစာအုပ်ထုတ်ရန် စိတ်ကူးမိပေသည်။ အချို့အချက်တို့မှာ ရှင်းလင်းစရာရှိသည်။ စာကိုယ်တွင်ပါရှိသော အချက်ကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရုံ မျှသာ ကိုးကားချက်ပေးထားသည်။ အချို့မှာ စာတမ်းတစ်စောင် သီးခြားရေးရလောက် အောင် အထောက်အထားများ ရှိကြသည်။ ထိုအခါ လုံလောက်ရုံမျှသာ အောက်ခြေ မှတ်စုပေးပါသည်။ အနုတ်မကဲ၍ အခွက်ပျက်သည်ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်မည်စိုးရသော ကြောင့် ရှည်လျားစွာ မှတ်စုရှင်းလင်းချက် မပေးပါ။ နောင်တွင် သီးခြားရေးရန်

ကြံရွယ်သည်။

၁၁

အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းများစွာတို့သည် ပေါ်ပေါက်ကောင်း၏။ အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်ကောင်း၏။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဂိုဏ်းကား စိုးစဉ်းမျှပင် မရှိစကောင်း။ အဘယ်ကြောင့် သော် ဘာသာရပ်မျက်နှာထက် လူမျက်နှာကိုကြည့်၍ ပြောကြ၊ ဆိုကြ၊ ငြင်းကြ၊ ခုံကြသောကြောင့်ဖြစ်၏။ အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုသည် ဘာသာရပ် ကို အကျိုးရှိစေ၏။ တိုးပွားစေ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဂိုဏ်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုသည် ဘာသာ ရပ်ကို အကျိုးမဲ့စေ၏။ ဆုတ်ယုတ်စေ၏။ ပြယုဂ်ထုတ်ပါမည်။ မြန်မာ့သမိုင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော တကောင်းနှင့်ကျောက်ဆည်ပြဿနာ။ တကောင်း ကျောက်ဆည် အဆိုပြုချက်များ၊ ရေးသားစေ့ငုချက်များကိုသာ ကြည့်ရန်လို၏။ အဆိုပြုသူတို့၏ မျက်နှာကိုကြည့်နေလျှင်မဖြစ်။ ထိုပြဿနာနှစ်ရပ်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသယောင် ယောင်နှင့် အချို့ကား လူလည်ဝင်လုပ်၏။ နင်တန် နင်တန် ပန်းကန်ကွဲဝင်လုပ်၏။ အချို့ကား ကုလားထိုင်မှ တစ်လက်မမခွာ။ စာတစ်မျက်နှာမျှ လှန်မကြည့်။ စိတ်ကူး စိတ်သန်းသက်သက်ဖြင့် ဝင်စွက်၏။ မကြာမီက ရှေးဟောင်းသုတေသနပညာရှင် တစ်ဦးသည် တကောင်းနှင့်ပတ်သက်သော စာတမ်းတစ်စောင်ရေးလိုက်သည်။ ထို စာတမ်း၌ ဖော်ပြထားသော အထောက်အထားတို့အရ တကောင်းကို ခရစ်တော် မတိုင်မီ အနှစ်ငါးရာအထိ နောက်သို့ပြန်ဆုတ်ယူ၍မရ။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်တချို့က “ဒီတကောင်းက တကယ့်တကောင်း မဟုတ်သေးဘူး။ ကံရာဇာကြီးတို့နဲ့ ဆက်မိ မယ့်တကောင်းဟာ ဗမာပြည်တစ်နေရာမှာ ရှိလိမ့်ဦးမယ်” ဟု ဆိုကြ၏။ ဤအဆိုမျိုး သည် မရှိသင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဂိုဏ်း ပဋိပက္ခ၌ အရင်းခံ၏။ အကိုးအကား၏ တန်ဖိုး သည် ထိုအကိုးအကား၏ ခိုင်မာတိကျမှုနှင့်သာဆိုင်၏။ ထိုအကိုးအကားကို ရေးသား ခဲ့သူ လူအမျိုးအနွယ်နှင့်မဆိုင်ချေ။ မဟာဇာတိမာန်ကို အလွဲသုံးစားပြုကာ သာသာရပ် ကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးသွားစေသူ အချို့ကြောင့်မလိုလားအပ်သော ပြဿနာများစွာ ပေါ်ပေါက် ခဲ့ရသည်။ ဤပြဿနာတို့သည် အသိဉာဏ်ကို ဖျော့တော့စေသည်မျှမက လူမျိုး တစ်မျိုး၏ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုစနစ်ကိုလည်း လမ်းလွဲသို့ပို့ရာရောက်၏။ ဘာသာရပ် ဆိုင်ရာ လေ့လာရေးစနစ်ကိုလည်း ဖျက်ဆီးရာကျ၏။

၁၂

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ နွေရက်များကား ခြောက်ကပ်လှ၏။

ပူပြင်းသော နေရောင်အောက်တွင် ကျွန်တော်သည် စာသင်ခန်းနှင့် စာအုပ်စင်များကြားတွင် ဗျာများလျက်ရှိခဲ့သည်။ တောင်ငူဆောင်နှင့် စာကြည့်တိုက်များကြားတွင် ကူးလူးခေါက်တုံ့။ တောင်ဘက် ခြင်္သေ့တံခါးဝ ပိတ်ထားချိန်တွင်လည်း စာကြည့်တိုက်သို့ ကြိုးစား၍ ရောက်နေသည်။ ကောသမ္မိမှ ကန္တာရဝတီ အစရှိသော ခရီးရှည်ကြီးကို ကျောင်းစာအုပ်များပိုက်လျက် အပြင်းလိုက်ရသည်။ မဟာဝတ္ထုမှ မန်းသူခနပ်နှင့် နန်းနောင်းခါရီ နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးဝတ္ထုသို့ စာမျက်နှာပေါင်းများစွာ လှန်လှောခဲ့ရသည်။ အတွေ့အကြုံသစ်များ၊ လူတို့၏ မျက်နှာများကို တွေ့ဖူးခဲ့ပေပြီ။ လက်ခုပ်သံနှင့် နှာခေါင်းရှုံ့သံများကို ကျော်ဖြတ်ရင်းနှင့် ကန္တာရဝတီ အလံတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် သမိုင်းကြောင်းကို အထိုက်အလျောက် နားလည်နိုင်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားတစ်ဦး၏ ကြီးကျယ်လှသော ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဤအတွက် သုတေသန ကျောင်းသားတစ်ယောက်၏ ဝမ်းသာမှုမျိုးကို ကျွန်တော်ရလေ၏။

၁၃

ဤစာတမ်းကို ရေးသားရာတွင် စာအုပ်စာတမ်းများ ငှားယူဖတ်ရှုခွင့်ပြုကြသော စာပေဗိမာန်စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)၊ တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်(ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ရန်ကုန်)၊ ပါဠိဌာနစာကြည့်တိုက်(ဝ/သ တက္ကသိုလ်ရန်ကုန်)၊ ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)၊ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)၊ မြန်မာနိုင်ငံရှေးဟောင်းလူတေသနဌာန စာကြည့်တိုက် (ရန်ကုန်)၊ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းကော်မရှင်စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)၊ ရာမာခရစ်ရှနာ စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)၊ သမိုင်းဌာန စာကြည့်တိုက်(ဝ/သ တက္ကသိုလ်ရန်ကုန်)၊ အမျိုးသားစာကြည့်တိုက် (ရန်ကုန်)တို့၏ စာကြည့်တိုက်မှူးများ၊ အမှုထမ်းများကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ထို့ပြင် ဒီဗျာဝဒါနလာ သုဓနကုမာရဝါဒနကို မြန်မာပြန်ဆိုရာ၌ ကူညီသူ ဆရာဦးအုန်းရွှေ(ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန)အားလည်းကောင်း၊ ပညာပဒေသာစာစောင်သို့ ဤစာတမ်းကို ပေးပို့စဉ်က သုံးသပ်ချက်များရေးပေးကြသော

ငွေတောင်
 ဗိုလ်မှူးဘရှင်(သမိုင်းကော်မရှင်)နှင့် ပါမောက္ခဦးမောင်မောင်ကြီး (မြန်မာစာဌာန၊
 ၀/သတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)တို့အားလည်းကောင်း၊ စာအုပ်စာတမ်းများ ရရှိရေး အတွက်
 စုံစမ်းပေးကြသော၊ ငှားရမ်းပေးကြသော ဦးရည်စိန်(သုတေသနမှူး၊ သမိုင်း ကော်မရှင်)၊
 သူငယ်ချင်းဦးအောင်ထွတ်(ပါဠိဌာန၊ ၀/သ တက္ကသိုလ်ရန်ကုန်)၊ သူငယ်ချင်း
 တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်(မြန်မာစာဌာန၊ ဆေး ၂၊ ရန်ကုန်)တို့အားလည်းကောင်း ကျေးဇူး
 တင်ရှိပါသည်။

ရှားပါးလှသော ကိုယ်ပိုင်စာအုပ်များကို ငှားရမ်းကြသော တက္ကသိုလ်များ
 ဗဟိုစာကြည့်တိုက်မှူး ဦးသိန်းဟန်(ဆရာဇော်ဂျီ)၊ ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေ
 ရေးဌာန ဌာနမှူးဦးဝန်(ဆရာမင်းသုဝဏ်)တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

မယ်နော်ရကန်နှင့် ငွေတောင်ရကန် ပေမူတို့ကို ကူးယူခွင့်ပြုသော ဦးမောင်
 မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ၊ သမိုင်းကော်မရှင်)အားလည်းကောင်း၊ မွန်ဘာသာ သုဇနဇာတ်
 နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကူညီသူဦးနိုင်ပန်းလှ(ယဉ်ကျေးမှုဌာန)အားလည်းကောင်း၊ ဌာနတွင်း
 စာကြည့်တိုက်ရှိ စာအုပ်စာတမ်းများကို မပိတ်မပင် အငြိုအငြင်ကင်းစွာ ဖတ်ရှုခွင့်ပြု
 ခဲ့သော ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ပါဠိဌာန၊ ဌာနမှူး ဦးတင်လွင်(ယခု ပါမောက္ခ၊
 ပါဠိဌာန၊ မန္တလေး)အားလည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

လိုအပ်သော စာအုပ်စာတမ်းများအတွက် အားတက်သရော စုံစမ်းရှာဖွေကာ
 ငှားရမ်းပေးသော ဦးသော်ကောင်း၊ ဒေါ်ကျော့ကျော့၊ ဒေါ်အေးစိန်(တက္ကသိုလ်များ
 ဗဟိုစာကြည့်တိုက်)၊ လိုအပ်သော စာအုပ်စာတမ်းများကို မတွေ့တွေ့အောင် စိတ်
 ကောင်းစေတနာဖြင့် ရှာဖွေပေးကာ ကူညီသော ဦးကိုကိုလေး၊ ဦးကျော်မြင့်လေး၊
 ကိုအောင်ခိုင်(စာငှား ၂၊ တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်)တို့၏ ကျေးဇူးကိုလည်း
 အမှတ်ရလျက်ရှိပေသည်။

ထို့ပြင် ဤစာတမ်းကို ပုံနှိပ်ဖြစ်အောင် ကူညီကြသော ဒါရိုက်တာမောင်ဝဏ္ဏ
 နှင့် ညီတော်မောင်ကိုဗလ (သုမောင်)တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါ
 သည်။

ဤစာတမ်းလက်ရေးမူကို လက်နှိပ်စက်ရိုက်ပေးသော ဦးတင်နွယ်နှင့် ဦးမျိုး
 တင့်(တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်)၊ စာနှင့်ပုံများကို ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးပေးသော
 ဦးခင်မြင့်နှင့် ဦးအောင်ကြည်(နီလာဓာတ်ပုံ၊ အင်းစိန်)တို့အားလည်းကောင်း၊ စာကူး
 ပေးခြင်း၊ စာအုပ်စာတမ်းများ သယ်ယူပေးခြင်းတို့ဖြင့် တပင်တပန်းကူညီကြသော

ညီတော်မောင် မောင်မြင့်ဆွေနှင့် မောင်စိန်သန်း(မြန်မာစာအဓိက၊ နောက်ဆုံးနှစ်၊ ရန်ကုန်) တို့အားလည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

မခြင်းမချန်ဖော်ပြကာ ကျေးဇူးတင်ရမည့်သူမှာ ဤစာတမ်းကို ထုတ်ဝေသူ ဦးဖေသန်း(စာသဘင်ဆရာဦးသာဓု)ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာမျိုးကို အရှုံးခံထုတ်ဝေရဲသောကြောင့် ကျေးဇူးတင်အားနာမိပါသည်။

ထို့ပြင် ပုံနှိပ်သူ ပုဂံမောင်ကိုဦးနှင့် ကုမာရပုံနှိပ်စက် ရဲဘော်များကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း။

၁၄

ငွေတောင်စာတမ်းကို စတင်ရေးသားရန် ပုံကြမ်းသွန်းခဲ့စဉ်ကပင် စိတ်ဓာတ်ဖြင့် အားပေးကူညီမှုပြုခဲ့သော သူငယ်ချင်းမောင်ဇော်(စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)နှင့် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများကို သတိရနေပေသည်။ ထို့ပြင် ဤစာတမ်းကိုပြုစုရန် စတင်သည့်ကာလမှ ပြီးစီးသည့်အထိ ငွေကြေးအကုန်အကျအားလုံးကို ဖခင်ဖြစ်သူ ဦးအေးမောင်၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁၅

ဤစာတမ်းပါ အချက်အလက် တစ်လုံးတစ်ပါဒမှအစ အကြောင်းအရာများအထိ မှားလျှင်မှား၏၊ လိုလျှင်လို၏ စသည်ဖြင့် အထောက်အထားနှင့်တကွ စိစစ်ဖြည့်စွက်ငြင်းဆိုသော ဝေဖန်ရေးမျိုးကို အမှန်ပင်မျှော်လင့်ပေသည်။

ငြိမ်းကျော်

၁၉၇၂၊ အောက်တိုဘာ ၁၀။



သုခနု မနောဟရိ သမိုင်းကြောင်းလေ့လာချက်

[၁]

မဟာဝတ္ထု

ဘိစိ ၄၈၃ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခဲ့ပြီး^၁ လေးလအကြာ၌^၂ပထမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ ကျင်းပသည်။ ဤပထမ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို မကျေနပ်သော အခြားရဟန်းတို့က စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ ကျင်းပသည်ဟု တရုတ်ဆရာတော် ရှင်းကျင့်၏ မှတ်တမ်းတွင် တွေ့ရသည်။^၃ ဆရာတော်သည် ခရစ်နှစ် ၆၂၉ မှ ၆၄၅ ခုနှစ်အတွင်း^၄ အိန္ဒိယနိုင်ငံတစ်ဝန်း ခရီးလှည့်လည်ခဲ့ပြီး မှတ်တမ်းရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤဆရာတော်ထက် အလျင်ကျသော ခရစ်နှစ် ၃၉၉-၄၁၃ ခုနှစ် အတွင်း အိန္ဒိယနှင့် သီဟိုဠ်သို့ ခရီးလှည့်လည်ခဲ့သော တရုတ်ဆရာတော်ဖာရှန်၏ မှတ်တမ်း၌ ပထမသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ အကြောင်းကိုသာ ဖော်ပြခဲ့သည်။^၅ စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာတင်ခြင်း အကြောင်းကို မတွေ့ရ။

ထို့ပြင် ခရစ်နှစ် ၅၁၈-၅၂၁ ခုနှစ်အတွင်း အိန္ဒိယသို့ရောက်ရှိခဲ့သော ဆွန်ယွန်နှင့် ဝေ့ဆန်တို့၏ မှတ်တမ်းတို့တွင် လည်းကောင်း၊^၆ ခရစ်နှစ် ၆၇၁-၆၉၅ ခုနှစ်အတွင်း အရှေ့တောင်အာရှဒေသများကို ဖြတ်သန်း၍ အိန္ဒိယသို့ ခရီးလှည့်လည်ခဲ့သော တရုတ်ဆရာတော် ယီကျင့်၏ မှတ်တမ်းတွင်လည်းကောင်း၊^၇ ခရစ်နှစ် ၄ ရာစုအစနှင့် ၅ ရာစု ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အမည်မသိပုဂ္ဂိုလ် ပြုစုခဲ့သော^၈ ဒီပဝံသကျမ်း၌လည်းကောင်း၊^၉ ခရစ်နှစ် ၅ ရာစု နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင် အရှင်မဟာနာမပြုစုသော^{၁၀} မဟာဝံသကျမ်း၌လည်းကောင်း^{၁၁} စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းကို စိုးစဉ်းမျှပင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိချေ။ အခြား မြောက်ပိုင်းကျမ်းတို့တွင်လည်း^{၁၂} ယင်းအချက်ကို ဖော်ပြထား

ခြင်းမရှိကြချေ။

ရွင်းကျင့်၏ မှတ်တမ်းတွင် ပထမသင်္ဂါယနာတင်စဉ်က စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာ တင်သောဂိုဏ်းကို မဟာသံဃဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း၊ ယင်းဂိုဏ်း၏ ပိဋကတ်တွင် ၁။ သုတ္တန္တပိဋက၊ ၂။ ဝိနယပိဋက၊ ၃။ အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ၄။ ခုဒ္ဒကပိဋက၊ (သန္နိပါတ ပိဋက ဖြစ်နိုင်သည်။) ၅။ ဓာရဏီပိဋကဟူ၍ ပိဋက ၅ ပုံရှိကြောင်း ဖော်ပြထား သည်။^{၃၃}

ပထမသင်္ဂါယနာတင်စဉ်က စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ ကျင်းပလျက်ရှိသည်ဟူ သော အချက်ကို သဘောတူနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မတူနိုင်သည်ဖြစ်စေ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်း၏ ပိဋကကို ဖော်ပြရာ၌ ရွင်းကျင့်၏ မှတ်တမ်းကို ကိုးကားရပေသည်။^{၃၄} မဟာ သံဃိကဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်လာခြင်းကို ပညာရှင်များ၏ အလိုအရ ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်ပွဲက အစပြုပါသည်။

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး နှစ်တစ်ရာအကြာ ဘီစီ ၃၈၃ ခုနှစ်တွင် ဝေသာလီပြည်၌ ကျင်းပသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကောသမ္ဗိပြည်၌ ဒုတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို စင်ပြိုင်ကျင်းပသောဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည်။ ဝေသာလီ တွင် ကျင်းပသောဂိုဏ်းကို သထဝိရဂိုဏ်းဟု ခေါ်တွင်သည်။ ထိုဂိုဏ်းသည် ထေရ ဝါဒဂိုဏ်းဟု နောင်သော်ခေါ်တွင်လာသည်။ ကောသမ္ဗိတွင် ကျင်းပသောဂိုဏ်းကို မဟာသင်္ဂါယနာ ဂိုဏ်းဟုလည်းကောင်း၊ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းဟုလည်းကောင်း ခေါ် ဝေါ်သည်။^{၃၅}

မဟာသံဃိကဂိုဏ်းသည် မိမိတို့ဂိုဏ်းသုံး ပိဋကတ်ကို မာဂဓိဘာသာဖြင့် ရေးသားခြင်းမပြု။ မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၏ ပိဋကတ်ကို ပြာကတဘာသာဖြင့်ရေး သားခဲ့သည်ဟု ဝိနိတဒေဝက ဆို၏။ ဗုတန်(၁၂၉၀-၁၃၆၄)နှင့် ဝပ်ဆီဂျူးတို့ကလည်း ထိုနည်းအတိုင်းဆိုကြသည်။ ဆွမ်းမားကိုရိုးက ယင်းကိုပျက်ပြားသော ဒေသန္တရ ဘာသာဟုဆို၏။^{၃၆}

မဟာသံဃိကဂိုဏ်းတွင် ပိဋကတ်အပြည့်အစုံနှင့် ရှိခဲ့မည်ဟု ယူဆရသော် လည်း ယခုအခါတွင် သက္ကတဘာသာမှ တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားသော မဟာ သံဃိကဂိုဏ်း ကျမ်းအချို့ကိုသာ တွေ့ရတော့သည်။^{၃၇} ကျမ်းတစ်ကျမ်းလုံးကို တရုတ် ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခြင်းပြုခဲ့သည်ကို မတွေ့ရသော်လည်း အစိတ်အပိုင်းမျှ ထုတ်နုတ် ပြန်ဆိုခဲ့သော ကျမ်းတစ်ကျမ်းရှိသည်။ ယင်းမှာ မဟာဝတ္ထုဖြစ်ပါသည်။ ထိုကျမ်း၏

အမည် အပြည့်အစုံမှာ မဟာဝတ္ထုအဝဒါန ဖြစ်သည်။

ခရစ်နှစ် ၅၈၇ ခုနှစ်တွင် သက္ကတဘာသာမှ တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သော ဉာဏဂုတ္တ၏ ဗုဒ္ဓစရိတကျမ်း နိဂုံးအရ တာ့စုခေါ် မဟာဝတ္ထုသည် မဟာသံဃိက ဂိုဏ်း၏ ဗုဒ္ဓုပ္ပတ္တိကျမ်းဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။^{၁၀} ထို့ပြင် မဟာဝတ္ထုသည် မဟာ သံဃိကဂိုဏ်း၏ ဝိနယကျမ်းဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။^{၁၁} မဟာဝတ္ထုသည် များပြားလှသော အဝဒါနစာပေ၌^{၁၂} တစ်ကျမ်းအဖြစ် ပါဝင်လေသည်။^{၁၃} မဟာဝတ္ထုတွင် အဝဒါနများ ကိုသာမက ဇာတကများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဗုဒ္ဓ၏အတိတ်ဝတ္ထု၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထု များကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အရေးအသားမှာ စကားပြေဖြင့်လည်းကောင်း၊ စကားပြေ ဂါထာရောလျက်လည်းကောင်း ရေးသားထားသည်။ ဘာသာမှာ သက္ကတဖြင့်လည်း ကောင်း၊ မိဿကသက္ကတဖြင့်လည်းကောင်း ဖွဲ့ထားသည်။

မဟာဝတ္ထုလာ ဇာတကများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မောရစ်ဝင်တာနစ်က မဟာဝတ္ထု ပါဇာတကများအနက် အများအပြားမှာ ပါဠိဇာတကမှ ဘာသာပြန်ယူထားခြင်းဖြစ် သည်။ တချို့ဇာတကတို့သည် ပါဠိဇာတကတို့နှင့် ထပ်တူထပ်မျှနီးပါးဖြစ်ကာ တချို့ ဇာတကတို့သည် ပါဠိဇာတကတို့နှင့် စိုးစဉ်းမျှသာ ကွဲပြားသည်။ သို့ရာတွင် ပါဠိ ဇာတက အပဒါနများနှင့် မည်သို့မျှတူညီခြင်းမရှိသော အဝဒါနများ၊ ဇာတကများကို မဟာဝတ္ထုတွင် တွေ့ရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။^{၁၄}

ဗုဒ္ဓပိဋကတ်စာပေတွင် ဝိနယပိဋက၌ အကျုံးဝင်သော^{၁၅} မဟာဝတ္ထုကို ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးက ခေတ်တစ်ခေတ်တွင် စီရင်ရေးသားခဲ့ခြင်းမဟုတ်ပေ။ မဟာဝတ္ထုလာ ဇာတကများ၊ အဝဒါနများအနက် တချို့သည် အလွန်ရှေးကျပြီး တချို့သည်မူ နောက် ကျလေသည်။ ယခုလက်ရှိအခြေအနေသို့ တပေါင်းတစည်းတည်း ဖြစ်နေသော မဟာဝတ္ထု၏ ကာလအပိုင်းအခြားကို ဒေါက်တာအိတ်၊ ပီ၊ သျှတ္တရိက ဘိစိ သုံးရာစု နှစ်အတွင်းဟု သတ်မှတ်သည်။^{၁၆} အင်ဒတ်က ဘိစိ၊ နှစ် (သို့မဟုတ်) တစ်ရာစုထက် စောမည်ဟု ဆို၏။^{၁၇} မောရစ်ဝင်တာနစ်ကမူ ဘိစိနှစ်ရာစုနှင့် ခရစ်နှစ် လေးရာစု အတွင်းဟု ပိုင်းခြားသည်။ တချို့ကို ခရစ်နှစ်လေးရာစုနောက်ပိုင်း၌ ဖြည့်စွက်ထည့် သွင်းခဲ့သည်ဟု ဆို၏။^{၁၈} မဟာဝတ္ထုကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သူ ဂျေ၊ ဂျေ၊ ဂျူးက မဟာဝတ္ထုကို ဘိစိနှစ်ရာစုတွင် စတင်ပြုစုကာ ခရစ်နှစ်သုံး သို့မဟုတ် လေးရာစု မတိုင်မီအထိ ပြည့်စုံခြင်းမရှိသေးကြောင်း ဖော်ပြသည်။^{၁၉}

ဘိစိ သုံးရာစုတွင် မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းအတွင်း၌ ဂိုဏ်းကွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့

ပြီး ဧကဗျဝဟာရီကဂိုဏ်း၊ လောကုတ္တရဝါဒဂိုဏ်း၊ ဂေါကုလိကဂိုဏ်း၊ ပညတ္တိဝါဒ
ဂိုဏ်း ဟူသော ဂိုဏ်းတို့ကွဲထွက်လာသည်။^{၂၀} ထိုဂိုဏ်းတို့အနက် လောကုတ္တရဝါဒ
ဂိုဏ်းသည် မဟာဝတ္ထုကို မိမိတို့၏ ဝိနယပိဋက၌ ထည့်သွင်းလိုက်လေသည်။^{၂၁}

မဟာဝတ္ထုတွင် ပါဠိဇာတကကျမ်းများ၌ မတွေ့ရသော ကိန္နရီဇာတကအမည်
ရှိ ဇာတ်တစ်ဇာတ်ကို တွေ့ရသည်။^{၂၂} ဤကိန္နရီဇာတကသည် မြန်မာစာပေလောက၌
ထင်ရှားလှသော သုဓနမင်းသားနှင့် ဒွေးမယ်နော် ခေါ် မနော်ဟရီတို့၏ ဇာတ်ပင်ဖြစ်
ပါသည်။

တောင်ပိုင်း ပိဋကတ်ရှိ ဝိနယပိဋကနှင့် သုတ္တန္တပိဋကအတွင်းသို့ ထိုဇာတ်
သည်ရောက်ရှိမလာခဲ့သော်လည်း မြောက်ပိုင်းပိဋကတ်ရှိ ဝိနယပိဋကအတွင်းသို့ကား
ရောက်ရှိခဲ့ပေသည်။ ပါဠိပိဋကတ်စာရင်းဝင် ဇာတ်မဟုတ်သော်လည်း သက္ကတ
ပိဋကတ်၌ကား များစွာထင်ရှားလှပေသည်။ ထိုဇာတ်သည် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းနှင့်
လောကုတ္တရဝါဒဂိုဏ်း၏ ဝိနယပိဋကဝင်ဇာတ်ဖြစ်ခဲ့သည်မျှမက သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒ
ဂိုဏ်းများ ဖြစ်ကြသော မူလသဗ္ဗတ္တိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္တိဝါဒဂိုဏ်းတို့၏ ဝိနယပိဋက
ဝင်ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

မဟာဝတ္ထုလာ ကိန္နရီဇာတကကို နောက်ဆက်တွဲ(က)တွင် ရှုပါ။



[၂]

မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ၊ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယနှင့် သုခနုကုမာရဇာတ်

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ ပြီးသည့်နောက် သထဝရဂိုဏ်း၌လည်းကောင်း၊ မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၌လည်းကောင်း ဂိုဏ်းကွဲမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဘီစီ ၂၄၇ ခုနှစ်တွင် ပါဠိပုတ်ပြည်၌ ကျင်းပသော တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ မတိုင်မီက မင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် သထဝရဂိုဏ်းမှ ခွဲထွက်လာသည့် ဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်း ဖြစ်နေပြီဟု ယူဆရ၏။^{၃၁}

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်း ကွဲထွက်ခဲ့သည်။ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် မောရစ်ဝင်တာနစ်နှင့် ဒေါက်တာ တကကုဆုတို့၏ အဆိုအရ ဘီစီနှစ်ရာစု အစောပိုင်းကပင် ရှိခဲ့သည်ဟု ယူဆရ၏။^{၃၂} ကနိဿုကမင်းလက်ထက်တွင် ဝသုမိတ္တနှင့် အဿဗောသမထေရ်တို့ ပြုစုကြသော ဝိဘာသကျမ်းများကြောင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို ဝိဘာသိကဂိုဏ်းဟုလည်း ခေါ်တွင် သည်။ ဟေတုဝါဒဂိုဏ်းဟုလည်း ခေါ်တွင်သည်။ တရုတ်၊ တိဗက် ကျမ်းတချို့ကမူ ဟေမဝတဂိုဏ်းဟုခေါ်ဝေါ်သည်။^{၃၃}

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ၏အစကို ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး နှစ်ပေါင်းသုံးရာအကြာ၌ အရိယာ ကစ္စာယနိပုတ္တ၏ ဉာဏပဋ္ဌာနသျှကြကျမ်းက အစပြုသည်ဟု တကကုဆုကဆို သည်။ ထိုကျမ်းသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ အခြေခံကျမ်းဖြစ်သည်။ ကနိဿုကမင်း လက်ထက်တွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ စီရင်ရာ မဟာဝိဘာသသျှ ကြကျမ်းသည် ဉာဏပဋ္ဌာနသျှကြကျမ်းကို မှီငြမ်းပြုထားသော ကျမ်းဖြစ်သည်။^{၃၄}

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ပိဋကတ်သည် သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော ပိဋကတ်ဖြစ်သည်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတွင် ထေရဝါဒဂိုဏ်းကဲ့သို့ ပိဋကတ်သုံးပုံရှိသည်။ သုတ္တ၊ ဝိနယ၊ အဘိဓမ္မဟူ၍ ခွဲခြားထား၏။ သို့ရာတွင် ပါဠိပိဋကတ်၌ နိကာယဟူသော ဝေါဟာရအပိုင်းအခြားကို သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ သက္ကတပိဋကတ်၌ အာဂမဟု ရေးထိုးပိုင်းခြားသည်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ထေရဝါဒဂိုဏ်းတို့တွင် တူညီသော အယူအဆ အချက်အလက်များလည်း ရှိပေသည်။ အဘိဓမ္မာတွင်မူ များစွာခြားနားလှသည်။ ဝိနယတွင် ပါဠိဝိနယ၌ မပါဝင်သော အခြင်းအရာများကို သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယကျမ်းတို့တွင် တွေ့ရသည်။ သို့သော် ပါဠိဝိနယ ပါဠိအဘိဓမ္မာတို့၏ ခေါင်းစဉ်နှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ၊ အဘိဓမ္မာခေါင်းစဉ်ချင်းမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် တူညီသည်ကို တွေ့ရ၏။^{၃၅}

ကသ္မိယရှိ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟု ခေါ်တွင်ကာ ဂန္ဓာရရှိဂိုဏ်းကိုမူ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟု ခေါ်တွင်သည်။^{၃၆} ထို့ကြောင့် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို ကသ္မိယဝိဘာသိကဂိုဏ်းဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်သည်။^{၃၇}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကဲ့သို့ပင် ကိုယ်ပိုင်သက္ကတပိဋကတ် အပြည့်အစုံရှိသည်။^{၃၈} တရုတ်၊ တိဗက်ဘာသာပြန်တို့ကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ ကသ္မိယနှင့် အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသတို့တွင် တူးဖော်တွေ့ရှိရသော သက္ကတပေမူများအရ ထိုအချက်ကို သိရလေသည်။^{၃၉}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းစလုံး၏ ဝိနယပိဋကတွင် (၁)ဝိနယဝိဘင်္ဂ (၂) ဝိနယဝတ္ထု (၃) ဝိနယဒုဒ္ဒကဝတ္ထု (၄)ဝိနယဥတ္တရဂန္ဓဟူ၍ အပိုင်းကြီးလေးပိုင်း ပါရှိ၏။^{၄၀} ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းစလုံး၏ ဝိနယပိဋကသည် ထေရဝါဒဂိုဏ်းကသုတ္တနှင့် ဝိနယကို ခွဲခြားထားသကဲ့သို့ တသီးတခြားခွဲခြားခြင်းမပြု၊ သုတ္တနှင့် ဝိနယကို ရောနှောထားလေသည်။^{၄၁} မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယတို့တွင် ခြားနားမှုများစွာရှိသည်။ ကဏ္ဍအရေအတွက်ချင်းလည်း ကွာခြားသည်။^{၄၂}

ကသ္မိယတွင် စီရင်ရေးသားခဲ့သည့် မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယပိဋကပေမူကို^{၄၃} ကသ္မိယနယ်ရှိ ဂိလဂစ်မြို့အနီး ထူပါတစ်ခုအတွင်းမှ တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။^{၄၄} နာဂရီအက္ခရာ၊ သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည်။

ယင်းသက္ကတလက်ရေးမူထဲတွင် သုဓနုကုမာရဇာတ် ပါဝင်သော ဘောသဗ္ဗ

ဝတ္ထုကို တွေ့ရသည်။^{၆၅} ဘောသဇ္ဇဝတ္ထုသည် ဝိနယဝတ္ထုကဏ္ဍ၏ ဆဋ္ဌမမြောက် အခန်းဖြစ်သည်။^{၆၆}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ၌ သုဓနဇာတ်ပါဝင်သည့်နည်းတူ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ၌ လည်း ထိုဇာတ်ပါဝင်သည်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယပိဋကရှိ ဝိနယဝတ္ထု၌ ထိုဇာတ်ပါဝင် သည်ဟု ယူဆရ၏။ အခြားဝိနယကျမ်း၌လည်း တွေ့ရ၏။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယကျမ်း တို့အနက် အရေးအကြီးဆုံးကျမ်းတို့မှာ (၁) ဝိနယမာတိကာ၊ (၂) ဝိနယနိဒါန၊ (၃) ဒသဓယာယဝိနယကျမ်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ဝိနယနိဒါနသည် ဒသဓယာယ ဝိနယကို ဖွင့်ဆိုနိဒါန်းပျိုးသော ကျမ်းဖြစ်သည်။ ဒသဓယာယဝိနယကျမ်းတွင် ကဏ္ဍပေါင်း ၂၉ ကဏ္ဍပါဝင်၏။ အုပ်ပေါင်း ဆယ်အုပ်ရှိ၏။ စတုတ္ထမြောက်အုပ်တွင် ကဏ္ဍငယ် ခုနစ်ကဏ္ဍ ပါဝင်၏။ ဆဋ္ဌမမြောက်ကဏ္ဍငယ်မှာ ဘောသဇ္ဇကဏ္ဍဖြစ်၏။ ဘောသဇ္ဇကဏ္ဍတွင် သုဓနဇာတ်ပါဝင်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပေပြီ။^{၆၇} မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ၏ ဝိနယမဟုတ်ဟု ယိကျင့်ဆိုခဲ့သော^{၆၈} သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယပိဋကဝင် ဒသဓယာယ ဝိနယကျမ်းကို တရုတ်၊ တိဗက်ဘာသာပြန် ကျမ်းများ၌သာ တွေ့ရလေသည်။



[၃]

မြောက်ပိုင်းပိဋကတ်နှင့် သုခနုကုမာရဇာတ်

တရုတ်

အစဉ်အလာစကားအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဝါဒသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ နှောင်းဟန်မင်းဆက်၊ ဧကရာဇ် မင်တီ လက်ထက် ခရစ်နှစ် ၆၂ ခုနှစ်တွင် ရောက်ရှိလာသည်ဟုဆို၏။ မင်တီသည် အိန္ဒိယသို့ သံတမန်စေလွှတ်ကာ ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်များနှင့် ရဟန်းများကို ပင့်ဆောင်လာစေ၏။ ထိုသို့ ပင့်ဆောင်လာသည့် အထဲတွင် အိန္ဒိယပြည် မဇ္ဈိမဒေသသားဖြစ်သူ ကဿပမာတင်္ဂမထေရ်နှင့် ဝိနယဉ်တတ်ပွန်သူ အာရှအလယ်ပိုင်းပြည်သား ဆရာတော်ကျူဖျာလန်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် တရုတ်ပြည်တွင် ထွန်းကားလာသည်ဟု သိရ၏။^{၆၉}

ကဿပ မာတင်္ဂ၏ သုတ္တန်လေးဆယ့်နှစ်ခန်းသည် တရုတ်ပိဋကတ်တွင် ပထမဆုံးကျမ်းဖြစ်၏။^{၇၀} ထို့နောက် အခြားအခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များပေါ်လာသဖြင့် နှောင်းဟန်မင်းဆက်အတွင်း၌ ကျမ်းပေါင်းများပြားစွာ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။^{၇၁}

ဝိနယကျမ်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပထမဦးဆုံး ထွက်ပေါ်လာသောကျမ်းမှာ မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၏ ပါတိမောက္ခကျမ်းဖြစ်၏။ ယင်းကျမ်းကို သက္ကတမှ တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသားသူမှာ အိန္ဒိယပြည် မဇ္ဈိမဒေသဇာတိဆရာတော် ဓမ္မကာလဖြစ်၏။ ထိုကျမ်းသည် ခရစ်နှစ် ၂၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြန်ဆိုခဲ့သောကျမ်းဖြစ်၏။ ခရစ်နှစ် ၇၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုကျမ်းပျောက်ဆုံးသွားသည်။^{၇၂} ထို့နောက်ပိုင်း၌ ဗုဒ္ဓဘဒြ^{၇၃} နှင့် ဖျာရှန်^{၇၄} တို့သည် မဟာသံဃိကဝိနယကျမ်းသုံးကျမ်းကို တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ နှစ်ဦးပေါင်း၍သော်လည်းကောင်း ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။^{၇၅} ၆၅၇ ခုနှစ်

က တရုတ်ပြည်သို့ ယူဆောင်လာသောဂိုဏ်းတို့၏ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာကျမ်းများထဲတွင် မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၏ ကျမ်းအရေအတွက်မှာ ၁၅ကျမ်းဖြစ်၏။^{၁၆} ထန်မင်းဆက်ခေတ်(၆၁၈-၉၀၆)အတွင်း ၇ရာစု၌ ပေါ်ပေါက်သောဝိနယဂိုဏ်းတွင်^{၁၇} မဟာသံဃိကဝိနယပိဋကသည် ကဏ္ဍပေါင်း ၈၄ ကဏ္ဍရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။^{၁၈} သို့ရာတွင် မဟာဝတ္ထုကျမ်းတစ်ခုလုံးကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခြင်းမပြုခဲ့ကြပေ။ မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၏ မဟာဝတ္ထုလာ ကိန္နရိဇာတကကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခြင်း မပြုခဲ့ချေ။

တရုတ်ပိဋကတ်အတွင်းသို့ ရောက်ရှိသွားသော သုခနုဇာတ်သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့၏ ဝိနယကျမ်းထွက် သုခနုဇာတ်သာလျှင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ကျမ်းသည်ကား ဖြေရှင်း၍မရသေးသော ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ချေ၏။

စုမင်းဆက် (၂၂၂-၂၈၀)အတွင်း ခန်းစန်ဝေအမည်ရှိ အိန္ဒိယပြည်သား ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဝုနေပြည်တော်သို့ ခရစ်နှစ် ၂၄၁ ခုနှစ်က သွားရောက်နေထိုင်ခဲ့သည်။ ၂၅၁ ခုနှစ်မှစ၍ ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၂၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူသည်။ ကျမ်းပေါင်းများစွာကို ဘာသာပြန်ခဲ့သည်။ ထိုကျမ်းများအနက် နှစ်ကျမ်းမျှသာကျန်ရှိတော့သည်။^{၁၉} တစ်ကျမ်းမှာ မဟာယာနကျမ်းဟု ဖော်ပြခြင်းခံရသော သံယုတ္တာဝဒါနသုတ္တံ^{၂၀} ကျမ်းဟောင်းဖြစ်၏။^{၂၁} ကျန်တစ်ကျမ်း ၂၇၀ ခုနှစ် ခန့်တွင် တရုတ်ဘာသာသို့ပြန်ဆိုသော လုတုကျိကျင့်ခေါ် ဆဋ္ဌပါရမီတာ သဒ္ဓိပါတသုတ္တံ^{၂၂} သို့မဟုတ် ဆဋ္ဌပါရမီတာ သင်္ဂဟသုတ္တံ^{၂၃} ဖြစ်၏။ အတွဲရှစ်တွဲရှိ၍ ဇာတကပေါင်းများစွာပါဝင်သော ထိုကျမ်း၌^{၂၄} သုခနုဇာတ် ပါဝင်လေသည်။^{၂၅} ယင်းဇာတ်တို့သည် မည်သည့်ဂိုဏ်းသုံး ပိဋကတ်မှယူသည်ကို ကားမသိရ။ ဆဋ္ဌပါရမီတာ သဒ္ဓိပါတသုတ္တံ ကျမ်းသည် မဟာယာနသုတ္တံဖြစ်သည်ဟု လျှမင်းဆက် အတွင်း ခရစ်နှစ် ၅၂၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ပြုစုသောရှေးအကျဆုံး ဗုဒ္ဓပိဋကတ် တရုတ်ဘာသာပြန်ကျမ်းစာရင်းက ဖော်ပြ၏။^{၂၆} ထိုစာရင်း၌ မဟာသံဃိက၊ သဗ္ဗတ္ထိဂိုဏ်းတို့၏ ကျမ်းများကို ဟိနယာနကျမ်းများအဖြစ် ဖော်ပြ၏။^{၂၇} သို့ဖြစ်၍ ဆဋ္ဌပါရမီတာ သဒ္ဓိပါတသုတ္တံကျမ်းလာ သုခနုဇာတ်ကို မည်သို့မျှမဆုံးဖြတ်သာသေးချေ။

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် တရုတ်ပြည်သို့ ရှေးဦးကျင့်နှင့် နှောင်းကျင့်မင်းဆက်ကာလအတွင်း ရောက်ရှိလာလေသည်။^{၂၈} ကသ္မိယပြည်သားဆရာတော် သံဃဒေဝ

သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကျမ်းကို^{၆၉} တရုတ်ဘာသာသို့ ပထဆုံးပြန်ခဲ့သူဖြစ်သည်။
 ၇၀ တရုတ်ဗုဒ္ဓစာပေတွင် တွေ့ရသော သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ပိဋကကို ဘာသာပြန်သူတို့
 အနက် အဓိကမှာ ကသ္မိယပြည်သားများဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ^{၇၁} ကသ္မိယရဟန်း
 များအနက် ထင်ရှားသော သံဃဘူတိ၊ ဓမ္မနန္ဒီနှင့် သံဃဒေဝတို့သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ
 ဂိုဏ်း ပိဋကတ်ကို ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။^{၇၂} ထို့ပြင် တရုတ်ဆရာတော် တော်အန်
 ငယ်စဉ်အချိန်ကပင် ကသ္မိယ၏ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဝင်ပိဋကတ်သည် ကောင်းစွာတည်
 ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တော်အန်သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို ကိုယ်စားပြုသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဝင် ကျမ်းများကိုလည်း
 ပြုစုခဲ့လေသည်။^{၇၃} အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးမှာ အိန္ဒိယပြည်သားရဟန်း ကုမာရဇီဝဖြစ်
 ၏။

ယန်စီကျန်မြစ်၏ တောင်ပိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုလုံးတွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒကို ကျယ်
 ပြန့်ထွန်းကားစေခဲ့သော ဝိမလာသမထေရ်၏ တပည့်ဖြစ်သူ^{၇၄} ကုမာရဇီဝကိုယ်တိုင်
 ကလည်း သဗ္ဗတ္ထိဝါဒတစ်ဦးဖြစ်ပေသည်။^{၇၅} ကုမာရဇီဝသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒကျမ်းများကို
 ဘာသာပြန်ခဲ့သည်။^{၇၆} ထိုကျမ်းများထဲတွင် ကဗျပြည်နယ်သား ရဟန်းတစ်ပါးဖြစ်
 သော ပုညတရနှင့်အတူ ခရစ်နှစ် ၄၀၄ ခုနှစ်ကပြန်ဆိုခဲ့သည့် ရှိစုန့်လွှာ ခေါ်
 ဒသဓယာယဝိနယကျမ်းကို တွေ့ရ၏။^{၇၇} ဤကျမ်းတွင် သုဓနဇာတ်ပါဝင်ကြောင်း
 ရှေ့ပိုင်း၌ ဖော်ပြခဲ့ပေပြီ။^{၇၈} ဤဒသဓယာယဝိနယကျမ်းသည် တိဗက်ဝိနယပိဋကရှိ
 ဒသဓယာ ယဝိနယကျမ်းထက် အတန်အသင့် တိုသည်မှတစ်ပါး အတူတူပင်ဖြစ်သည်
 ဟု နန်ဂျိုကဖော်ပြ၏။^{၇၉}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယနှင့် စပ်လျဉ်း၍မူ ခုနစ်ရာစုမတိုင်မီက ကျမ်းဟူ၍
 မတွေ့ရ။ ထိုကျမ်းတို့ကို ပြန်ဆိုသူဟူ၍လည်း ဆရာတော်ယံကျင့်တစ်ဦးကိုသာ
 တွေ့ရသည်။

ဆရာတော်ယံကျင့်သည် ခရစ်နှစ် ၇၀၀ ပြည့်နှစ်မှ ၇၁၂ ခုနှစ်အတွင်း အတွဲ
 ပေါင်း ၂၃၀ ပါဝင်သောကျမ်း ၅၆ ကျမ်းကို သက္ကတမှတရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့
 သည်။^{၈၀} ထို ၅၆ ကျမ်းထဲတွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝိနယကျမ်း ၁၉ ကျမ်း တွေ့ရသည်။ မိမိ
 ကိုယ်တိုင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒတစ်ဦးဖြစ်သည့်အတိုင်း^{၈၁} မူလသဗ္ဗတ္ထိဝိနယကျမ်းများကို
 ပြန်ဆိုရာ၌ ကန်ပန်ရှောယိချဲ့ယိုပု ဖိနိုက်ကယ်ယောင်းရှိ ခေါ် မူလသဗ္ဗတ္ထိ
 ဝါဒဘောသဇ္ဇ ဝတ္ထုကိုလည်း ၇၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင်^{၈၂} တရုတ်ဘာသာသို့ပြန်ဆိုခဲ့

သည်။ ထိုကျမ်း၌ အတွဲပေါင်း ၁၈ တွဲရှိ၏။^{၁၃}

တိဗက်ဝိနယပိဋကသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝိနယပိဋကကို ပြန်ဆိုထားခြင်းကြောင့်^{၁၄} မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဘောသဇ္ဇဝတ္ထုသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝိနယပိဋကရှိ ဝိနယဝတ္ထု ကဏ္ဍ၏ ဆဋ္ဌမမြောက်အခန်းဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊^{၁၅} ဘောသဇ္ဇဝတ္ထုတွင် သုခနုဇာတ်ပါဝင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း သိရပေ၏။^{၁၆}

သုခနုဇာတ်နှင့်ပတ်သက်မည်ဟု ယူဆရသောကျမ်းနှစ်ကျမ်း ရှိသေးသည်။

ပထမကျမ်းမှာ လောကရက္ခအမည်ရှိ ရဟန်းတစ်ပါး၏ ကျမ်းဖြစ်သည်။ လောကရက္ခသည် ခရစ်နှစ် ၁၄၇၊ သို့မဟုတ် ၁၆၄ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သို့ ကြွရောက်လာသည်။ ၁၈၆ ခုနှစ်အထိ လောယန်နေပြည်တော်၌ သီတင်းသုံးကာ ကျမ်းပေါင်း ၂၃ ကျမ်း ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ၇၃၀ ခုနှစ်သို့ ရောက်သော်၊ ၁၁ ကျမ်းသာလျှင် မပျောက်မပျက် ကျန်ရှိခဲ့သည်။ ထိုကျမ်းစုထဲတွင် မဟာဒုမကိန္နရ ရာဇာ ပရိပရိစ္ဆာ အမည်ရှိသော ကျမ်းကိုတွေ့ရ၏။ အမည်အပြည့်အစုံမှာကား ဒုမကိန္နရ ပရိပရိစ္ဆာ ရတနာတထာဂတ သမာဓိသုတ္တဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်းမှာ အတွဲသုံးတွဲရှိ၏။^{၁၇}

ဒုတိယကျမ်းမှာ ဒသယောယဝိနယကျမ်းကို ပြန်ဆိုခဲ့သော ကုမာရဇီဝ၏ ကျမ်းဖြစ်သည်။

ကုမာရဇီဝသည် ခရစ်နှစ် ၄၀၂-၄၁၂ ခုနှစ်အကြားတွင် မဟာဒုမကိန္နရ ရာဇာ ပရိပရိစ္ဆာအမည်ရှိကျမ်းကို ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုကျမ်းသည် လောကရက္ခ၏ ကျမ်းနှင့် အတူတူဖြစ်သည်။^{၁၈}

အထက်ပါကျမ်းနှစ်ကျမ်း၏ ခေါင်းစဉ်သည် သုခနုဇာတ်နှင့် ပတ်သက်သည် ဟု သဘောရ၏။ မဟာဒုမကိန္နရရာဇာ^{၁၉}သည် မနော်ဟရီ၏ခမည်းတော် ဖြစ်သည်။ မူရင်း ထိုနှစ်ကျမ်းကို မတွေ့ရ၍ သုခနုဇာတ်လမ်း ပါ မပါ မသိရ။ သုခနုဇာတ်လာ ဇာတ်ကောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဒုမကိန္နရဘုရင်ဟူသောအမည်ကို ထိုကျမ်းနှစ်ကျမ်း၏ အမည်အဖြစ်တွေ့ရလေသည်။

တိဗက်

ဗုဒ္ဓဝါဒသည် တိဗက်သို့ ဆွန်ဆန်ဂမ်ပိုဘုရင်(၆၀၀-၆၅၀)၏ လက်ထက် တွင် ရောက်ရှိလာ၏။^{၂၀} တိဗက်တွင် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်များကို ပြန်ဆိုခြင်းမှာ ခုနှစ်

ရာစုကစတင်၏။ ၉ ရာစုတစ်ဝက်ကျော်သို့ ရောက်သောအခါ ဘုရင်ရာပဆမ်၏ လက်ထက်တွင် ဆရာတော် နာဂဇန၊ အရိယာဒေဝ၊ ဝသုဗန္ဓုတို့၏ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကို ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုကျမ်းများကို အိန္ဒိယရဟန်းများနှင့် တိဗက်ရဟန်းများက ပြန်ဆိုကြသည်။^{၉၁} တိဗက်တွင် ပိဋကတ်ဘာသာပြန်ခြင်းကို ခုနစ်ရာစုမှ ရာပဆမ်လက်ထက် မတိုင်မီအထိလည်းကောင်း၊ ရာပဆမ်လက်ထက် တွင် လည်းကောင်း၊ ခရစ်နှစ် ၁၀၃၈ ခုနှစ်၌ တိဗက်သို့ရောက်ရှိလာသော အိန္ဒိယ ရဟန်းအတိဿရောက်ပြီး နှစ်အနည်းငယ်အကြာတွင်လည်းကောင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြ သည်။^{၉၂} ထို့နောက် ၁၃ ရာစုအထိ ဆက်လက်ပြန်ဆိုခဲ့ကြသေးသည်။ တိဗက် ပိဋကတ်ရှိ ကျမ်းတို့သည် သက္ကတပိဋကတ်ကျမ်းများကို ဘာသာပြန်ယူထားခြင်းဖြစ် ၏။ အချို့ကျမ်းတို့သည်မူ သက္ကတမှ တရုတ်ဘာသာပြန်ထားသော ကျမ်းတို့ကို တိဗက်ဘာသာသို့ ထပ်ဆင့်ပြန်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။^{၉၃} ဟိနယာနကျမ်းအားလုံးသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း^{၉၄}နှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့၏ ကျမ်းများသာ ဖြစ်ပေသည်။^{၉၅}

တိဗက်ပိဋကတ်ကို အစုအားဖြင့် နှစ်စုခွဲထား၏။ ပထမအစုမှာ ကန်ဂျူခေါ် ခါဂျူဖြစ်၏။ ဒုတိယအစုမှာ တန်ဂျူဖြစ်၏။ ကန်ဂျူသည် မူရင်းပိဋကဖြစ်သည်။ တန်ဂျူမှာ အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်။ ကန်ဂျူတွင် အပိုင်းသုံးပိုင်းပါဝင်၏။ ပထမပိုင်း သည် ဒူလဝါခေါ် ဝိနယပိဋကဖြစ်၏။ ဒုတိယပိုင်းသည် ဒိုခေါ်သုတ္တပိဋကဖြစ်၏။ တတိယပိုင်းသည် ဆိုနွန်ပခေါ် အဘိဓမ္မာပိဋက ဖြစ်၏။^{၉၆}

ဝိနယပိဋကတွင် ကဏ္ဍပေါင်း ခုနစ်ကဏ္ဍပါဝင်၏။ ပထမကဏ္ဍမှာ ဒူလဝါခေါ် ဝိနယဝတ္ထုကဏ္ဍဖြစ်၏။ ထိုကဏ္ဍမှာ အတွဲ ၄ တွဲရှိ၏။ ဝိနယဝတ္ထုကို ၉ ရာစု တွင် ကသိယပဏ္ဍိတ်များ ဖြစ်ကြသော သဗ္ဗညုဏဒေဝ၊ ဓမ္မကာရ၊ အိန္ဒိယပြည်သား ရဟန်းဝိဇ္ဇာကာရ ပရာဘတို့က သက္ကတမှ တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်အတူ တိဗက်ရဟန်းများဖြစ်သော ဘန္တေပါဂျီလွံပိုနှင့် ပါဘရက်ဈေ တို့က ကူညီပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ဤတိဗက်ဝိနယ ပိဋကတစ်ခုလုံးသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်း၏ ဝိနယပိဋကပင် ဖြစ်၏။^{၉၇}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဝိနယဝတ္ထုနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဒသယောယ ဝိနယတို့၌ ပါရှိသောဘာသဇ္ဇဝတ္ထုတွင် သုဓနဇာတ်ပါဝင်ကြောင်း ရှေ့ပိုင်း၌ဖော်ပြ ခဲ့ပေပြီ။

ဝိနယဝတ္ထုကို ဖွင့်ဆိုသောကျမ်းသည် တိဗက်ဝိနယ အဋ္ဌကထာကျမ်းစု၌

ရှိ၏။

ထိုကျမ်းကို ဝိနယဝတ္ထုဋီကာဟုခေါ်၏။ အာဂမဝတ္ထု ဝရိတ္တိဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်၏။ ထိုကျမ်းကို ဆရာတော် သောတန္တိက ကလျာဏမိတ္တ စီရင်သည်ဟု ဖော်ပြကြ၏။ ထိုအဋ္ဌကထာကျမ်းသည် အပြည့်အစုံမရှိတော့။ ဝိနယဝတ္ထုလာ ကဏ္ဍ ၁၇ခု အနက် ပရဝရဇေဝတ္ထု၊ ပေါသထဝတ္ထုနှင့် ပဝါရဏဝတ္ထု ကဏ္ဍတို့ကိုသာ ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ဘေသဇ္ဇဝတ္ထုကဏ္ဍ မပါဝင်ပေ။^{၉၀} သုခနုဇာတ်သည် ဝိနယဝတ္ထုဋီကာကျမ်း၌ ပါဝင်သည် မပါဝင်သည်ကိုကား မသိရချေ။

နိပေါ

ဗုဒ္ဓဝါဒသည် နိပေါသို့ အာသောကမင်းလက်ထက်ကပင် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ခရစ်နှစ်အစကပင် နိပေါတွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းက လွှမ်းမိုးပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။^{၉၁} ကသ္မိယ၊ တိဗက် စသောနိုင်ငံများနှင့် ရှေးဦးပိုင်းကပင် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့သည်ဖြစ်ရာ^{၉၂} ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်များ နိပေါသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ တိဗက်၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့ကဲ့သို့ နိပေါပိဋကသည် သက္ကတပိဋကပင် ဖြစ်သည်။^{၉၃} အထူးသဖြင့် ထင်ရှားလှသော နိပေါသက္ကတ ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းများတွင် သုခနုဇာတ်ပါဝင်သော ကျမ်းတို့ကို တွေ့ရသည်။ နိပေါတွင် မဟာဝတ္ထုအဝဒါနသည် လည်းကောင်း၊ ဒိဗျာဝဒါနကျမ်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒိဗျာဝဒါနမာလာကျမ်းသည်လည်းကောင်း၊ အဝဒါနကာလ္ပလတာခေါ် ဗောဓိသတ္တာအဝဒါန ကာလ္ပတာကျမ်းသည် လည်းကောင်း၊ ဘဒ္ဒကာလ္ပအဝဒါနကျမ်းသည်လည်းကောင်း ထင်ရှားသော အဝဒါနကျမ်းများဖြစ်ကြ၏။ ထိုကျမ်းတို့၌ သုခနုဇာတ်ပါဝင်၏။ ယင်းအချက်အလက်တို့ကို သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေနှင့် သုခနုဇာတ်ကဏ္ဍတွင် အပြည့်အစုံတင်ပြပါမည်။

အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသ

ထိုဒေသသို့ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် ခရစ်နှစ်အစမပြုမီကပင် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ တရုတ်၊ တိဗက်နှင့် အဆက်အဆံရှိခဲ့သော အာရှအလယ်ပိုင်းသို့ ဗုဒ္ဓဝါဒရောက်ရှိခဲ့ပြီး များစွာ ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။ သက္ကတဗုဒ္ဓကျမ်းများကို ယခုအခါ ရှာဖွေတွေ့ရှိ၏။ ထိုကျမ်းများထဲတွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသုံး ကျမ်းများကို တွေ့ရသည်။ ထိုဒေသတွင် အထိကရလွှမ်းမိုးသောဂိုဏ်းမှာ မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ထိုဒေသသို့ သုခနုဇာတ်သည် ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်း ရောက်ရှိကတည်းက ရောက်ရှိခဲ့မည် ဟု ယူဆရ၏။^{၁၅} ၁၅ ရာစုတွင် ခိုတန်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော သုခနုဇာတ် ကို တွေ့ရ၏။ သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေနှင့် သုခနုဇာတ်ကဏ္ဍတွင် ဆက်လက်တင်ပြပါမည်။

မွန်ဂိုလီးယား

၁၃ ရာစုတွင် မွန်ဂိုလီးယားသို့ ဗုဒ္ဓဝါဒရောက်သည်။ ယင်းဗုဒ္ဓဝါဒမှာ လာမာ ဝါဒဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် မွန်ဂိုဇကရာဇ် ကူဗလိုင်ခန် လက်ထက်တွင် ထွန်းကား ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။ မွန်ဂိုဇကရာဇ်သည် တရုတ်ဗုဒ္ဓဝါဒထက် တိဗက်ဗုဒ္ဓဝါဒကို စိတ်ဝင်စား လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ မွန်ဂိုလီးယား ဗုဒ္ဓဝါဒသည် တိဗက်ဗုဒ္ဓဝါဒမှ ဆင်းသက်လာခြင်း ဖြစ်၏။^{၁၆} ထိုအချိန်က တိဗက်တွင် သကျဂိုဏ်းသည် နိုင်ငံရေးအရ တစ်နိုင်ငံလုံး ကို လွှမ်းမိုးလျက်ရှိသည်။^{၁၇} ဗူတန်(၁၂၉၀-၁၃၆၄)သည် ထိုဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်၏။ ဗူတန် သည် တိဗက်ပိဋကတ်ကို ကန်ဂျူ၊ တန်ဂျူဟူ၍ စနစ်တကျခွဲခြားစီစဉ်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကျမ်းပြုဆရာ၊ သမိုင်းဆရာတစ်ဦးဖြစ်သော တာရာနာထသည် သကျဂိုဏ်း ၏ ဂိုဏ်းခွဲဒီနိုဂိုဏ်းဝင် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။^{၁၈} သကျဂိုဏ်းသည် တိဗက်တွင် ဩဇာ ကြီးမားသည့်အားလျော်စွာ တိဗက်ပိဋကတ်ကို မွန်ဂိုလီးယားဘာသာ ပြန်ဆိုခြင်း၌ လည်း သကျဂိုဏ်းကပင် ပြန်ဆိုပေးခဲ့ကြသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၃၀၈ ခုနှစ်နှင့် ၁၃၁၁ ခုနှစ်အတွင်း တိဗက်ပိဋကတ်သုံးပုံကို မွန်ဂိုလီးယားဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။^{၁၉} တရုတ်ပိဋကတ်ကျမ်းများနှင့် တိုက်ဆိုင်ပြင်ဆင်ခြင်း ပြုလုပ်ပြီးကန်ဂျူပိဋက တစ်ခုလုံးကို မွန်ဂိုလီးယားဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ သကျရဟန်းမင်းကြီးက ဦးစီး ဦးဆောင်ပြုကာ ပညာရှင်များက ဝိုင်းဝန်းပြန်ဆိုကြသည်။^{၂၀} ကန်ဂျူကို ၁၃၀၀ ခုနှစ် ခန့်တွင် ပြန်ဆို၏။ သကျလာမား ဆောကြည်ဩဇာက ဦးစီးသည်။ အခြား သကျ ပညာရှင်များစွာပါဝင်၏။ တိဗက်၊ ယူဂရီရင်၊ တရုတ်၊ သက္ကတဘာသာ တတ်ကျွမ်း သောပညာရှင် ၂၉ ဦးပါသော အဖွဲ့က ကူညီပြန်ဆိုသည်။ တရုတ်၊ သက္ကတကျမ်း များစွာနှင့် ညှိနှိုင်းပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ယင်းသို့ပြန်ဆိုရေးအတွက် ကူဗလိုင်ခန်က ချီးမြှင့် အားပေးခဲ့သည်။^{၂၁}

မွန်ဂိုလီးယား ပိဋကတ်တွင် သုခနုဇာတ်ပါဝင်ကြောင်း တိဗက်ပိဋကတ်ကို ထောက်၍ သိရလေသည်။



သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေနှင့် သုခနုဇာတ်

ဒိဗျာဝဒါန

ရှေးကျသော အဝဒါနကျမ်းများထဲတွင် ဒိဗျာဝဒါနကျမ်းသည်လည်း တစ် ကျမ်းအပါအဝင်ဖြစ်၏။ ဒိဗျာဝဒါနတွင် အဝဒါနပေါင်း ၃၈ ပုဒ်ပါဝင်သည်။ ဒိဗျာဝ ဒါနဇာတ်များကို သက္ကတစကားပြေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂါထာဖြင့်လည်းကောင်း ရေးသားထား၏။

ဒိဗျာဝဒါနလာဇာတ်တို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်းများစွာက ရေးသားခဲ့သည်။^{၁၀၈} ဒိဗျာဝဒါနလာ ၃၈ဇာတ်သည် သက္ကတဝိနယကျမ်းမှ ယူထားခြင်းဖြစ်၏။^{၁၀၉} ဤကျမ်း ပါ ဇာတ်တစ်ဝက်ကျော်ကျော်သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယမှ ဆင်းသက်ယူထား ကြောင်းကို အီး၊ ဟာဗာနှင့် အက်စ်၊ လဲဗီတို့က ညွှန်ပြခဲ့ကြသည်။^{၁၁၀} မောရစ် ဝင်တာနစ်၊ ဂျေ၊ ပရုဇီလူစကီ၊ အီး၊ ဂျေ သောမတ်တို့ကလည်း ဤသို့ပင် ဖော်ပြကြလေသည်။^{၁၁၁} ဒိဗျာဝဒါနလာ သုခနုကုမာရဝဒါန အပါအဝင် ဇာတ်ပေါင်း ၂၀ သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယရှိ ဇာတ်များဖြစ်ကြသည်။^{၁၁၂} ထို့ပြင် သုခနုကုမာရဝဒါန အပါ အဝင် ၁၄ဇာတ်သည် ဝိနယဝတ္ထုနှင့် ဝိနယဝိဘင်္ဂကျမ်းတို့၌ ပါရှိနေပေသည်။^{၁၁၃} အခြား ၆ ဇာတ်သည် ဝိနယကျမ်းတို့၌ ပါဝင်၏။

လက်ရှိအနေအထားအတိုင်း တပေါင်းတည်းတည်း ဖြစ်နေသော ဒိဗျာဝဒါန ကျမ်း၏ ကာလအပိုင်းအခြားကို အက်စ်၊ အင်၊ ဒတ် ဂုတ္တနှင့် အက်စ်၊ ကေ၊ ဒေးတို့က ခရစ်နှစ် ၁ရာစုထက် စောနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ဆို၏။^{၁၁၄} ဝိဇ္ဇက ခရစ်နှစ် ၂၀၀ နှင့် ၃၅၀ အကြား၌ စုဆောင်းပြည့်စုံသည်ဟု ပိုင်းခြား၏။^{၁၁၅} မောရစ် ဝင်တာနစ်

ကမူ တချို့သည် ၃ရာစုထက်စောသည်။ ဒီဗျာဝဒါနကျမ်း တစ်ကျမ်းလုံး အနေနှင့်မူ ၄ ရာစုထက်စောနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ဖော်ပြ၏။^{၁၁၇}

ဒီဗျာဝဒါနရှိ ၃၈ ဇာတ်အနက် အမှတ် ၃၀ စဉ်မြောက်ဇာတ်သည် သုဓန ကုမာရဝဒါန ဖြစ်၏။^{၁၁၈} ဒီဗျာဝဒါနလာ သုဓနကုမာရဇာတ်သည် မဟာဝတ္ထုလာ သုဓနဇာတ်ကို ချဲ့ထွင်ယူငင်ရေးသားခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်၊ ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာ သကျမ်း၌ တွေ့ရသော သုဓနဇာတ်ကဲ့သို့ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် ဝေဆာကျယ်ဝန်း ခြင်းကား မရှိသေးချေ။

ဒီဗျာဝဒါနလာ သုဓနကုမာရဝဒါနကို နောက်ဆက်တွဲ(ခ)တွင် ရှုပါ။

ဒီဗျာဝဒါန မာလာ

ဒီဗျာဝဒါနမာလာ ကျမ်းသည် ဒီဗျာဝဒါနကျမ်းနှင့် ကွဲပြားခြားနားပေသည်။ ဒီဗျာဝဒါနမာလာတွင် အဝဒါနာပေါင်း ၂၂ ပုဒ်သာပါဝင်လေသည်။^{၁၁၉} ဒီဗျာဝဒါန မာလာ၌ ပါဝင်သော အဝဒါနတချို့သည် ဒီဗျာဝဒါနလာ အဝဒါနတချို့နှင့် တူသည်။ ဒီဗျာဝဒါနမာလာ၌ ပါရှိသောအဝဒါန အမှတ်စဉ် ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၆၊ ၇၊ ၁၅၊ ၁၇၊ ၂၁ တို့ကို ဒီဗျာဝဒါနအမှတ်စဉ် ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၁၃၊ ၂၀၊ ၂၃၊ ၂၉၊ ၃၀၊ ၃၂ တို့တွင် တွေ့ရ သည်။^{၁၂၀} ထို့ပြင် ဒီဗျာဝဒါနမာလာ၌ပါရှိသော အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၅၊ ၆၊ ၁၇ တို့ကို ဗောဓိသတ္တာအဝဒါနကာလွလတာ၌ ပါရှိသော အဝဒါနအမှတ် ၆၄၊ ၆၇၊ ၈၉ ၌ တွေ့ရသည်။^{၁၂၁} ဒီဗျာဝဒါနမာလာ၌ပါရှိသော အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၁၂ ကို ရတနမာလာအဝဒါနကျမ်း၏ အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၂ ၌ လည်း တွေ့ရသည်။^{၁၂၂} ဒီဗျာဝဒါနမာလာ၌ ပါရှိသော အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၁၃ ကို အဝဒါနသာတကကျမ်း ၏ အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၂၃ ၌လည်း တွေ့ရသည်။^{၁၂၃} ထို့ပြင် ဒီဗျာဝဒါနမာလာ ၌ပါရှိသော အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၁၄၊ ၁၅ကို အသောကအဝဒါနကျမ်း^{၁၂၄}၌ လည်း ကောင်း၊ အမှတ်စဉ် ၁၆ ကို မဏိစူဒါဝဒါနကျမ်းတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၂၅} အမှတ်စဉ် ၂၀ ကို ကာလုဒြုမအဝဒါနကျမ်း၏ အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၁၄ တွင်လည်းကောင်း၊^{၁၂၆} အမှတ်စဉ် ၂၂ ကို မဟာဝတ္ထု၌လည်းကောင်း၊^{၁၂၇} သက္ကတကုသဇာတကကျမ်း၌ လည်းကောင်း၊^{၁၂၈} ဝီရကုသအဝဒါနကျမ်း၌လည်းကောင်း၊^{၁၂၉} ပါဠိကုသဇာတက ၌လည်းကောင်း၊^{၁၃၀} တွေ့ရသည်။

ဒီဗျာဝဒါနမာလာကျမ်းသည် ဒီဗျာဝဒါနကျမ်းထက် နောက်ကျမည်ဟုယူဆ

ရ၏။

ဒီဗျာဝဒါနမာလာကျမ်း၏ အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၁၇သည် ဒီဗျာဝဒါနကျမ်း၏ အဝဒါနအမှတ် ၃၀ ဖြစ်သော သုဓနကုမာရဝဒါနပင် ဖြစ်သည်။

ဒီဗျာဝဒါနမာလာ၌ပါရှိသော သုဓနဇာတ်သည် ဒီဗျာဝဒါန၌ပါသော သုဓနဇာတ်နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

ဘဒြကာလွဝဒါန

ဘဒြကာလွဝဒါနကျမ်းကို ခရစ်နှစ် ၁၀၄၀ပြည့်နှစ်တွင် အမည်မသိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရေးသားပြီးစီးသည်။^{၂၃၃} ထိုကျမ်းတွင် အဝဒါန ၃၄ပုဒ်ပါဝင်သည်။^{၂၃၂} သုဓနကုမာရဝဒါနသည် ဘဒြကာလွဝဒါနကျမ်း၏ အမှတ်စဉ် ၂၉ ၌ပါဝင်သည်ဟု ဒေါက်တာ အက်စ်အိုလဒင်ဘတ်သည် သူ၏ဗုဒ္ဓဝတ္ထုကြောင်းများအမည်ရှိ စာအုပ်တွင် ဖော်ပြခဲ့လေသည်။^{၂၃၃}

ဗောဓိသတ္တာအဝဒါန ကာလွလတာ

အဝဒါနကာလွလာတာဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်သော ထိုကျမ်းကိုစီရင်သူကား ခေမိန္ဒ (ခရစ်နှစ် ၉၉၀-၁၀၆၅)ဖြစ်၏။ သူသည်ကသ္မိယပြည်သားဖြစ်လေသည်။^{၂၃၄} ကထာသာရီ သာဂရခေါ် ဝတ္ထုသမုဒ္ဒရာအမည်ရှိ ကျမ်းကြီးကို စီရင်သူသောမဒေဝ နှင့် ခေမိန္ဒသည် တစ်ယောက်တည်းပင် ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ရာဇန္ဒရလာလမိတ္တက ယူဆခဲ့လေသည်။^{၂၃၅} ခေမိန္ဒသည် ရာမာယဏမဉ္ဇရီအမည်ရှိ ကျမ်းကြီးကိုလည်း စီရင်ရေးသားခဲ့၍ သက္ကတကဗျာလောက၌ များစွာထင်ရှားလှသူ ဖြစ်၏။ ရာမာယဏမဉ္ဇရီကျမ်းသည် ဝါလမိကီ၏ ရာမာယဏဇာတ်ဝတ္ထုကြီးကို အနောက်မြောက်ဒေသ အရေးအသားဖြင့် ရေးသားထားသော ရာမဇာတ်ပင်ဖြစ်၏။^{၂၃၆}

ဗောဓိသတ္တာဝဒါနကာလွလာတာကျမ်းတွင် အဝဒါနပေါင်း ၁၀၈ပုဒ်ပါဝင်၏။^{၂၃၇} ဤကျမ်းပါအဝဒါန အမှတ်စဉ် ၅၃၊ ၆၀၊ ၉၂ တို့ကို အဝဒါနသာတကကျမ်း၌လည်းတွေ့ရသည်။^{၂၃၈} အမှတ်စဉ် ၅၅၊ ၆၁၊ ၇၃၊ ၇၈၊ ၈၁၊ ၈၂၊ ၈၄၊ ၈၇ တို့ကို အသောကအဝဒါန ကျမ်း၌လည်း တွေ့ရသည်။^{၂၃၉} အမှတ်စဉ် ၆၂ကို ဘဒြကာလွဝဒါနကျမ်း၌လည်းကောင်း၊^{၂၄၀} အမှတ်စဉ် ၆၆ကို ကဝိကုမာရကထာကျမ်း၌လည်းကောင်း၊^{၂၄၁} အမှတ်စဉ် ၈၉ ဒီဗျာဝဒါနမာလာ၌လည်းကောင်း၊^{၂၄၂} တွေ့ရသည်။

mgyo.com

ဗောဓိသတ္တာ ဝဒါန ကာလုလတာကျမ်းလာ အဝဒါနအမှတ်စဉ် ၆၄သည် ကိန္နရီအဝဒါနဖြစ်၏။^{၁၆၃} ဤအဝဒါနသည် သုခနုဇာတ်ပင်ဖြစ်သည်။ ဤဇာတ်သည် ဒိဗျာဝဒါနမာလာ၊ ဒိဗျာဝဒါနကျမ်းထွက် သုခနုဇာတ်ကဲ့သို့ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်မြိုင်ဆိုင်သည်။

ခေမိန္ဒသည် ဗောဓိသတ္တာအဝဒါန ကာလုလတာကျမ်းကို ခရစ်နှစ် ၁၀၅၂ ခုနှစ်တွင် ရေးသားပြီးစီးသည်။^{၁၆၄} ဤကျမ်းကို တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ဒိုဇေဂေါသျှနှင့် လကျမိသီရိတို့က ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။^{၁၆၅} တိဗက်၌ ဤကျမ်းကို လေးစားကြသည်။^{၁၆၆} နိပေါ သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေ၌လည်း ထင်ရှား၏။

ကိန္နရီအဝဒါနကို နောက်ဆက်တွဲ(ဂ)တွင် ရှုပါ။

သုခနုနှင့် မနောဟရာကဗျာ

ဤကဗျာကို ခိုတန်သုံး သကဘာသာဖြင့် ရေးသားထား၏။ ဤကဗျာကို စီရင်သူမှာ ရိဒ္ဓိပရဘာဝ ဖြစ်၏။ ကဗျာ၏နိဂုံးတွင် ရိဒ္ဓိပရဘာဝက ဤဇာတ်ကို ရှေးကျမ်းတစ်ကျမ်းမှ ယူငင်ရေးဖွဲ့ထားကြောင်း ဖော်ပြထားလေသည်။^{၁၆၇} အိတ်ချ၊ ဒဗလျူဘေလီသည် ဤကဗျာကိုတည်းဖြတ်ကာ ခိုတန်ဗုဒ္ဓဝါဒကျမ်း၌ ထည့်သွင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၆၈} ထို့ပြင်၊ ဘေလီသည် ဤကဗျာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆို ကာ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်တကွ အရှေ့တိုင်းနှင့် အာဖရိကဆိုင်ရာ လေ့လာရေးကျောင်းစာစောင် အတွဲ ၂၉၊ အပိုင်း ၃ တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၆၉}

ခိုတန်သုခနုနှင့် မနောဟရာကဗျာကို နောက်ဆက်တွဲ(ဃ)တွင် ရှုပါ။

အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့် သုခနုဇာတ်တို့သည် တစ်ဇာတ်နှင့်တစ်ဇာတ် မည်သို့ ဆက်သွယ်အခြေခံကြကြောင်း တင်ပြရန် အမှန်ပင်လိုအပ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် သုခနုဇာတ်ပါကျမ်းရင်းတို့ကို စုဆောင်းရှာဖွေရန် နှစ်အတော်အတန် ကြာမြင့်ပါလိမ့်မည်။ လက်ရှိ သုခနုဇာတ်တချို့မှာ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်များ ဖြစ်ကြသည်။ အသေးစိတ်လေ့လာမှုပြုရန် အတွက်ကား ဤဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်သည် လုံလောက်စေနိုင်မည်မဟုတ်။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျ ယူဆချက်ပေးရသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

မဟာဝတ္ထုလာ ကိန္နရီဇာတ်ကသည် ရှေးအကျဆုံးမူဖြစ်ပါသည်။ မူလသဗ္ဗတ္ထိ

ဝါဒနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့က မဟာဝတ္ထုမှယူငင်၍ သုဓနကုမာရဇာတ်ကို မွမ်းမံသည်။ ထိုသဗ္ဗတ္ထိ ဝါဒဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်း၏ သုဓနဇာတ်သည် မဟာဝတ္ထုလာ ကိန္နရီဇာတ်ကကို ချဲ့ထွင်ပြုပြင်ထားပါသည်။

ခန်းစန်ဝေ၏ ဆဋ္ဌပါရမီတာ သန္နိပါတသုတ္တကျမ်းလာ သုဓနဇာတ်၊ ကုမာရဇီဝနှင့် ပုညတရတို့၏ ဒသယောယဝိနယကျမ်းလာ သုဓနဇာတ်၊ ယိကျင့်၏ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယဘောသဇ္ဇဝတ္ထုကျမ်းလာ သုဓနဇာတ်တို့သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်ကို မှီငြမ်းထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တိဗက်၊ နိပေါ၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်း(ခိုတန်)၊ မွန်ဂိုလီးယား သုဓနဇာတ်တို့သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဝိနယကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်ကို မှီငြမ်းသည်။

ဒိဗျာဝဒါနနှင့်၊ ဒိဗျာဝဒါန မာလာကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်ဖြစ်ပါသည်။ ဘဒြကာလွဝဒါနနှင့် ဗောဓိသတ္တာဝဒါနကာလွလတာကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်သည် ဒိဗျာဝဒါနကျမ်းထွက် သုဓနဇာတ်ကို မှီငြမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မဟာဝတ္ထု၊ ဒိဗျာဝဒါန၊ ဗောဓိသတ္တာအဝဒါန ကာလွလတာ၊ တရုတ်၊ တိဗက် မူတို့၏ ကွဲပြားခြားနားချက်နှင့် မှီငြမ်းချက်အချို့ကို ပီ၊ အက်စ်၊ ဂျိုင်နီက ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၅၀}



[၅]

သုခနုကုမာရအမည်

သုခနု၊ သုခနုဟူသော အမည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မဟာဝတ္ထုကျမ်းမှလွဲလျှင် ကျန် သက္ကတကျမ်းအားလုံးသည် သုခနုဟူ၍သာ သုံးစွဲကြသည်။ ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသ ကျမ်း၌ကား မဟာဝတ္ထု၏ အခေါ်အဝေါ်အတိုင်း သုခနုဟု သုံးနှုန်းထားသည်။ ကမ္ဘာဒီးယား၊ ယိုးဒယားနှင့် လောနိုင်ငံရှိ ပညာသဇာတကတွင် သုခနုဟူသာ သုံးစွဲ လေသည်။ ယင်းသည် 'အ' ကာရန္တမှ 'ဥ' ကာရန္တသို့ ပြောင်းလဲတတ်သောကြောင့် သာဖြစ်လေသည်။

ပါဠိကျမ်းဂန်တို့တွင် သုခနုသို့မဟုတ် သုခနုဟူသော အမည်ကို မတွေ့ရှိရ ချေ။ ဤအမည်သည် သက္ကတကျမ်းဂန်တို့၌ သုံး လေးနေရာမျှလောက်သာ ပါဝင် ၏။ မဇ္ဈသီရိ မူလကာလကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓလက်ထက်က ဘုရင်တစ်ပါး၏ အမည်အဖြစ် လည်းကောင်း၊^{၁၃၁} ဖော်ပြပြီးသောကျမ်းတို့၌ ဒွေးမယ်နော်နှင့် တွဲဖက်ရသော မင်းသားတစ်ပါး၏အမည်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍဗျူဟာကျမ်း၌ ပရမတ္ထသစ္စာကို ရှာဖွေရင်း ခရီးလှည့်သူမင်းသားတစ်ပါး၏ အမည်အဖြစ်လည်းကောင်း၊^{၁၃၂} သာဓန မာလာကျမ်း၌ မဇ္ဈဝရဘုရားလောင်း၊ ခါသာပဏဘုရားလောင်းတို့၏ အရံဘုရား ငယ်တစ်ဆူ၏ အမည်အဖြစ်လည်းကောင်း၊^{၁၃၃} အမောဃဇီဝ ဘုရားအလောင်းနှင့် အတူ ယှဉ်တွဲပူဇော်ရာ ဘုရားငယ်တစ်ဆူ၏ အမည်အဖြစ်လည်းကောင်း၊^{၁၃၄} အရံ အဖြစ်မှ တစ်ပါးတည်းသီးခြားထား၍ ကိုးကွယ်ရာ ဘုရားတစ်ဆူအဖြစ်လည်း ကောင်း လာမားဗုဒ္ဓဝါဒကျမ်းတို့၌ တွေ့ရသည်။^{၁၃၅} သို့သော် တရုတ်ကျမ်းတို့တွင်မူ

အဓိပ္ပာယ်တူ၊ စာလုံးပေါင်းကွဲလွဲစွာ ရေးထိုးကြလေသည်။ မနောဟရာနှင့် ပေါင်းဖက် ရသော သုခနကုမာရကို ရှန်ချိုင်ထုံဇီဟုခေါ်ကာ၊^{၁၁၆} ဘုရားအဖြစ်ကိုး ကွယ်ခြင်းခံရ သော သစ္စာတရားရှာဖွေသူ သုခနကုမာရကို မျှောင်ပေါင်းထုံဇီဟု ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ပေ သည်။^{၁၁၇} မျှောင်ပေါင်းထုံဇီသည် မဟာယာန၊ တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်လေသည်။



[၆]

အရှေ့တောင်အာရှသို့ အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုရောက်ရှိလာခြင်း

ရှေးဟောင်းသက္ကတစာပေ၊ ပါဠိစာပေ ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ဒင်္ဂါးများအစရှိသည့် အရပ်ရပ် အထောက်အထားများအရ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရှေးခေတ်နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေးကို ပညာရှင်တို့ ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အာရှဗျူဟာတို့၏ ကုန်သွယ်ဆက်ဆံရေးသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုစတင်သည့်အချိန်မှစ၍ ရှိခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊^{၁၅၀} ဘေဘီလုံ၊ အာဖရိက အရှေ့ကမ်းရိုးတန်း၊ တရုတ်ပြည်ကမ်းရိုးတန်းဒေသများနှင့် ကုန်သွယ်ဆက်ဆံရေးသည် ဘီစီ ၇ ရာစုမှစ၍ ရှိခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊^{၁၅၁} အန္တရခေတ်(ဘီစီ ၂၀၀-ခရစ်နှစ် ၂၅၀)အတွင်း၌ အာရှအနောက်ပိုင်း၊ ဂရိ၊ ရောမ၊ အီဂျစ်နိုင်ငံတို့နှင့်သာမက တရုတ်ပြည်၊ အရှေ့ဖျားတိုင်းပြည်တို့နှင့်ပါ ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်းအားဖြင့် ကုန်သွယ်ဆက်ဆံမှုရှိခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း သိရှိရပေသည်။^{၁၅၂}

အန္တရခေတ် အတွင်း၌ပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံတို့၏ စီးပွားရေးအရ ဆက်သွယ်မှု၊ နိုင်ငံရေးအရ ဆက်သွယ်မှုတို့သည် ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပေပြီ။

ရှေးဟောင်းစာပေမှတ်တမ်းတို့တွင် အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ ဒေသအမည်များကို တွေ့ရ၏။ ထိုအမည်များအနက် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိနှင့် သုဝဏ္ဏဒီပဟူသော အမည် နှစ်ရပ်ကို ဗုဒ္ဓဇာတကများ၊ နိဒ္ဒေသကျမ်း၊ ကထာကောသကျမ်း၊ ရာမာယဏ၊ မဟာဘာရတ၊ မဟာဝံသ၊ သာသနာဝံသကျမ်းတို့တွင် ဖော်ပြပါ

ရှိ၏။ ထိုအမည်နှစ်ရပ်ကို ဂရိ၊ လက်တင်၊ အာရဗီ၊ တရုတ်ရှေးဟောင်းစာပေတို့၌ လည်း အလားတူတွေ့ရှိရသည်။ သုဝဏ္ဏဒီပနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ခရစ်နှစ်တစ်ရာစုအတွင်း၊ ပွန်ပွန်းနီယက်မယ်လာ ဆိုသူနှင့် ပလင်နီဆိုသူတို့က ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ခရစ်နှစ် ၇၀-၇၁ တွင်၊ အမည်မသိ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးသားသော အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ရေကြောင်းလမ်း ညွှန်၌လည်း ဖော်ပြပါရှိ၏။ ခရစ်နှစ်နှစ်ရာစုမှ ရှစ်ရာစုအတွင်း၌၊ ဒိုင်အိုနိုင်းဆတ်ပီရိုင်း ဂီးတီး၊ ဆိုလီနပ်၊ မာကျင် နပ်ဒြူကာပီးလာ၊ အိုင်ဆီးဒို၊ သီအိုဒေါ့စသူတို့ကလည်း ရေးသားဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း ခရစ်နှစ် ၁၆၅ သို့မဟုတ် ထို့ထက်စော၍ ရေးသား တန်သော တော်လမီ၏ပထဝီဝင်ကျမ်း၌ ဖော်ပြ ပါရှိ၏။ ထိုမျှမက ခရစ်နှစ်တစ်ရာစုမှ ခြောက်ရာစုအတွင်း၌ မာရင်းနီး၊ မာစီယင်၊ အီကျင်နာ စသူတို့ကလည်း ရေးသား ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။^{၁၆၁} ထိုနောက်ပိုင်းတွင်လည်း အခြား သူတို့၏ စာပေမှတ်တမ်းများ၌လည်း တွေ့ရှိရပေသေးသည်။

အချုပ်သဘောဆိုရသော်၊ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံတို့သည် အာရှတိုက်အရှေ့ ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်း၊ ဥရောပ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့၏ ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း၌ ကျရောက် လျက်ရှိသည်။ အဓိကအားဖြင့် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှု ရောက်ရှိအခြေစိုက်ရာဒေသများ ဖြစ် လာသည်။ အန္တရခေတ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဗြာဟ္မဏဝါဒတို့သည် အရှေ့တောင် အာရှသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိလာလေသည်။

ဗြာဟ္မဏဝါဒသည် စမ္ဗသို့ရောက်ရှိခဲ့သည်မှာ ခရစ်နှစ် နှစ်ရာစုထက် နောက် မကျချေ။^{၁၆၂} ပူနန်သို့ ခရစ်နှစ်တစ်ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၆၃} ဂျာဗားသို့ ခရစ်နှစ် တစ်ရာစုအတွင်းလည်းကောင်း၊^{၁၆၄} စူမတြာသို့ ခရစ်နှစ်မတိုင်မီ နှစ်-သုးရာစုတွင် လည်းကောင်း၊^{၁၆၅} ဘော်နီယိုသို့ ခရစ်နှစ် လေးရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၆၆} ဘာလီသို့ ခရစ်နှစ်ငါးရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၆၇} မလေးယားကျွန်းဆွယ်သို့ ခရစ်နှစ် နှစ်ရာစု မှစ၍လည်းကောင်း၊^{၁၆၈} ဗြာဟ္မဏဝါဒရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် ဗြာဟ္မဏဝါဒသည် ကမ္ဘောဒီယားတောင်ပိုင်းသို့ ခရစ်နှစ် တစ်ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၆၉} ယိုးဒယားသို့ ခရစ်နှစ် နှစ်ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၇၀} မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခရစ်နှစ် တစ်ရာစုမှစ၍ လည်း ကောင်း၊^{၁၇၁} ရောက်ရှိလာလေသည်။ ထိုကာလများအတွင်း၌ပင် ဗုဒ္ဓဝါဒသည် အရှေ့ တောင်အာရှသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခရစ်နှစ် တစ်ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၇၂} ယိုးဒယား သို့ ခရစ်နှစ် နှစ်ရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၇၃} ကမ္ဘောဇသို့ ခရစ်နှစ် နှစ်ရာစုတွင်လည်း

ကောင်း၊^{၁၇၆} စမ္မသို့ ခရစ်နှစ်သုံးရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၇၇} မလေးယားကျွန်းဆွယ်သို့ ခရစ်နှစ်လေးရာစုတွင် လည်းကောင်း၊^{၁၇၈} ဂျာဗား၊ စူမတြာ၊ ဘာလီကျွန်းတို့သို့ ခရစ်နှစ်လေးရာစုတွင်လည်းကောင်း၊^{၁၇၉} ရောက်ရှိခဲ့ပေသည်။

အရှေ့တောင်အာရှသို့ ရှေးဦးစွာရောက်ရှိလာသော ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှုသည် အိန္ဒိယအရှေ့ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ရှစ်မိုင်ခန့်အကွာ ကစွနားမြစ်ဝှမ်း၌ ထွန်းကားခဲ့သော အမရဝတီဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှုပင် ဖြစ်၏။^{၁၈၀} အမရဝတီဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှုသည် အရှေ့တောင်အာရှသို့ ခရစ်နှစ် ၁၅၀ နှင့် ၂၅၀ အကြားတွင် အထူးသဖြင့် ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိလာလေသည်။^{၁၈၁}

အရှေ့တောင်အာရှသို့ ဗုဒ္ဓဝါဒ စတင်ရောက်ရှိလာသည့် အချိန်မှစ၍ ဗုဒ္ဓစာပေသည်လည်း ထိုဒေသရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြား၌ ပျံ့နှံ့ထွန်းကားခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓစာပေ၌ သက္ကတနှင့်ပါဠိဟူ၍ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသသို့ မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဝါဒသည် လည်းကောင်း၊ တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဝါဒသည်လည်းကောင်း ရောက်ရှိခဲ့ပေသည်။ မြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာအတွင်း၌ပင် ကွဲပြားသော ဝိဇ္ဇာများရှိခဲ့သည့် အားလျော်စွာ ကွဲပြားသောမြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်းဝိဇ္ဇာတို့သည် အရှေ့တောင်အာရှသို့ ရောက်ခဲ့ပေသည်။ အရှေ့တောင်အာရှသို့ ရောက်ရှိခဲ့သော ဗုဒ္ဓဝါဒဝိဇ္ဇာတို့ကို စိစစ်ခြင်းဖြင့် သုခနုဇာတ်၏ လာရာလမ်းနှင့် ပျံ့နှံ့ပုံတို့ကို သေချာစွာသိနိုင်မည်ဖြစ်၏။ အဓိကသက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဝါဒဝိဇ္ဇာမှာ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိဇ္ဇာပင် ဖြစ်သည်။



[၇]

အရှေ့တောင်အာရှသို့ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ရောက်ရှိခြင်း

ဘီစီ၊ ၃ရာစုခန့်တွင် ရှိနေပြီဟု ယူဆရသော မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် ဘီစီ ၂ရာစုအစောပိုင်း၌ ဂိုဏ်းကွဲမှုပေါ်ပေါက်ကာ မူလသဗ္ဗတ္ထိဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟူ၍ ဂိုဏ်းကွဲခြင်းအကြောင်းရင်းသည်လည်းကောင်း၊ ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းအကြားရှိ ထူးခြားသော ခြားနားကွဲပြားချက်သည် လည်းကောင်း ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သိနိုင်သော အခြင်းအရာမဟုတ်သေးချေ။ သို့တစေ၊ ဆာ ချား အီလျော့ကမူ 'သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုက မဟာဝိဘာသကျမ်းများကို လက်ခံကာ၊ ဝိဘာသိက ဝါဒများဟု ဂိုဏ်းမကွဲမီကခေါ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ကျန်အစိတ်အပိုင်းက ဝိနည်းကို အထူးတလည် အလေးပြုကာ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒီများဟု ခေါ်တွင်သည်မှအစပြု၍၊ ဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်း ကွဲပြားဖြစ်ပေါ်လာဟန်ရှိသည်' ဟု ထင်မြင်ချက်ပေးခဲ့လေသည်။^{၁၀၀}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် ကသ္မိယဒေသကို ဗဟိုပြုကာ အင်အားဆန့်ထုတ်ခဲ့သည်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် ဂန္ဓာရဒေသကို ဗဟိုပြုကာ အင်အားဖြန့်ကြက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းစလုံးသည် မထုရာမှ နဂရဟာရ၊ တက္ကသီလာမှ ကသ္မိယသို့တိုင် ကျယ်ဝန်းလှစွာသော ဒေသများကို လွှမ်းမိုးထားခဲ့လေသည်။^{၁၀၁} ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းစလုံးသည် အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်းတစ်ခွင်ကို လွှမ်းမိုးကာ အာရှအလယ်ပိုင်း၊ တရုတ်၊ တိဗက်၊ နီပေါနိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့သွားလေသည်။

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်းအပါအဝင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဩဇာထက်မြက်ကျယ်

ပြန်မှု အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသည့်အချိန်ကား၊ ကနိဿုကမင်းလက်ထက်၌ ဖြစ်၏။

ခရစ်နှစ် ၁၂၅ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နန်းတက်သည်ဟု ယူဆရသော^{၁၂၅} ကနိဿုက မင်းလက်ထက်၌ ထိုဂိုဏ်းသည် အခြားသောဂိုဏ်းတို့ထက် ထင်ရှားကာ အင်အားကြီးမားလျက်ရှိသည်။ မြောက်ပိုင်းကျမ်းတို့တွင် အာသောကမင်းနှင့်မခြား အထူးတလည်လေးစားစွာ ဖော်ပြခြင်းခံရသော^{၁၂၆} ကနိဿုကမင်းလက်ထက်၌ (စတုတ္ထ)သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ ကျင်းပရာ ယင်းသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းက အခြားဂိုဏ်းတို့ထက် သြဇာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။^{၁၂၇} ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဝါဒီဟု ယခုအခါ ခေါ်တွင်လျက်ရှိသော တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဝါဒီတို့သည် ယင်း သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၌ ပါဝင်ခြင်း မပြုကြသည်မျှမက^{၁၂၈} ယင်းသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို အသိအမှတ်လည်း မပြုကြချေ။^{၁၂၉} သီဟိုဠ်ကျမ်းတို့သည် ဤသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို စိုးစဉ်းမျှပင် ဖော်ပြခြင်းမပြုကြပေ။

တရုတ်ဆရာတော် ဖာရှန်သည် ဤသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို ဖော်ပြခြင်းမပြုခဲ့သော်လည်း ကနိဿုကမင်းအကြောင်းကိုကား လေးလေးစားစား ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၃၀} ဆွန်ယွန်သည်လည်း ဖာရှန်ကဲ့သို့ပင် ဖော်ပြခဲ့လေ၏။^{၁၃၁} ရှင်းကျင့်သည် ကနိဿုက မင်းအကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဤသင်္ဂါယနာတင်ပွဲအကြောင်းကို လည်းကောင်း အရေးတယူဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၃၂} ခရစ်နှစ် ၄၉၉ ခုနှစ်တွင် ဖွား၍၊ ၅၆၉ခုနှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူသော^{၁၃၃} ဥဇ္ဇေနီပြည်သား အရှင်ပရမတ္ထသည် သူ၏ကျမ်းပေါင်း သုံးဆယ့်နှစ်ကျမ်းထဲတွင် တစ်ကျမ်းအပါအဝင်ဖြစ်သော^{၁၃၄} ဝသုဗန္ဓု အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်း၌ ယင်းသင်္ဂါယနာတင်ပွဲအကြောင်းကို အထူးတလည်ဖော်ပြထား၏။^{၁၃၅} ဗုတန်သည်လည်း ယင်းသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို အကျဉ်းမျှဖော်ပြခဲ့လေသည်။^{၁၃၆}

ဤသင်္ဂါယနာတင်ပွဲကို ဦးစီးသူမှာ အရှင်ဝသုမိတ္တဖြစ်၏။ သင်္ဂါယနာတင်ရာတွင် သုတ္တပိဋက၊ ဝိနယပိဋက၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတို့ကို ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာကျမ်းများဖြစ်သည့် ဥပဒေသသျှုတြကျမ်း၊ ဝိနယဝိဘာသသျှုတြကျမ်း၊ အဘိဓမ္မာဝိဘာသသျှုတြကျမ်းတို့ကို ရှေးဦးစွာ စီရင်ရေးသားခဲ့ကြသည်။ ထိုမျှမက ပိဋကတ်သုံးပုံအဖွင့်ဖြစ်သော အခြားကျမ်းတို့ကိုလည်း စီရင်ရေးသားခဲ့ကြသည်ဟု ရှင်းကျင့်က ဖော်ပြသည်။^{၁၃၇} အရှင်ပရမတ္ထသည် ဝသုဗန္ဓု အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး နှစ်ပေါင်း ငါးရာအကြာတွင် ကသ္မိယ၌ကျင်းပသော ဤသင်္ဂါယနာတင်ပွဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍ 'အရှင်ကစ္စာယာနိပုတ္တသည် မိမိကိုယ်တိုင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဝင်တစ်ဦး

ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ကသ္မိယသို့ကြွလာကာ ငါးရာသောရဟန္တာ၊ ငါးရာသော ဗောဓိသတ္တတို့၏ အထောက်အကူဖြင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒအဘိဓမ္မာကျမ်းတို့ကို စစ်ဆေးပြင်ဆင်သည်။ ဝိဘာသခေါ် အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့ကိုလည်း စီရင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။^{၁၅} ကြီးမှူးသူ အရှင်သုမိတ္တကိုယ်တိုင်ကပင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒတစ်ဦးဖြစ်နေခြင်း^{၁၆}နှင့် ကနိဿယကမင်းကိုယ်တိုင်က သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို အားပေးခြင်းတို့ကြောင့်၊^{၁၇} ထိုသင်္ဂါယနာတင်ပွဲမှစ၍ နောက်ပိုင်းတွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဩဇာကြီးမား ပျံ့နှံ့လာလေသည်။^{၁၈}

ကနိဿယကမင်းသည် အိန္ဒိယပြည်မဇ္ဈိမဒေသမှ အာရှအလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းသို့တိုင် ကျယ်ပြောလှသော သူ၏ နိုင်ငံတော်တစ်ဝန်းတွင် သာသနာပြုလုပ်ငန်းကို အဆက်မပြတ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။^{၁၉} ကနိဿယကမင်း ကိုယ်တိုင် သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဗဟိုစိုက်ရာမထုရာမြို့သည် အာရှအလယ်ပိုင်းဒေသရှိ နိုင်ငံများ၊ ပါဠိပုတ္တပြည်၊ တက္ကသီလာပြည်တို့၏ ကုန်သွယ်လမ်းများ ဆုံရာမြို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊^{၂၀} သာသနာပြန့်ပွားလွယ်ခွင့်ရခဲ့ပေသည်။

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဗဟိုပြုရာမှာ ကသ္မိယပြည်နယ်ဖြစ်သည့်ပြင် ဩဇာအပျံ့နှံ့ဆုံးဒေသသည်ကား အိန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက်ပိုင်းဒေသဖြစ်သည်ဟု ပါမောက္ခဂရိယာဆင်က ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၂၁} ခရစ်နှစ် ၃ရာစုအကုန်တွင် မင်းဆက်ပြတ်သွားသော^{၂၂} ကုသျှမင်းဆက်ကုန်ဆုံးပြီးနောက် ကသ္မိယပြည်နယ်နှင့် တုခါရ၊ ခိုတန်၊ တိဗက်နိုင်ငံတို့သည် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်မှုရရှိလာသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနိုင်ငံများသို့ ကသ္မိယ၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဘာသာရေး ရောက်ရှိပြန့်ပွားခဲ့လေသည်။^{၂၃} ထိုမျှမက အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်ဆက်ဆံရေးသည် ရှေးမဆွကပင်ရှိခဲ့သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဝါဒသည် တရုတ်ပြည်သို့လည်း ရောက်ရှိသွားခဲ့လေသည်။

နှောင်းဟန်မင်းဆက်အတွင်း၌ အိန္ဒိယပြည်မဇ္ဈိမဒေသ ဇာတိဖြစ်သူ ကဿပမာတင်္ဂသည်လည်းကောင်း၊^{၂၄} ဓမ္မရက္ခသည်လည်းကောင်း၊^{၂၅} ယေ့ကျိ ခေါ် စင်သီယံပြည်သား လောကရက္ခသည်လည်းကောင်း၊^{၂၆} အရှေ့ပါရှားပြည်နယ်သား အရိယာကာလသည်လည်းကောင်း၊^{၂၇} ကျူဖိုဆိုအမည်ရှိ အိန္ဒိယရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊^{၂၈} အရှေ့ပါရှားပြည်သား ဥပါသကာတစ်ဦးဖြစ်သူ အန်းရွန်းသည်လည်းကောင်း၊^{၂၉} ယေ့ကျိပြည်သား စုံယောင်းအမည်ရှိ ရဟန်းတစ်ပါးသည်လည်းကောင်း၊^{၃၀} တိဗက်မျိုးရိုးမျှ ဆင်းသက်လာဟန်ရှိသော ခန်းကျူ၊ ခန်းမင်းဆန်၊ မဟာဗလ၊

ဓမ္မဗလအမည်ရှိ ရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း^{၂၁} တရုတ်ပြည်သို့ သွားရောက်ကြ ကာ သက္ကတဗုဒ္ဓကျမ်းများကို တရုတ်ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။

ဟန်မင်းဆက်အတွင်း၌ရှိခဲ့သော တရုတ်ဘာသာပြန် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန် တစ် ထောင်ကျော်အနက် အများအပြားမှာ ယခုအခါ ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့လေသည်။^{၂၂}

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ကျမ်းကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသော ရှေးဦးကျမ်း များထဲတွင် ကျင်မင်းဆက်ခေတ် သုံးခေတ်အတွင်း အမည်မသိပုဂ္ဂိုလ် ပြန်ဆိုသည့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဝိနယကျမ်းကို နှစ်ကျမ်းကိုတွေ့ရ၏။^{၂၃} ဤခေတ်အတွင်း၌ပင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒသည် တရုတ်ပြည်တွင် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိပြီဟု ဖာရှန်၏မှတ်တမ်းအရလည်း ကောင်း^{၂၄} ကုမာရဇီဝ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့်^{၂၅} ဝိမလာသ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ^{၂၆} အရလည်း ကောင်း၊ ထိုရဟန်းနှစ်ပါးပြန်ဆိုခဲ့သော ကျမ်းများအရလည်းကောင်း^{၂၇} သိရှိလာရ လေသည်။ ထို့ပြင် ဤခေတ်၌ပင် ကုဘာပြည်သား^{၂၈} သံဃဘူတိအမည်ရှိ ရဟန်း သည် ခရစ်နှစ်၃၈၃ ခုနှစ်တွင် ကသ္မိယမှ တရုတ်ပြည်မြောက်ပိုင်းသို့ ကြွကာ ကစ္စာယာ နိပုတ္တ၏ အဘိဓမ္မာ ဝိဘာသကျမ်းကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ဤကျမ်း သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ အဘိဓမ္မာကျမ်းနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သည်။ သံဃ ဘူတိသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒကျမ်းတို့၌ နှံ့စပ်သူဖြစ်၏။^{၂၉}

ဗုဒ္ဓဝါဒပြန့်ပွားရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသော ကသ္မိယရဟန်းတို့ ၏ ကဏ္ဍကား မသေးငယ်လှပေ။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရှေ့ဖျားနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်၍(သက္ကတမှ တရုတ်သို့ပြန်ဆိုခြင်းအပါအဝင်) ပိဋကတ်ပြန့်ပွားရန် အားထုတ်ခဲ့သူ ရဟန်းများအနက် သံဃဘူတိနောက်ပိုင်း၌ အထူးထင်ရှားသူတို့ကား ဂေါတမသံဃဒေဝ၊ ဓမ္မပရိယ၊ သံဃရက္ခ၊ ဓမ္မယသ၊ ဗုဒ္ဓဇီဝ၊ ပုညတရ၊ ဝိမလာသ၊ ဓမ္မမိတ္တ၊ ဂုဏဝါရမန်၊ ဂုရုဘဒ္ဒ၊ ဓမ္မရက္ခ၊ ကုမာရဇီဝ၊ ဗုဒ္ဓယသ၊ ဗုဒ္ဓပါလ၊ ရတန စိန္တာ၊ အဇန၊ ဓမ္မဘဒ္ဒ၊ ဓမ္မပါလ၊ မုလိရှိကျိ၊ ဓမ္မခေမ၊ ဗုဒ္ဓဘဒ္ဒ၊ ပညာတို့ပင် ဖြစ်သည်။^{၂၀} ထိုဆရာတော်တို့သည် မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၊ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၊ ဓမ္မဂုတ္တဂိုဏ်း၊ မဟိသာသကဂိုဏ်း၊ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့၏ ဝိနယကျမ်းများစွာကို ပြန်ဆိုခဲ့ကြ သည်။^{၂၁} တရုတ်ပြည်တွင် ကသ္မိယရဟန်းတို့၏ အားထုတ်မှုသည် ခရစ်နှစ် ၄-၅ ရာစုအတွင်း၌ စတင်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ၇-၈ ရာစု၌လည်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသေး သည်။ ၁၁ ရာစုဦးပိုင်းကာလအထိ ကြာမြင့်စွာလှုပ်ရှားခဲ့ကြပေသည်။^{၂၂}

ဖာရှန်၏ မှတ်တမ်းအရ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် ပါဠိပုတ္တပြည်နယ်သို့မင်

ရောက်ရှိနေကြောင်းသိရလေသည်။^{၂၂} ရွှင်းကျင့် ခရီးလှည့်လည်သည့် ကာလ (၆၂၉-၆၄၅)တွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ကသိယနှင့် ဂန္ဓာရတို့၌ သာမက အခြားမြောက်ပိုင်းဒေသများနှင့်^{၂၂} အနောက်ပိုင်းဒေသများသို့ပါ ပျံ့နှံ့နေပြီကို တွေ့ရသည်။^{၂၂} ရွှင်းကျင့်ကိုယ်တိုင်ကလည်း မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ကျမ်းတို့ကို ပြန်ဆိုခဲ့သည်။^{၂၂}

ထိုအချိန်တွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ပိဋကတ် ခြောက်ဆယ့်ခုနစ်ကျမ်းသည် ရွှင်းကျင့်ယူဆောင်လာသော အခြားကျမ်း ၅၉၀နှင့်အတူ တရုတ်ပြည်သို့ရောက်ရှိနေပေပြီ။ ဤဂိုဏ်း၏ ကျမ်းအရေအတွက်သည် အခြားဂိုဏ်းတို့၏ ကျမ်းအရေအတွက်ထက် များပြားနေကြောင်း တွေ့ရ၏။^{၂၂} မြောက်ပိုင်းဝေမင်းဆက် (၂၂၀-၂၆၅) အတွင်း ဆရာတော် ဝေမင်းတင်ထောင်သော ဝိနယဂိုဏ်းသည် မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၊ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၊ မဟိသာသကဂိုဏ်း၊ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၊ ဓမ္မဂုတ္တဂိုဏ်းတို့၏ ဝိနယကျမ်းတို့ကို စုဆောင်းလိုက်နာခဲ့သည်။ ထိုဂိုဏ်းငါးဂိုဏ်း၏ ဝိနယကဏ္ဍအရေအတွက်မှာ အစဉ်လိုက်အားဖြင့် ၈၄၊ ၆၁၊ ၃၀၊ ၆၀၊ ၆၀ ရှိ၏။ မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဝိနယကဏ္ဍပေါင်းမှာ ၆၀ ဖြစ်ပေသည်။^{၂၂}

ဆရာတော်ယိကျင့် ခရီးလှည့်လည်သော အချိန်တွင်(၆၇၁-၆၉၅)မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်း၌ အင်အားအကြီးမားဆုံးဖြစ်နေသည်မျှမက မဂပြည်နယ်၊ အိန္ဒိယအနောက်ပိုင်း၊ အရှေ့ပိုင်းနှင့်တောင်ပိုင်း ဒေသများသို့ပါ ပျံ့နှံ့လွှမ်းမိုးလျက်ရှိလေသည်။ တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်း ကွမ်ထွန်နှင့် ကွမ်ဆီဒေသများ၊ ယန်စီကျန်မြစ်၏ တောင်ပိုင်းဒေသတစ်ဝန်း၌ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ယင်း၏ဂိုဏ်းခွဲများဖြစ်သော ဓမ္မဂုတ္တဂိုဏ်း၊ မဟိသာသကဂိုဏ်း၊ ကဿပိယဂိုဏ်း တို့သာလျှင် ပျံ့နှံ့လွှမ်းမိုးလျက်ရှိပေသည်။ အရှေ့တောင်အာရှရှိ စုမတြ၊ ဂျာဗားနှင့် အိမ်နီးချင်းကျွန်းဆွယ်များ၌ အထိကရလွှမ်းမိုးနေသော ဂိုဏ်းမှာ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဖြစ်၏။ သမ္ဗိတိယဂိုဏ်းဝင်တို့ အနည်းငယ်မျှသာရှိသည်။ သထဝိရဂိုဏ်းနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းဝင် အနည်းငယ်တို့သည် နောက်ပိုင်းကာလတွင်မှ ရောက်ရှိလာကြ၏။ စမ္မတွင် သမ္ဗိတိယဂိုဏ်းက ကြီးစိုးသည်။ စမ္မတွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိ ဝါဒဂိုဏ်းဝင် အသင့်အတင့်မျှရှိကြသော်လည်း သထဝိရဂိုဏ်းနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းတို့ လုံးဝမရှိကြချေ။^{၂၂}

ဂျာဗား၊ စုမတြနှင့် အိမ်နီးချင်းကျွန်းများကိုပါ ထည့်သွင်း၍ မလေးယားကျွန်းဆွယ် ဒေသတစ်ခုလုံးကို ဖော်ပြခဲ့သော ယိကျင့်၏ မှတ်တမ်းအရ^{၂၃} ကျွန်းဆယ့်တစ်

ကျွန်းတွင် တစ်ကျွန်းအပါအဝင်ဖြစ်သည့် မာလာယုကျွန်း၌ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းက လွှမ်းမိုးနေကြောင်း၊ မဟာယာန ဗုဒ္ဓဝါဒီတချို့လည်း ရှိကြကြောင်းသိရ၏။ ထို့ပြင် မာလာယုကျွန်းကို အုပ်ချုပ်သည့်ဘုရင်နှင့် အခြားကျွန်းရှိ ဘုရင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဝါဒကို အားပေးကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓဝါဒ သင်ယူရာမြို့တော်၌ သံဃာတစ်ထောင်မက ရှိကြောင်းလည်း သိရ၏။^{၂၃} သရေခေတ္တရာ၊ လင်္ကာသုက၊ ဒွာရာဝတီ၊ ဖူနန်၊ တုန်ကင်ဒေသတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ကား ထိုဒေသတို့တွင် ရတနာသုံးပါး ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူများ နေထိုင် ကြကြောင်းသာ ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၂၄}

ယိကျင့်သည် အိန္ဒိယပြည်သို့အသွားတွင် စူမတြကျွန်း အရှေ့ဘက်ဘောဇ အမည်ရှိ မင်းနေပြည်တော်၌ ခြောက်လကြာနေထိုင်ကာ သက္ကတသဒ္ဒါကို သင်ယူ သည်။ ထိုနောက် ဘောဇနေပြည်တော်၏ အနောက်ဘက်စူမတြကျွန်း၏ အနောက် ပိုင်းရှိ သီရိဘောဇနေပြည်တော်တွင် နှစ်လအကြာမျှ နေထိုင်ခဲ့သည်။^{၂၅} ဤအချိန်တွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် အရှေ့တောင်အာရှ ကျွန်းဆွယ်ဒေသတစ်ဝန်း၌ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လွှမ်းမိုးလျက်ရှိပေပြီ။ ထို့နောက်တွင်လည်း မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်းသည် ထိုဒေသတွင် ဆက်လက်၍ အင်အားဖြန့်ကြက်နိုင်ခဲ့သည်မျှမက အရှေ့ တောင်အာရှ၏ အခြားဒေသများသို့ပါ ပျံ့နှံ့သွားဖွယ်ရှိ၏။ ခရစ်နှစ် ၈၅၀ ပြည့်နှစ် ခန့်တွင် တည်ဆောက်သည်ဟု ယူဆရသော^{၂၆} ဂျာဗားနိုင်ငံရှိ ဗောဇေဗုဒ္ဓေါစေတီ ကြီး၏ ပစ္စယံအဆင့်ဆင့်၌ တွေ့ရသည့် ကျောက်ထွင်းရုပ်များ၊ အခြားပန်းပုလက်ရာ များကို ထောက်ချင့်၍ ထိုဒေသတွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသုံး စာပေများ လွှမ်းမိုး ကြောင်းသိရ၏။^{၂၇}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ သရေခေတ္တရာပြည်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ သည်။ ပုဂံသို့လည်း မူလသဗ္ဗတ္ထိ သို့မဟုတ် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် အကျုံးဝင်ခဲ့သော စာပေတချို့ ရောက်ခဲ့ဟန်ရှိ၏။ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် ခရစ်နှစ်တစ်ထောင်ကျော် အထိ ဆက်လက်ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၂၇၁ ခုနှစ်တွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ၏ ကျမ်းဂန်ကို တရုတ်ပြည်၌ ပြုစုလျက်ရှိသေးသည်။^{၂၈} ထိုမျှမက ဆယ့်လေးရာစုသို့ တိုင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် ဆက်လက်တည်တံ့လျက် ရှိပေသေးသည်။^{၂၉}



[၈]

မြန်မာနိုင်ငံသို့ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ရောက်ရှိလာခြင်း

ဤခေါင်းစဉ်ပါ အချက်အလက်တို့ကို မဖော်ပြမီ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓရောက်ရှိ လာခြင်းကို အမြွက်မျှဖော်ပြရန် သင့်သည်ဟု ယူဆသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်းမြို့နိုင်ငံများဖြစ်သော ကိရာတပြည်၊^{၂၃၀} ကျင်လင် ပြည်၊^{၂၃၁} လင်ယာင်ပြည်တို့သို့ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် ရောက်ရှိခဲ့၏။

ခရစ်နှစ် ၁ ရာစုမှ ၅ ရာစုအတွင်း ထွန်းကားခဲ့သည်ဟု ယူဆရသော^{၂၃၂} ဗိဿနိုးပျူနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဗြာဟ္မဏဝါဒ ရောက်ရှိခဲ့သည်။^{၂၃၃} ဗိဿနိုးမြို့သို့ ရောက်ရှိလာသော ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းသည် အမရဝတီနှင့် နာဂဇနကောဏ္ဍမှ အပရမဟာ ဝိနသေလိယဂိုဏ်းနှင့် မဟီသာသကဂိုဏ်းတို့ ဖြစ်နိုင်သည်။^{၂၃၄} နာဂဇနကောဏ္ဍ ထွန်း ကားစဉ်က ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်း ၄ ဂိုဏ်းရှိခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ မဟာဝိဟာရ ဝါသီဂိုဏ်း၊ မဟီသာသကဂိုဏ်း၊ ဗဟုသုတိယဂိုဏ်းနှင့် အပရမဟာဝိနသေလိယ ဂိုဏ်းတို့ ဖြစ်သည်။^{၂၃၅} ထိုဂိုဏ်း ၄ ဂိုဏ်းသည် ရှေးဦးပိုင်းကာလ၌ ရုပ်တုကိုးကွယ်မှု မပြုခဲ့ပေ။^{၂၃၆} ထိုဂိုဏ်း ၄ ဂိုဏ်းအနက် အထင်ရှားဆုံး၊ ဩဇာအလွမ်းမိုးဆုံး ဂိုဏ်း ဖြစ်သည့်^{၂၃၇} အပရမဟာဝိနသေလိယဂိုဏ်း၌ပင် ရှေးဦးပိုင်းဂိုဏ်းနှင့် နောက်ပိုင်းကွဲ ထွက်လာသော ဂိုဏ်းဟူ၍ ကွဲလွဲဟန်ရှိ၏။ ရှေးဦးပိုင်းဂိုဏ်းသည် ရုပ်ပွားတော် ကိုးကွယ်မှုကို လုံးဝမပြုခဲ့ပေ။ နောက်ပိုင်းဂိုဏ်းကမူ ရုပ်တုကိုးကွယ်ခြင်းကို လက်ခံ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။^{၂၃၈}

ရုပ်ပွားတော် ကိုးကွယ်မှုသည် နာဂဇနကောဏ္ဍဒေသတွင် အစပထမက မရှိခဲ့

သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိလာ၏။ နာဂဇနကောဏှတွင် စိုးစံခဲ့သော ဣသွာကုမင်းဆက်^{၂၆၇}အတွင်း၌ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားကိုးကွယ်မှုသည် သန္တမူလမင်း (ခရစ်နှစ် ၂၂၅-၂၅၀)လက်ထက်မှစ၍ စတင်လာသည်။ ဧဟုဝလသန္တမူလမင်းလက်ထက်(ခရစ်နှစ် ၂၈၅-၃၃၄)တွင် နာဂဇနကောဏှ၌ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားကိုးကွယ်မှုသည် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်လေသည်။^{၂၆၈} ထိုမင်းဆက်သည် ၃ ရာစု အကုန်တွင် ပြတ်သွားခဲ့လေသည်။^{၂၆၉} ရုပ်တုကိုးကွယ်မှုကို အစဉ်သဖြင့် လက်မခံခဲ့သော ဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်းမှာ ရှေးဦးပိုင်း အပရမဟာဝိနသေလိယာနှင့် မဟီသာသကဂိုဏ်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။^{၂၇၀}

ဗိဿနိမြို့ဟောင်းတွင် ဆင်းတုရုပ်ပွားကိုးကွယ်မှု အလျှင်းမရှိခြင်း၊^{၂၇၁} နာဂဇနကောဏှရှိ စေတီပန္နက်ပုံနှင့် တူညီခြင်း၊^{၂၇၂} ထို့ကြောင့် ဗိဿနိမြို့တော်သို့ နာဂဇနကောဏှမှ အပရမဟာဝိနသေလိယဂိုဏ်းနှင့် မဟီသာသကဂိုဏ်းတို့ရောက်ရှိနေသည်ဟု အဆိုပြုကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

စာပေအထောက်အထား၌ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတွင် ခရစ်နှစ် နှစ်ရာစုက ရေးထိုးထားသော ဂုတ္တခေတ်ရေး ဗြဟ္မီအက္ခရာနှင့် နီးစပ်သည့် ပါဠိစာတန်းတစ်ခု တွေ့ရ၏။ ယင်းမှာ သံဃသီရိဟု ရေးထိုးထားသည်။^{၂၇၃} ဤပါဠိစာတန်းသည် ဗိဿနိသို့ ရောက်ရှိလာသော ဗုဒ္ဓဂိုဏ်းတို့ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာ၌ များစွာအထောက်အကူပြုနိုင်ပေသည်။

နာဂဇနကောဏှရှိ ဖော်ပြပါဂိုဏ်း ၄ ဂိုဏ်း ဆင်းသက်ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

မဟီသာသကဂိုဏ်းသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်၏။^{၂၇၄} မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု လည်းကောင်း၊^{၂၇၅} သထဝိရဝါဒဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟုလည်းကောင်း၊^{၂၇၆} အဆိုရှိ၏။ မဟာသံဃိကဂိုဏ်း အလိုအားဖြင့်မူ၊ မဟီသာသကဂိုဏ်းသည် ဝိဘဇ္ဇဝါဒဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟုဆို၏။^{၂၇၇} မဟီသာသကဂိုဏ်း၏ ပိဋကတ်ကျမ်းအရေအတွက်မှာ ခရစ်နှစ် ၆၅၇ ခုနှစ်တွင် ဆရာတော်ရွှင်းကျင့် တရုတ်ပြည်သို့ယူဆောင်လာစဉ်က ၂၂ ကျမ်းရှိသော်လည်း၊^{၂၇၈} ယခုအခါတွင် သက္ကတဘာသာမှ တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားသော မဟီသာသကဝိနယကျမ်း ၄ စောင်သာလျှင် ရှိတော့သည်။^{၂၇၉} အခန်းပေါင်း ၃၀ မျှသာရှိသည်။^{၂၈၀} ထိုဂိုဏ်း၌ ထင်ရှားသော ခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဗုဒ္ဓဒေဝဖြစ်၏။^{၂၈၁}

ဗဟုသုတိယဂိုဏ်းသည် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု လည်းကောင်း၊^{၂၆၂} မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု လည်းကောင်း၊^{၂၆၃} အဆိုရှိ၏။ မည်သို့ကွဲစေကာမူ ဗဟုသုတိယဂိုဏ်းသည် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသော သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒ ဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်းဖြစ်သည်။ ထိုဂိုဏ်း၌ ထင်ရှားသော ခေါင်းဆောင်တို့ကား မဟာဒေဝ^{၂၆၄} အရှင်ပရမတ္ထ^{၂၆၅}၊ အရှင်ဟရိဝါရ်မန်^{၂၆၆} တို့ ဖြစ်၏။

အပရမဟာဝိန သေလိယဂိုဏ်းသည် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်လာသော ဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်းဖြစ်၏။^{၂၆၇}

မဟိသာသက ဂိုဏ်း၊ ဗဟုသုတိယဂိုဏ်းနှင့် အပရမဟာဝိနသေလိယဂိုဏ်းတို့သည် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းများ ဖြစ်ကြကုန်၏။

မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသည် သထဝိရဂိုဏ်းမှ ဆင်းသက်ကာ သီဟိုဠ်တွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးသောဂိုဏ်းဖြစ်သည်။^{၂၆၈} တစ်ခုတည်းသော ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းဖြစ်သော ထိုဂိုဏ်း၏ ပါဠိပိဋကတ်သည် မြန်မာ၊ ယိုးဒယားနှင့် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိ ထွန်းကားလာလေသည်။^{၂၆၉}

ထိုဂိုဏ်းကြီးလေးဂိုဏ်း ကြီးစိုးရာ နာဂဇနကောဏ္ဍ၌ တွေ့ရသော ကျောက်ထွင်းရုပ်ကြွတို့ကို ဇာတကကျမ်းများ၊ နိဒါနကထာကျမ်း၊ လာလိတာဝိတ္ထာရကျမ်း၊^{၂၇၀} မဟာဝတ္ထု၊ ဗုဒ္ဓစရိတ၊ သုန္ဒရာနန္ဒကဗျာ၊ ဒိဗျာဝဒါန၊ သုမင်္ဂလာဝိလာသိနီ၊ မဟာပရိနိဗ္ဗန္ဓသုတ်နှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကျမ်းတို့လာ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်တို့ဖြင့် သရုပ်ဖော် ထုထွင်းထားလေသည်။^{၂၇၁} ဤအချက်ကို ထောက်ချင့်၍ နာဂဇန ကောဏ္ဍ၌ ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းတို့ အတူတကွ ရှိခဲ့ကြကြောင်း သိရ၏။ မဟာဝတ္ထုနှင့် ဒိဗျာဝဒါနကျမ်းတို့သည် နာဂဇနကောဏ္ဍ၌ ထင်ရှားခဲ့ခြင်းကိုလည်းသိရှိရ၏။ နာဂဇနကောဏ္ဍ၌ သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းတို့သည် အယူအဆ၌ ကွဲပြားလင့်ကစား တစ်ဂိုဏ်းနှင့်တစ်ဂိုဏ်း ဆက်ဆံရေး ပြတ်တောက်ခြင်းမရှိပေ။

သီဟိုဠ်ကျွန်းနေ ထင်ရှားလှသော အဋ္ဌကထာ ဆရာတစ်ဦးဖြစ်သူ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် အတ္ထဒဿိ၊ ဗုဒ္ဓမိတ္တနှင့် ဗုဒ္ဓဒေဝအမည်ရှိ မထေရ်သုံးပါး၏ တောင်းပန်ချက်အရ ဇာတကဋ္ဌကထာကျမ်းကို စီရင်သည်ဖြစ်ရာ^{၂၇၂} မဟိသာသကဂိုဏ်း ခေါင်းဆောင် ဗုဒ္ဓဒေဝနှင့် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆက်ဆံမှုကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်း၏ အကြား၌ အာဃာတမထားရှိ

သည်ကိုလည်းကောင်း သိရပေသည်။^{၂၇} ထို့ပြင် ဝသုဗန္ဓုအတ္ထုပ္ပတ္တိကို စီရင်သူ အရှင် ပရမတ္ထ(ခရစ်နှစ် ၄၉၉-၅၆၉)၏ ရေးသားဖော်ပြချက် တစ်ရပ်သည် ဤပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာ၌ များစွာအထောက်အပံ့ရစေသည်။ ယင်းမှာ ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဂိုဏ်း အားလုံး၏ ပိဋကတ်တို့၌ နှံ့စပ်ရသည်။ အသေးစိတ်ပါမကျန် လေ့လာဆည်းပူး ရသည်ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်၏။^{၂၈}

ဗိဿနိုး၌တွေ့ရသာ သံဃာသီရိပါဠိစာကြောင်းကို ထောက်၍ အထောက် အထားများနှင့် ညှိနှိုင်းကြည့်သောအခါ ဤသို့သိရ၏။ ဗိဿနိုးပျူနိုင်ငံတွင် ရုပ်ပွား ဆင်းတု ကိုးကွယ်ခြင်းမပြုသော မဟီသာသကနှင့် အပရမဟာဝိနု သေလိယအမည်ရှိ သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်း နှစ်ဂိုဏ်းက အဓိကဩဇာလွှမ်းမိုးနေလင့်ကစား ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒ ဂိုဏ်းဖြစ်သော မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းဝင်တို့လည်း ရောက်ရှိနေသည်ဟု ယူဆနိုင် သည်။ သို့မဟုတ် ဂိုဏ်း ၁၈ ဂိုဏ်း၏ ပိဋကတ်ကျမ်းများကို လေ့လာနှံ့စပ်သော ဗိဿနိုးပျူနိုင်ငံရောက် အပရမဟာဝိနုသေလိယဂိုဏ်းနှင့် မဟီသာသကဂိုဏ်းတို့က သာမန် အားဖြင့် ရေးထိုးစေခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ သို့တစေ၊ ဤစာတမ်းသည် ဗိဿနိုး မြို့ဟောင်းရှိ အမှတ် ၂ အဆောက်အအုံကြီးကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော ကုသိုလ် ရှင်တစ်ဦး သို့မဟုတ် ဤအဆောက်အအုံကျောင်းတိုက်ကြီးတွင် သီတင်းသုံးသွားသော သံဃာတစ်ပါး၏ဘွဲ့အမည် ဖြစ်နိုင်သည်။^{၂၉} ဗိဿနိုးရောက်စာပေသည် ခရစ်နှစ် ၂ ရာစုဗြဟ္မီအက္ခရာထိုး ပါဠိစာပေဖြစ်သည်။^{၃၀} ဆိုခြင်းကြောင့် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းနှင့် သက်ဆိုင်မည်ဟု ယူဆခြင်းက ပိုမိုမှန်ကန်စေမည် ထင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗိဿနိုးတွင် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းတို့ အတူ တကွရှိနိုင်ကြောင်း၊ ပါဠိစာပေနှင့်သက္ကတစာပေတို့ အတူတကွ ထွန်းကားနိုင်ကြောင်း ယူဆရသည်။

ဗိဿနိုး၏ ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရုတ်မှတ်တမ်းတို့တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် ဒေသအမည်ကား လင်ယာင်ဖြစ်၏။ လင်ယာင်ကို ယခင်က တိကျစွာသတ်မှတ်ဖော် ပြနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့။^{၃၁} ပါမောက္ခဂျီ၊ အိပ်ချ်၊ လုစ်က လင်ယာင်သည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ် ပိုင်း၊ သို့မဟုတ် မြောက်ပိုင်း၌ တည်ရှိမည်ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ တရုတ် ကုန်သွယ်ရာ ရှေးလမ်းကြောင်းအနီး၌ ရှိမည်ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။^{၃၂} နီဟန်ရန်ဂျန်ရေးကမူ လင်ယာင်သည် သရေခေတ္တရာဖြစ်သည်ဟုဆို၏။^{၃၃} ရေးသည် ကျင်လင်မှလင် ယာင်သို့ ကုန်းလမ်းခရီးအကွာအဝေးအားဖြင့် လီ ၂၀၀၀ ကွာဝေးသည်ဟူသော

အချက်^{၂၀၀} ကို သံသယဖြစ်လွန်းအားကြီးခြင်းနှင့် ဗိဿနိးမြို့ကို ထိုစဉ်က မတူးဖော်ရသေးခြင်းတို့ကြောင့် လင်ယာင်သည် သရေခေတ္တရာဖြစ်သည်ဟု ဆွဲငင်ရေးသားမိခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေါက်တာ ထင်အောင်ကမူ လင်ယာင်သည် ဟန်လင်းဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၂၀၁} လုစ်၏ အဆိုအရ အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် ရှိမည်ဟူသော အချက်ကိုယူ၍လည်းကောင်း၊ ရှေးဟောင်း တရုတ်-အိန္ဒိယကုန်သွယ်လမ်းကြောင်းအနီး၌ ကျရောက်မည်ဟူသောအချက်ကို ယူ၍လည်းကောင်း၊ ခေတ်ပြိုင် တရုတ်မှတ်တမ်းများအရ ရေးဆွဲထားသော ခရစ်နှစ် ၈-၉ ရာစုက နန်ချောင်မြေပုံပါ ပျူမြို့တော် ဖြတ်ရာလမ်းကြောင်းကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊^{၂၀၂} ဒေါက်တာထင်အောင်က ဤသို့ဆိုခြင်းဖြစ်ဟန်ရှိ၏။ အလယ်ခေတ် ကျမ်းပြုအရာရှိ ဦးဘရှင်ကမူ လင်ယာင်သည် ဗိဿနိးပျူဒေသဖြစ်သည်ဟု အကျယ်တဝင့် စေ့ငုတွက်ချက်ကာ ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၂၀၃} တန်ဖိုးရှိလှသော ဤကောက်ချက်ကြောင့် ဗိဿနိးပျူဒေသတွင် 'တိုင်းသူ ပြည်သားတို့သည် ဗုဒ္ဓကိုးကွယ်ကြောင်း၊ ခရစ်နှစ် ၃ ရာစုကပင် ထိုဒေသသည် ဗုဒ္ဓဝါဒအင်အားကြီးမားသောဒေသဖြစ်ကြောင်း၊ ရဟန်းသံဃာ ထောင်ပေါင်း၊ ရာပေါင်းများစွာရှိကြောင်း' သိရလေသည်။^{၂၀၄}

ထိုသံဃာပေါင်း ထောင်ပေါင်းများစွာထဲတွင် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင်တို့ ပါဝင်ကောင်း ပါဝင်နိုင်သည်။ အများဆုံးမှာမူ မဟီသာသကဂိုဏ်းနှင့် အပရမဟာဝိနသေလိယဂိုဏ်းဝင် သံဃာတို့သာ ဖြစ်နိုင်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဗိဿနိးမြို့၏ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ မျှသော ကာလအတွင်း မဟီသာသကဂိုဏ်းနှင့် အပရမဟာဝိနသေလိယဂိုဏ်းတို့က အဓိကအားဖြင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်ကို ရှေးဟောင်းသုတေသန အထောက်အထားများက ပြသနေ၍ဖြစ်သည်။

ရှေးဦးပိုင်း၌ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ယဉ်ကျေးမှုအစိတ်အပိုင်း ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိလာကာ နောက်ပိုင်းတွင် သရေခေတ္တရာနှင့် ကူးလူးဆက်သွယ်မှုရှိခဲ့သော^{၂၀၅} ဗိဿနိးသို့ သရေခေတ္တရာ၏ ယဉ်ကျေးမှုသည်လည်း ကူးလူးရောက်ရှိနိုင်၏။ သရေခေတ္တရာ၌ ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒသည်လည်းကောင်း၊ ရုပ်တုရုပ်ပွား ကိုးကွယ်သော သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းဖြစ်သော မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည်လည်းကောင်း၊ ရုပ်တုကိုးကွယ်မှုသည်လည်းကောင်း ကျယ်ပြန့်စွာ ထွန်းကားလျက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုသို့သော ရုပ်တုကိုးကွယ်မှုသည် ဗိဿနိးသို့မရောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဗိဿနိး၌ မတွေ့ရခြင်းကို ထောက်သော် ဗိဿနိးရှိ ဖော်ပြပါဂိုဏ်းနှစ်ဂိုဏ်း၏ ဩဇာကြီးမားချက်ကို သိရသည်။ ရုပ်တု

ကိုးကွယ်မှုတွင် ဗိဿနိုးနှင့် သရေခေတ္တရာတို့သည် ခြားနားကြသော်လည်း၊ ဗိဿနိုး နှင့် ဟန်လင်းတို့သည်ကား တူညီကြ၏။

ဟန်လင်းတွင် သက္ကတဘာသာထိုး ဘွဲ့တံဆိပ်ကို တွေ့ရသည်။^{၂၀၆} ခရစ် နှစ် ၃ ရာစုဟု ခန့်မှစ၍ တည်ထောင်ခြင်းပြုခဲ့ကာ^{၂၀၇} ၈ ရာစုနှင့် ၉ ရာစုအကြား၌ ပျက်စီးသွားသော ဟန်လင်းပျူမြို့တော်ကြီး၏ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် ရုပ်ပွားဆင်းတုကိုးကွယ် ခြင်းမပြုသော ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းပင်ဖြစ်သည်။^{၂၀၈} ဟန်လင်းယဉ်ကျေးမှုသည် ဗိဿနိုး ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နီးစပ်တူညီသည့်အားလျော်စွာ^{၂၀၉} ဟန်လင်းရှိ ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းသည် ဗိဿနိုး ဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းပင်ဖြစ်နိုင်သည်။ စာပေဗဟုသုတဘက်တွင် နှံ့စပ်သူများရှိကြ သဖြင့် 'အရာခပ်သိမ်းကို သိသောပညာရှိ'ဟု အနက်ထွက်သော သက္ကတဘာသာထိုး ဘွဲ့အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသူများရှိခဲ့သည်။^{၂၁၀} ဟန်လင်းတွင် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒစာပေ ကျမ်းဂန် ထွန်းကားခဲ့မည်ဟူသော အချက်သည် ပါဠိဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန် ထွန်းကားခဲ့ မည်ဟူသောအချက်ထက် များစွာအရေးသာပေသည်။

ဗိဿနိုးနှင့် ဟန်လင်းသို့ သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒတို့နှင့်အတူ မဟာဝတ္ထု၊ ဒိဗျာဝဒါန ကျမ်းတို့ ရောက်ရှိလာနိုင်ဖွယ် ရှိပေသည်။ သုခနုဇာတ်ရောက်လာတန်ရာသည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ ဗိဿနိုးတွင် ကိန္နရီရုပ်တစ်ရုပ် တွေ့ရသည်မှတစ်ပါး^{၂၁၁} သုခနုဇာတ် ရောက်ရှိလာခြင်းအတွက် လုံလောက်သောအထောက်အထား မတွေ့ရသေးချေ။

ခရစ်နှစ် ၃ ရာစုမှအစပြုကာ ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုတွင် စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးလာသော^{၂၁၂} သရေခေတ္တရာမြို့ကြီးသို့ ၄ ရာစုတွင် ဗုဒ္ဓဝါဒရောက်ရှိလာလေသည်။^{၂၁၃} ၄ ရာစုနှင့် ၅ ရာစုအတွင်း ရေးထိုးသည်ဟု ယူဆရသော 'သိဗ္ဗမ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ' ချီရွှေပေလွှာ အချပ်နှစ်ဆယ်သည် လည်းကောင်း၊^{၂၁၄} ၅ ရာစုနှင့် ၆ ရာစုအတွင်း ရေးထိုးသည်ဟု ယူဆရသော 'ယေဓမ္မာ၊ ဟေတုပ္ပဘဝါ' ချီ ရွှေပေလွှာနှစ်ချပ်သည် လည်းကောင်း၊^{၂၁၅} သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာကျမ်းတို့မှ ထုတ်နုတ်ထားသော အခြား ဂါထာများသည်လည်းကောင်း၊^{၂၁၆} သရေခေတ္တရာသို့ ဟိနယာန ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒရောက်ရှိ လာကြောင်းကို ပြသနေသည့် အထောက်အထားများ ဖြစ်၏။

သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်ရှိလာသော ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနှင့် ဒက္ကန်ပြည်နယ်ရှိ အန္တရ-ကုန္တလ-ပလ္လဝ ဒေသများမှ ရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်၏။ ထိုဒေသများရှိ အမရဝတီ၊ နာဂဇနာကောဏ္ဍကဋီပူရ၊ ကာဝေရိပဋ္ဌနာ၊ ဥရဂပူရ မြို့ကြီးတို့သည် ထိုအချိန်က ထေရဝါဒအင်အားကြီးမားရာ ဗဟိုမြို့များဖြစ်ကြ၏။

၂၉၇ ထို့ပြင်၊ အရှေ့ဘင်္ဂေါနယ်မှ တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒသည် သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်ရှိလာခြင်း နှင့်အတူ^{၂၉၈} မဟာယနဗုဒ္ဓဝါဒ၊^{၂၉၉} ဟိန္ဒူအယူဝါဒတို့ ရောက်ရှိလာခြင်းကို လည်း^{၃၀၀} ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပေမည်။ ထိုအချိန်က အရှေ့ဘင်္ဂေါနယ်ရှိ သမဋတဒေသတွင် နတ်ကျောင်းများစွာရှိသည်။ သထဝိရဂိုဏ်းဝင် သံဃာ့ကျောင်း ၃၀နှင့် သံဃာ ၂၀၀၀ ရှိသည်ဟု ရှင်းကျင့်၏ မှတ်တမ်း၌တွေ့ရ၏။^{၃၀၁} ယိကျင့်ကိုယ်တိုင် တစ်နှစ်ကြာမျှ နေထိုင်ခဲ့သော အရှေ့ဘင်္ဂေါနယ်ရှိ ဟရိကေလမြို့အပါအဝင်^{၃၀၂} အိန္ဒိယ အရှေ့ပိုင်း တစ်ခွင်လုံးတွင် သထဝိရဂိုဏ်း၊ မဟာသံဃိကဂိုဏ်း၊ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ ဂိုဏ်းခွဲများနှင့် သမ္ဗိတိယဂိုဏ်းတို့ အသီးသီးပျံ့နှံ့ရောက်ရှိနေသည်။^{၃၀၃} သမဋတတွင် မဟာပညာပါရမီတာသုတ္တကို ယိကျင့်သည် နေ့စဉ် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကြောင်း။ အဝလောကိတေသွာရ ဘုရားလောင်းကို ကိုးကွယ်ကြောင်း၊ ထိုဒေသရှိ သံဃာအားလုံးသည် မိမိတို့၏ ပါရမီဉာဏ်ပညာ ရင့်သန်ရေးအတွက်၊ လူခပ်သိမ်းသည်လည်း မိမိတို့၏ ဉာဏ်ပညာစွမ်းရည် မြင့်မားရင့်သန်ရေးအတွက် ဂိုဏ်း ၁၈ ဂိုဏ်း၏ စာပေကျမ်းဂန် အသိပညာရရှိရေးအတွက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြကြောင်း၊ မြို့တော်၌ သံဃာနှင့် ဘိက္ခုနီပေါင်းလေးထောင်ကျော် ရှိကြောင်းသိရ၏။^{၃၀၄}

ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ဘင်္ဂေါဒေသမှ ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒသည် သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်ရှိလာသည်မျှမက ထိုဒေသမှပင် မဟာယနဗုဒ္ဓဝါဒ တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဟိနယနသက္ကတ ဗုဒ္ဓဝါဒသည် သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်လာသည်ဟု ယူဆရ၏။

သရေခေတ္တရာဟူသောအမည်ကို ရှင်းကျင့်၏မှတ်တမ်း၌ တွေ့ရသည်။^{၃၀၅} ယိကျင့်၏ မှတ်တမ်း၌ သရေခေတ္တရာသည် ရတနာသုံးပါးကို လေးစားကိုးကွယ်သည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြပါရှိ၏။^{၃၀၆}

သရေခေတ္တရာတွင် ထီးနန်းစိုးစံသော ဝိကြမမင်းဆက်မှာ ခရစ်နှစ် ၆၇၃ မှ ၇၁၈ ခုနှစ်အတွင်းဖြစ်၏။ ထိုမင်းဆက်၌ မင်းသုံးပါးတွေ့ရသည်။ ယင်းတို့မှာ သူရိယဝိကြမ၊ ဟရိဝိကြမနှင့် သီဟဝိကြမတို့ ဖြစ်၏။^{၃၀၇} ထို့ပြင် သရေခေတ္တရာ ပြည်ကြီး၏ အချုပ်အခြာမင်းနှင့် မိဖုရားဖြစ်ဟန်ရှိသော သျှရပရဘုဝါရ်မနှင့် သျှရိပရဘုဒေဝီဟူသည့် အမည်ကို ငွေဗောဓိခေါင်းပွ ပလ္လင်ဝိုင်း၌ တွေ့ရသည်။^{၃၀၈} ဤအလှူရှင်နှစ်ဦးက ငွေဗောဓိပလ္လင်ကို ထုလုပ်လှူဒါန်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ငွေဗောဓိခေါင်းပွ ပလ္လင်ဝိုင်းကို မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ရည်စူးကာ ထုလုပ်လှူဒါန်းခြင်းသည်

ထိုအချိန်အခါက အလွန်ရှားပါးသော ဒါနတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ဤဒါနမျိုးကို ကနိဿုက မင်းသည် ပြုခဲ့၏။ သရေခေတ္တရာ၌ တွေ့ရသော ငွေဗောဓိခေါင်းပွ ပလ္လင်ဝိုင်းကဲ့သို့ သော ပလ္လင်ဝိုင်းတစ်ဆူကို ကနိဿုကမင်းသည် ထုလုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်။ ထိုခေါင်းပွ ပလ္လင်ဝိုင်းတွင်း၌ ဓာတ်တော်အရိုးတော်များ ထည့်သွင်းထား၏။ ထိုပလ္လင်ဝိုင်းပါ စာကြောင်းအရ ကနိဿုကကျောင်းတော်၌ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များကို ကြီးကြပ် တာဝန်ယူသူ အရှင်အဂ္ဂိသာလနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ဆရာတော်များအတွက် ရည်စူး ထုလုပ်လှူဒါန်းခြင်း ဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။^{၃၀၉}

သရေခေတ္တရာ၌ တွေ့ရသော အခြားရုပ်ပွားတော်ပါပလ္လင်တွင် 'ဇယစန္ဒြရ ဝါမန်နှင့် ဟရိဝိကြမတို့သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာရှိကြောင်း၊ ဂူဟ သို့မဟုတ် ဂူဟဒီပဆရာတော်၏ အဆုံးအမ၌တည်ကြကြောင်း၊ ဇယစန္ဒြရ မင်းသား က ထိုရုပ်ပွားတော်ကို ထုလုပ်စေကြောင်း' သိရ၏။^{၃၁၀} အမည်နောက်ဆုံး၌ ဝါမန် သုံးနှုန်းခြင်းကိုထောက်၍ ကဠိပူရမှ ပလ္လဝယဥ်ကျေးမှု လွှမ်းမိုးနေသည်ဟု ယူဆ ရ၏။^{၃၁၁}

ခေတ်ပြိုင် တရုတ်မှတ်တမ်းတို့က သရေခေတ္တရာ၏ ဘာသာရေးနှင့်စပ်လျဉ်း ၍ 'သရေခေတ္တရာပြည်တွင် ဗုဒ္ဓဝါဒီ သံဃာ့ကျောင်းပေါင်း တစ်ရာကျော်ရှိကြောင်း၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် အသက်ခုနစ်နှစ်သို့ရောက်သော် မိန်းကလေးနှင့် ယောက်ျား ကလေးတို့ကို ဆံချစေကာ သံဃာ့ကျောင်းသို့သွားစေ၍ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်စေ သည်။ အသက်နှစ်ဆယ်အရွယ်၌ ဗုဒ္ဓ၏ဝိနည်းနှင့်အညီ နေထိုင်လိုခြင်းမရှိသော် မိမိတို့၏ ဆံပင်ကို ပြန်လည်အရှည်ထားကာ သာမန်မြို့သူမြို့သားအဖြစ် လူထွက် ၍နေထိုင်ကြသည်။ သရေခေတ္တရာ၏ မြို့ရိုးလေးဖက်၌ စေတီများ တည်ထားကိုးကွယ် ကြသည်။ သူတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏တရားဓမ္မ၌ သက်ဝင်ယုံကြည်ကြသည်' ဟု ဖော်ပြကြ ၏။^{၃၁၂}

သရေခေတ္တရာပျူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုတွင် ဗုဒ္ဓဝါဒသည် နက်ရှိုင်းစွာရောယှက် လျက်ရှိ၏။ ဤအချက်အတွက် အထောက်အထားရှိပေသေးသည်။

ခရစ်နှစ် ၈၀၂ ခုနှစ် ပထမလအတွင်း ပျူဂီတပညာရှင် ၃၅ ဦးသည် တရုတ် နန်းတော်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။ ပျူဂီတပညာရှင် ၃၅ ဦး တီးမှုတ်သီဆိုခဲ့သော 'သီချင်း ၁၂ ပုဒ်သည် ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုင်ရာ သုတ္တကျမ်းများ၊ သျှကြကျမ်းများလာ ဇာတ် လမ်း ဇာတ်ကွက်များကို ဖွဲ့နွဲ့စီကုံးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပျူတို့သည် ယူနန်နယ်၏

အနောက်တောက်ဘက်၌ အိန္ဒိယနှင့် နီးကပ်စွာနေထိုင်ကြ၏။ ဤတည်နေရာက ပျူတို့၏ဂီတတွင် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်လာ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်များမှ ထုတ်နုတ်ယူငင်ချက် အလွန်များပြားခြင်း အကြောင်းရင်းကို ပြနေပေသည်။^{၃၃} ဟု ခေတ်ပြိုင် တရုတ်မှတ်တမ်းများက ဆို၏။ ပျူတို့၏အကသည် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်၌ အရင်းခံသည့် အိန္ဒိယဒဏ္ဍာရီများကို အခြေခံကပြသော အကဖြစ်သည်။^{၃၄}

ဤအချက်ကြောင့် သရေခေတ္တရာတွင် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန် ထွန်းကားပုံကို သိခွင့်ရ၏။ သရေခေတ္တရာ၌ သုံးစွဲသောဘာသာတို့မှာ ပါဠိ၊ သက္ကတ၊ ပျူ၊ ပါဠိ-သက္ကတ တို့ပင် ဖြစ်သည်။ မဟာယာန၊ တန္တရနှင့် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းတို့သည်လည်း သရေခေတ္တရာတွင် ထေရဝါဒပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းနှင့် အတူထွန်းကားခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သရေခေတ္တရာသည် အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်းနှစ်ပိုင်းစလုံးနှင့် အဆက်အဆံ အထူးများပြားခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်၏။^{၃၅}

သရေခေတ္တရာ၏ ရုပ်တုအတတ်ပညာသည် ခရစ်နှစ် ၆ ရာစုနှင့် ၈ ရာစုအတွင်းက မဂဒဒေသ၏ အနုပညာအစဉ်အလာနှင့်တူသည်။^{၃၆} အိန္ဒိယပြည် အရှေ့မြောက်ပိုင်းဖြစ်သော မဂဒဒေသမှ မဟာယာနနှင့် တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒသည် သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်လာသည်။ ခရစ်နှစ် ၇ ရာစုက မဂဒဒေသတွင် သထဝိရဂိုဏ်း၏ ဂိုဏ်းခွဲ မဟာယာနဝါဒီများ လွှမ်းမိုးနေကြောင်း ရှင်းကျင့်က ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၃၇} ယိကျင့်ရောက်ရှိသောအခါ၌ မဂဒဒေသသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒတို့၏ အင်အားကြီးမားစွာ ဗဟိုပြုရာ ဒေသဖြစ်လာသည်။^{၃၈} ဤအချက်ကို ထောက်ချင့်၍ သရေခေတ္တရာတွင် တွေ့ရသော ရုပ်ပွားဆင်းတုတို့ကို ကိုယ်စားပြုသည့် ဗုဒ္ဓဝါဒသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒတို့၏ ဗုဒ္ဓဝါဒ ဖြစ်သည်ဟု နိဟန်ရန်ဂျန်ရေးက ဆိုခြင်းဖြစ်၏။^{၃၉}

ပျူတို့၏လက်ရာဟု ယူဆရသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်တို့၌ တွေ့ရသည့် ပျူ၊ သက္ကတဘာသာ ရေးထိုးခြင်းသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဂိုဏ်းဝင်တို့က ရေးထိုးခြင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ဒေါက်တာရယ်ဂျနယ်လေမေက မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓအနုပညာ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုစာတမ်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၄၀} ယင်းအချက်ကို သူ၏ အရှေ့တောင်အာရှ ယဉ်ကျေးမှုကျမ်း၌လည်း ထပ်မံဖော်ပြခဲ့သည်။^{၄၁}

ဒေါက်တာ အာ၊ စီ၊ မဇွန်းဒါးကမူ မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် အိန္ဒိယအရှေ့ပိုင်းဒေသမှ သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်ရှိလာသည်ဟုဆို၏။^{၄၂} ခုနစ်ရာစု၊ ရှစ်ရာစု ခန့်တွင် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒကို သရေခေတ္တရာတွင် လိုက်နာကျင့်သုံးနေကြပြီဟု ရေးက

ဆိုသည်။^{၃၂} မြန်မာနိုင်ငံရောက် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏ သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒပင် ဖြစ်သည်။^{၃၃} ထိုသက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒ၏ မူလဒေသသည် အိန္ဒိယ အရှေ့မြောက်ဒေသဖြစ်သည်ဟု ရေးကဆက်လက်ဖော်ပြခဲ့သည်။ ပျူဂီတသည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းဂီတ၏ သံစဉ်နှင့်မုစ္ဆနကို အကြွင်းမဲ့ခံယူထားခြင်းကား အမှန်ပင် ဖြစ်ပေသည်။^{၃၄}

မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသည် သရေခေတ္တရာသို့ရောက်ရှိခဲ့သည်ဖြစ်၍၊ ထိုဂိုဏ်း ၏ ဝိနယပိဋကလာ သုခနဇာတ်သည်လည်း သရေခေတ္တရာသို့ ရောက်ရှိလာမည်ဟု အမှန်ပင်ယုံကြည်ရ၏။ သို့တစေ သုခနဇာတ်သည် သရေခေတ္တရာ၌ ထင်ရှားပျံ့နှံ့ခြင်း ရှိမရှိကိုမူကား သုခနဇာတ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ရှေးဟောင်းသုတေသန အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာမျှ မတွေ့ရသေး၍ မဆိုနိုင်သေးချေ။



[၉]

ဂျာဗားနိုင်ငံသို့ သုခနုဇာတ်ရောက်ရှိခြင်း

ဗုဒ္ဓဝါဒသည် ဂျာဗားသို့ ခရစ်နှစ် ၄ ရာစုတွင် ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒသည် ခရစ်နှစ် ၆ ရာစုတွင် မလေးယားကျွန်းဆွယ်သို့ ရောက်သည် ထက်^{၃၆} အတန်ငယ်နောက်ကျ၍ ဂျာဗားသို့ရောက်သည်။ ဘင်္ဂေါနယ်မှ မဟာယာနထေရ်ကြီးများသည် ၇ နှစ်ရာစုတွင် မလေးယားသို့ ကြွရောက်လာကြသည်။^{၃၇} ကရုမ်၏ အလိုအားဖြင့် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒသည် ခရစ်နှစ် ၆၇၅ ခုနှစ်နှင့် ၇၅၀ အတွင်း ဂျာဗားသို့ရောက်သည်။^{၃၈} ၈ ရာစုမှ ၁၀ ရာစုအတွင်း စိုးစံခဲ့သော သေလိန္ဒြေမင်းဆက်ခေတ်၌ မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒ ရောက်ရှိလာသည်။^{၃၉} မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒထွန်းကားရာ နာဠန္ဒနှင့် ဂျာဗားတို့သည် အဆက်အသွယ်ကောင်းစွာ ပွင့်လျက်ရှိသည်။^{၄၀} ဂျာဗားတွင် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒ မတိုင်မီက ဟိနယာနဗုဒ္ဓဝါဒ ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း ယိကျင့်၏မှတ်တမ်း၌တွေ့ရ၏။^{၄၁} သို့သော် မဟာယာနအင်အားကြီးမားလာသဖြင့် ဟိနယာနဗုဒ္ဓဝါဒသည် အားနည်းလာရသည်။^{၄၂} သေလိန္ဒြေရခေတ်တွင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်းနှစ်ရပ်စလုံးနှင့် အဆက်အဆံများပြားကြောင်း တွေ့ရ၏။^{၄၃} အမရဝတီ ယဉ်ကျေးမှုသည် ဂျာဗားသို့ရောက်ခဲ့သည်။^{၄၄} ထို့ပြင် ဂျာဗားသို့ ကသိယရဟန်းအချို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။^{၄၅}

သေလိန္ဒြေရခေတ်အတွင်း ဗုဒ္ဓအနုပညာသည် အထွန်းကားဆုံးဖြစ်လေသည်။^{၄၆} ဂျာဗားအလယ်ပိုင်း ဒေသရှိ ဗောဓေဗုဒ္ဓေါထူပါကြီးသည် ထင်ရှားသော သာဓကဖြစ်၏။ ဤထူပါကြီးကို ခရစ်နှစ် ၇၅၀ နှင့် ၈၀၀ အကြားတွင် တည်သည်ဟု

ကရမ်ကဆို၏။^{၃၃၇} အီလျော့ကမူ၊ ၈၅၀ ပြည့်နှစ်ခန့်ဟု ယူဆ၏။^{၃၃၈} ဟိန်းနရစ်
 ဇင်းမားကမူ ၇၅၀နှင့် ၈၅၀ အကြားဟု ဖော်ပြ၏။^{၃၃၉} ဤထူပါ၏ အဘက်ဘက်ရှိ
 ပစ္စယံတို့၌ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်ဖော်၍ ထုလုပ်ထားသော နံရံရုပ်ကြွပေါင်း နှစ်ထောင်
 နီးပါးမျှရှိ၏။^{၃၄၀} ထိုမျှများပြားသော နံရံရုပ်ကြွများအနက် တချို့သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ
 ဂိုဏ်း၏ ဗုဒ္ဓုပ္ပတ္တိဖြစ်သော လလိတာဝိတ္တာရကျမ်းလာ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်များ
 ဖြစ်၏။^{၃၄၁} တချို့သည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယမှ ယူငင်စုဆောင်းထားသော ဒိဗျာဝဒါန
 ကျမ်းလာ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်များ ဖြစ်သည်။^{၃၄၂} ဒုတိယပစ္စယံ၌ တွေ့ရသော
 ရုပ်ကြွတို့သည် ကဏ္ဍဗျူဟာကျမ်းလာ သုဓနကုမာရလုလင်၏ သစ္စာတရား
 ရှာပုံတော် ဇာတ်ကွက်များကို ထွင်းထားခြင်းဖြစ်၏။^{၃၄၃} ဤကျမ်းသည် မူလက မဇ္ဈိမ
 ဂိုဏ်းနှင့် သက်ဆိုင်ခဲ့သည်။ နောင်သော် ယောဂစာရဂိုဏ်းက လက်ခံကျင့်သုံး
 လာလေသည်။^{၃၄၄} ထို့ပြင် ယောဂစာရဂိုဏ်း၏ ခေါင်းဆောင် အရှင်အာသင်၏
 အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဤထူပါကြီး၌ ထုထွင်းသရုပ်ဖော်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။^{၃၄၅}
 ထို့ကြောင့် ဤထူပါကြီးသည် ယောဂစာရဂိုဏ်း၏ ထူပါဟု ဇင်းမားဆိုသည့်
 အတိုင်း ဆိုနိုင်သည့်အပြင်^{၃၄၆} ရှေးကျသော ရာမာယဏလာ ဇာတ်ကွက်တို့ကိုလည်း
 ဤထူပါ၌တွေ့ရ၍^{၃၄၇} ဟိနယာန၊ မဟာယာနနှင့် ဟိန္ဒူဝါဒီတို့နှင့်ပါ သက်ဆိုင်သည်
 ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။

ဤထူပါကြီး၏ အရှေ့တောင်ဘက် ပစ္စယံ၌ သုဓနကုမာရဇာတ်လမ်း ဇာတ်
 ကွက်ပါသော ရုပ်ကြွနှစ်ဆယ်ကို တွေ့ရသည်။^{၃၄၈} ဤဆောင်းပါးပါပုံ ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊
 ၅၊ ၆ တို့သည် ထိုရုပ်ကြွနှစ်ဆယ်ထဲမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြထားသော ပုံတို့ဖြစ်သည်။

ဤသုဓနကုမာရဇာတ်လမ်း ဇာတ်ကွက်တို့ကို ရုပ်ကြွထွင်း ဆရာသည် မည်
 သည့်ကျမ်းမှ ယူငင်ထွင်းထုထားကြောင်း သိရန်လိုအပ်ပါသည်။

ကရမ်၊ တီဗန်အပ်^{၃၄၉}၊ ဒေါက်တာ အက်စ်အိုလဒင်ဗတ်၊ အေဖော့ချား^{၃၅၀}
 နှင့် မဇ္ဈန်းဒါး^{၃၅၁} တို့က ဇာတ်ကွက်ဇာတ်လမ်းတို့သည် ဒိဗျာဝဒါနလာ သုဓနကုမာရ
 ဝဒါနမှ ယူငင်ထွင်းထုထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့ကြသည်။

သို့ရာတွင် ပါမောက္ခပီ၊ အက်စ်၊ ဂျိုင်နီသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မှားယွင်းသော
 ယူဆချက်ကို ထောက်ပြခဲ့သည်။ ယခုဆောင်းပါးပါ ပုံ ၄၊ ၅ တို့ကို စေ့စပ်သေချာစွာ
 လေ့လာကြည့်သောအခါ ဒိဗျာဝဒါနနှင့် ကွဲလွဲသောအချက်များ တွေ့လာရလေသည်။
 ပုံ ၄ သည် ပရိသတ်ဗိုလ်ပုံအလယ်တွင် သုဓနမင်းသားက လေးစွမ်းပြနေသော အခန်း

ဖြစ်သည်။ ပုံ ၅ သည် သိကြားမင်းဆင်းပြီး ယင်ယောင်ဆောင် ကူညီခန်းကို ဖော်ပြ
 နေသော ပုံဖြစ်သည်။ ပုံ ၅ လာ ဤအခန်းကြီးနှစ်ခန်းသည် ဒီဗျာဝဒါနတွင် လုံးဝ
 မဝါဝင်။ ပါဠိဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသလာ သုခနုဇာတ်၌သာ ပါဝင်သော အခန်းဖြစ်ပေ
 သည်။ ထို့ကြောင့် ဂျာဗားအလယ်ပိုင်းရှိ ဗောဇောဗုဒ္ဓေါ ထူပါ၌တွေ့ရသော သုခနု
 ကုမာရ ရုပ်ကြွတို့သည် ဒီဗျာဝဒါန၌ အခြေခံခြင်းမဟုတ်ကြောင်း အခြားအထောက်
 အထားနှင့်တကွ ပါမောက္ခဂျိုင်နီက တင်ပြခဲ့ပေသည်။ ထို့ပြင် ဤရုပ်ကြွတို့ကို ပါဠိ
 ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသ၏ မိုးရာမူဖြစ်နိုင်သော အမည်မသိ သုခနုကုမာရဇာတ် တစ်ဇာတ်
 ဇာတ်ကို ယူ၍ ရုပ်ကြွထွင်းဆရာ ထွင်းခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပါမောက္ခဂျိုင်နီက ယူဆပေ
 သည်။^{၃၅} တန်ဖိုးရှိလှသော ဤအသစ်တွေ့ရှိချက်သည် ပုဂံခေတ် အပယ်ရတနာ
 ဘုရားနံရံရှိ သုခနုကုမာရ ဇာတ်လမ်းပါ ဇာတ်ကွက်တစ်ကွက်ကို စိစစ်ရာ၌ အထောက်
 အကူပြုကြောင်း ရှေ့အခန်းတွင်ဖော်ပြပါဦးမည်။

ပါမောက္ခ ဂျိုင်နီ၏အဆိုအရ ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသလာ သုခနုဇာတ်နှင့် အဓိပ္ပာယ်
 ဖော်ယူမှသာရသော ဂျာဗားရှိ သုခနုကုမာရဇာတ်သည် ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသ၏ မိုးရာမူ
 ပင်ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။

ထို့ကြောင့် ဗောဇောဗုဒ္ဓေါ၌ တွေ့ရသော သုခနုကုမာရဇာတ်သည် သက္ကတမူ
 သုခနုကုမာရ ဇာတ်တစ်ဇာတ်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ယူဆရ၏။

ဂျာဗားနိုင်ငံသည် ခရစ်နှစ် မတိုင်မီမှစ၍ ပါဠိထွန်းကားရာ သီဟိုဠ်နိုင်ငံနှင့်
 ဆက်ဆံမှုကောင်းစွာ ရှိခဲ့သည်။ ယဉ်ကျေးမှုသဘောအရ ဆက်ဆံမှုများပြုခဲ့သည်။
 ဂျာဗားအလယ်ပိုင်းဒေသနှင့် သီဟိုဠ်၏ဆက်ဆံရေးသည် သေလိန္ဒြေခေတ်၌ အထင်
 အရှားရှိခဲ့၏။^{၃၆} သို့ရာတွင် ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒသည် ဂျာဗားသို့ မရောက်ခဲ့။^{၃၇} ခရစ်နှစ်
 အစမှစ၍ ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုရောက်ရှိကာ နောက်ပိုင်း နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်အထိ
 ပင် သက္ကတဘာသာသည်သာလျှင် ဂျာဗားနိုင်ငံသုံး ဘာသာစကားဖြစ်ခဲ့လေသည်။
 ဂျာဗားစာပေသမိုင်း၌ ရှေးဟောင်း ဂျာဗားစာပေခေတ်သည် သေလိန္ဒြေခေတ်တွင် အကျုံး
 ဝင်သည်။ ထိုခေတ်တွင် ပေါ်ပေါက်သော စာပေတို့သည် သက္ကတမဟာ ကဗျာကြီးများ
 ၏ ဘာသာပြန်များ၊ ပင်ကိုရေးပင် ဖြစ်လင့်ကစား သက္ကတကဗျာများ၏ ဩဇာ
 မကင်းသော စာပေများဖြစ်သည်။ ထိုစာပေတို့ကို သက္ကတဘာသာဖြင့်သာ ရေးဖွဲ့ကြ
 လေသည်။^{၃၈} ဤအချက်ကို ထောက်သော် ဂျာဗား၌သက္ကတသာလျှင် ဂျာဗားနိုင်ငံလုံး
 ဘာသာစကားဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဗောဇော ဗုဒ္ဓေါရုပ်ကြွဆရာသည်

သုခနုကုမာရဇာတ်ကို သက္ကတဘာသာထိုး ဇာတ်မှယူငင် ထွင်းထုခြင်းသာ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ အခြားရုပ်ကြွ ဇာတ်ကွက်များ၏ မှီးရာကျမ်းဂန်တို့မှာ သက္ကတစာပေနှင့် သက္ကတဗုဒ္ဓစာပေ ကျမ်းဂန်များဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပြီးသော အချက်တို့ကို ခြုံငုံယူဆသော် ဂျာဗား၌ရှိခဲ့သော သက္ကတ သုခနုကုမာရဇာတ်သည် ယခုအခါ ပျောက်ကွယ်သွားပြီဟု ယူဆရ၏။ ယင်းသက္ကတ သုခနုကုမာရဇာတ်ကို ပါဠိသို့ပြန်ယူထားသော ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသလာ သုခနုကုမာရဇာတ်အဖြစ်နှင့်သာ တွေ့ရတော့သည်။ ပါဠိကမိုးရာ မူရင်းသက္ကတ သုခနုဇာတ်ကို ပျောက်ဆုံးခဲ့သော သက္ကတမူဟု သတ်မှတ်ရန်သာ ရှိပေသည်။

ထိုမူ၏ သဲလွန်စတစ်ရပ်ကို ပုဂံအပယ်ရတနာဘုရား၌ တွေ့ရသည်။



[၁၀]

ပုဂံသို့ သုခနုဇာတ်ရောက်ရှိခြင်း

ပုဂံသို့ ဟိနယာနပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒ ရောက်ရှိလာသည်မှာ သထုံမှပိဋကတ်တို့ကို အနိရုဒ္ဓါမင်းကြီး ယူဆောင်လာသည့် ခရစ်နှစ် ၁၀၅၇ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်သည်ဟု ရှေးရာဇဝင်ကျမ်းတို့က ဆို၏။^{၃၅} ဤအချက်ကို သမိုင်းသုတေသနပညာရှင်တို့က လည်း လက်ခံဖော်ပြကြသည်။^{၃၆} ပါမောက္ခလုစ်သည် ထိုအချက်ကို လက်ခံဖော်ပြ သည့်ပြင် သထုံမှပုဂံသို့ ရောက်ရှိလာသော သထုံဗုဒ္ဓဝါဒသည် ခေတ်ပေါ်ရာဇဝင် ကျမ်းများက ထင်မြင်သကဲ့သို့ ထေရဝါဒသန့်သန့်မဟုတ်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထား ပြဆိုထား၏။^{၃၇} ထိုအချက်သည် အမှန်ပင်ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အနိရုဒ္ဓါ မင်းလက်ထက် ပုဂံပြည်၌ မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒ ထွန်းကားလျက်ရှိသည့်ပြင်၊^{၃၈} အနိရုဒ္ဓါ မင်းကိုယ်တိုင်လည်း ဤဝါဒကို နှစ်သက်လိုက်နာခဲ့ကြောင်း သိရ၍ဖြစ်သည်။^{၃၉}

ပုဂံဗုဒ္ဓဝါဒတွင် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒ ရောစွက်ခဲ့သည်မျှမက နောက်ပိုင်းတွင် ဗြာဟ္မဏဝါဒ၊ တန္တရဝါဒတို့ပါ ရောနှောလာခဲ့သည်။ အနိရုဒ္ဓါမင်းလက်ထက်(ခရစ် နှစ် ၁၀၄၄-၁၀၇၇)တွင် ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒတို့ ယှဉ်ပြိုင်ထွန်းကားလျက် ရှိသည်။

‘ပါဠိက သက္ကတကို တွန်းဖယ်လိုက်သည်။ ဟိနယာနဗုဒ္ဓဝါဒက မဟာယာန ဗုဒ္ဓဝါဒကို အစားထိုးဝင်ရောက်လာသည်’ဟု ဂျီ အီး ဟာဗေးကဆို၏။^{၄၀} လူဝစ် ဖီးနီးကလည်း ‘၁၀၅၇ ခုနှစ်တွင် အနိရုဒ္ဓါသည် မြစ်ဝကျွန်းအပေါ်အထိ အာဏာစက် ဖြန့်လာကာ သထုံမှ ဗုဒ္ဓဝါဒကို ဆောင်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒ

အယူကိုယူ၍ နတ်ကိုးကွယ်မှု၊ နဂါးကိုးကွယ်မှုများ ရောထွေးကျင့်သုံးကာ တန်ခိုး ထက်နေသော အရည်းဂိုဏ်းကို သီဟိုဠ်ထေရဝါဒက လုံးဝဖယ်ရှား အစားထိုးလိုက် ပေသည်' ဟုဆို၏။^{၃၆၂} ထိုအဆိုတို့သည် သင့်ပေသည်။

အနိရဒ္ဒါလက်ထက် ၁၀၇၅ ခုနှစ်ခန့်မှစ၍ သီဟိုဠ်မဟာဝိဟာရဂိုဏ်း၏ ထေရဝါဒပါဠိကျမ်းဂန်တို့ ပုဂံသို့ရောက်ခဲ့သည်လည်း^{၃၆၃} မှန်၏။ ထိုအချိန်၌ ပုဂံပြည် ကြီးတွင် ပါဠိဘာသာထွန်းကားလာသည်လည်း အမှန်ဖြစ်၏။^{၃၆၄} အရပ်ရပ် အထောက်အထားများအရ ပါဠိစာပေကို ပြည်၊ သထုံအပါအဝင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ခရစ်နှစ် အစောဦးပိုင်းကပင် လေ့လာခဲ့ကြကြောင်း သိရသည်။ သက္ကတဘာသာ သည် ပုဂံ၌ခေတ်ဦးပိုင်းကပင် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ယုတ်စွအဆုံး အိန္ဒိယလူမျိုး ပုဂံနန်း တွင်း နက္ခတ်ပညာရှင်များ၊ ဗေဒင်ပညာရှင်များ သုံးစွဲသော ဘာသာစကား အဖြစ် ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သက္ကတပိဋကတ်သုံး တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဝါဒဂိုဏ်းတချို့၏ ဂန္ထဝင် ဘာသာစကားအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း ရှိခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၀၅၇ ခုနှစ် မှစ၍ သက္ကတဘာသာသည် ပါဠိစာပေလွှမ်းမိုးမှုအောက်၌ အလျင်အမြန် ကျဆင်းလာပေ သည်' ဟု ဆိုသော ဒူဂျိက်ဆယ်၏အဆိုလည်း မှန်ပေသည်။^{၃၆၅}

သို့သော် သက္ကတဘာသာသည် ပါဠိဘာသာကြောင့် လုံးဝပျောက်ကွယ်သွား ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒကြောင့် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒ၊ တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒတို့သည်လည်း အကြွင်းမဲ့ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း မရှိခဲ့ချေ။

ဤအခြင်းအရာကို ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်၌(၁၀၈၄-၁၁၁၂)အထင် အရှား တွေ့ရ၏။

ကျန်စစ်သားမင်း၏ ဘာသာရေးသည် ကျယ်ပြန့်သောသဘောရှိ၏။ အယူ ဝါဒအမျိုးမျိုး ကိုးကွယ်သူတို့နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစေသည်။^{၃၆၆} ကျန်စစ်သား မင်းလက်ထက်ထိုး မွန်ကျောက်စာများက ပုဂံပြည်၏ ဗုဒ္ဓဝါဒတွင် ဗိဿနိုးအယူ ဝါဒ နတ်နဂါးကိုးကွယ်မှုများ မည်မျှရောနှောလျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်ဟု ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်က မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။^{၃၆၇} ကျန်စစ်သားမင်းသည် သူ၏ မိဖုရားခေါင်ကိုးကွယ်သော မဟာယာနဝါဒ၊ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်း၌ ထွန်းကား သော ဗိဿနိုးကိုးကွယ်မှု၊ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း၌ ထွန်းကားသော နဂါးနတ်ကိုးကွယ်မှု တို့ကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။^{၃၆၈} ထို့ပြင် မဟာထေရ်အရဟံကို လက်ယာ၌ထား၍ ဆရာတင် ကာ^{၃၆၉} ပျက်စီးယိုယွင်း ပျောက်ကွယ်တိမ်မြုပ်သွားသော မြတ်သော^{၃၇၀} ဝိနည်း၊ သုတ္တံ၊

အဘိဓမ္မာကျမ်း ပိဋကတ်သုံးပုံကို^{၃၇၁} စုဆောင်းသိမ်းဆည်းကာ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာ တည့်မှန်စေရန် ရေးသားစေခဲ့သည်။^{၃၇၂} ထို့ပြင် ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်း ရဟန်းများကို ကောင်းစွာဝတ်ပြုပူဇော်ခဲ့သည်။^{၃၇၃} အနိရုဒ္ဓါ မင်းလက်ထက်မှ ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်အတွင်း၌လည်း ပုဂံသည် သီဟိုဠ်နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိ သည်မျှမက^{၃၇၄} အိန္ဒိယအရှေ့ပိုင်း^{၃၇၅} အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့်ပါ အဆက်အသွယ်ရှိ ပေသည်။

ပုဂံသို့ရောက်ရှိလာသော အိန္ဒိယကုန်သည်များ၊ စွန့်စားသွားလာသူများ၊ ပညာ ရှင်များ၊ ရဟန်းများနှင့် အမျိုးမျိုးသော အိန္ဒိယအမျိုးသားတို့သည် နတ်ကိုးကွယ်မှု၊ ဗြာဟ္မဏဝါဒ၊ မဟာယာနဝါဒ၊ ဝိဇ္ဇာယာနနှင့် တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒတို့ကို ယူဆောင်လာခဲ့ ကြသည်။^{၃၇၆} မဟာယာန ဗုဒ္ဓဝါဒသည် ဟိနယာနပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒထက်စော၍ ပုဂံသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည့် အားလျော်စွာ^{၃၇၇} အနိရုဒ္ဓါမင်းမှအစ နောက်ပိုင်းမင်းတို့၏ အားပေးမှု ကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာတိုင် ဆက်လက်တည်တံ့လျက် ရှိပေသည်။ ပုဂံ၌ မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဝါဒ ထွန်းကားနေကြောင်းကို ကျန်စစ်သားမင်းတည်စေသော အပယ်ရတနာ လိုဏ်ဂူဘုရား (၁၀၉၀ပြည့်နှစ်)၊ ကျန်စစ်သားမင်းတည်သော နဂါးရံဘုရားနှင့် ကျန်စစ်သားမင်း နတ်ရွာစံပြီး မရှေးမနှောင်း၌တည်သော ဂူပြောက်ကြီးဘုရား(၁၁၁၃ ခန့်)၊ ပုထိုးသား များဘုရား(၁၁ ရာစု)၊ ၁၂ ရာစုတည် လောကဥသျှောင်ဘုရား၊ ၁၃ ရာစုတည် နန္ဒမညဘုရား၊ ဘုရားသုံးဆူ၊ သမ္ဗုလဘုရားတို့က ပြသလျက်ရှိ သည်။^{၃၇၈}

ဤဆောင်းပါးနှင့် သက်ဆိုင်သော ဘုရားမှာ အပယ်ရတနာဘုရားပင် ဖြစ် သည်။

အပယ်ရတနာဘုရားအတွင်း၌ နံရံဆေးရေးအရုပ်များ တွေ့ရသည်။ ထိုဆေး ရေးအရုပ်တို့သည် မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် အဓိကသက်ဆိုင်ပေသည်။

အပယ်ရတနာဘုရားကို အရှေ့ဘင်္ဂေါနယ်မှ ရောက်ရှိလာသော တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒီ တို့အတွက် အပယ်ရတနာမိဖုရားနှင့် ကျန်စစ်သားမင်းတို့က ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း ခြင်း ဖြစ်သည်။^{၃၇၉} အပယ်ရတနာဘုရားအတွင်း နံရံဆေးရေးရုပ်တချို့သည် မွန်ဘာသာဇာတ်အမည်ထိုး ၅၅၀ ဇာတ်အနည်းငယ်ဖြစ်သည်။^{၃၈၀} ထိုပုံတို့သည် မဟာယာနပုံများနှင့်စာလျှင် အလွန်နည်းပါးလှပေသည်။ အပယ်ရတနာဘုရားတွင် မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဝါဒက လွှမ်းမိုးနေကြောင်း သိရသည်။^{၃၈၁}

အပယ်ရတနာဘုရားအတွင်းရှိ နံရံဆေးရေးရုပ်များအနက် ထူးခြားလှသော ပုံတစ်ပုံ(ပုံ ၇)ကို တွေ့ရ၏။^{၃၀၂} ထိုပုံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆရာကြီးဦးမြက ဤသို့မှတ်ချက်ချ၏။

ကျောက်ဂူအတွင်း နံရိုးပြိုင်းပြိုင်းနှင့် အသားအရေခန်းခြောက်နေသော ရသေ့တစ်ပါး၏ပုံကို တွေ့မြင်ရသည်။ ထိုရသေ့၌ ဆံမုတ်ဆိတ်ပါးမြိုင်းမွေးများပါသည်။ ဦးခေါင်းထက်၌ ဆံကိုအလယ်ကခွဲပြီး တစ်ဖက်တစ်ချက် တစ်ထုံးစီထုံး၍ ဦးချိုသဏ္ဍာန် စီးနှောင်ထားသည်။ အဝတ်အစား ခေါင်းပါးဟန်တူသည်။ ခါးနှင့် ဒူးတစ်ဖက်ကို ဆိုင်း၍ထားသော ကြိုးခွေမှအပခါးတွင် လုံး၍ပတ်ချည်ထားသာ အဝတ်စကလေးလောက်သာပါသည်။ ယင်း၏လက်နှစ်ဖက်ကို ကွေး၍ပူးပြီးလျှင် အရှေ့ဘက်မှပျံသန်းလာသော ငှက်ဆင်ကို ခရီးဦးကြိုပြုနေဟန် တူသည်။ ငှက်ဆင်၏ ဦးခေါင်းထက်၌ ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားနေပုံ၊ ထိုင်လျက် ခေါင်းတုံးနှင့်လူတစ်ယောက်၏ ပုံပါသည်။ ထိုလူပုံ၌ ဝတ်စားဆင်ယင်ထားပုံမှာ အပြောက်ပြောက်နှင့် အထည်စတစ်စကို တစ်ကိုယ်လုံးခြုံ၍ ဝတ်လုံနှင့်တူသော အဝတ်တစ်ခုကို ဝတ်လျက်ထားသည်။ ထိုဝတ်လုံသည် ရသေ့ရဟန်းတို့၏ ဝတ်ဆင်သော သင်္ကန်းအဝတ်အထည်နှင့်မတူပေ။

ငှက်ဆင်အောက်၊ ရသေ့၏ အရှေ့ဘက်၌ ရသေ့ကြီးဘက်သို့လှည့်၍ ဒူးတုပ်ရှိခိုးနေဟန်ပုံ လူပုံတစ်ပုံလည်းပါသည်။ ၎င်း၌ ဝတ်စားဆင်ယင်ထားပုံတို့မှာ နံငယ်ပိုင်းကို ခါးဝတ်ပုဆိုးပြု၍ အဝတ်အထည်ကို စလွယ်သိုင်း၍ ဆံပင်နောက်တွဲချဆံထုံးထုံးနှင့် တွေ့မြင်ရသည်။ နှုတ်ခမ်းမွေးနှင့် ပါးမြိုင်းမွေးများလည်း ပါသည်။ ရှေးတောပျော် ရသေ့ရဟန်းတို့သည် ရှေးအစဉ်အလာ ယူဆချက်အရ အရဟန္တမှာ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ် ကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကြသည့်အလျောက် ထူးခြားဆန်းကြယ်သော အတွေ့အကြုံများနှင့် တွေ့ကြုံတတ်ကြသည်။ ထူးဆန်းသော တပည့်တပန်းများ လာရောက်ဖူးမြော်တတ်ကြသည်။ ထူးခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်အရှင်မြတ်တို့လည်း ဖိတ်မန္တကပြုက လာရောက်ဖူးမြော်ခွင့် ပေးတတ်ကြသည်။ ၎င်းအကြောင်းတို့ကို ထောက်၍ ငှက်ဆင်ကိုစီးလာသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထူးခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်ပေမည်။ သို့သော် ဇာတ်ကွက်ဇာတ်လမ်းအတိုင်း မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ဟူ၍ တပ်အပ်သေချာစွာ မပြောနိုင်ချေ။^{၃၀၃} ဤပုံသည် မည်သည့်ဇာတ်လမ်းရှိ မည်သည့်ဇာတ်ကွက်ကို ရေးဆွဲထားသနည်း။

လေ့လာသူများကို ပြဿနာဖြစ်စေခဲ့သော ထိုပုံကို ဒေါက်တာလုစ်က

‘ဝေဠုရာဇာဗျာဓိတော်မူခန်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့သော် အသေးစိတ်အားဖြင့် တူညီခြင်း မရှိဟု ခေတ်ဟောင်းမြန်မာနိုင်ငံ ပထမတွဲစာမျက်နှာ ၃၃၀၊ ၃၃၅၊ စာရင်း ၁၃ ဒုတိယတွဲစာမျက်နှာ ၁၁၃ တို့တွင် ပုံညွှန်းဆိုချက်နှင့်တကွ ရေးသားဖော်ပြသည်။ ဗိုလ်မှူးဘရှင်ကမူ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို ကိုးကား၍ ဥဒေနဖွားခန်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဆရာလုစ်ကို ထောက်ပြသည်ဟု ယင်းကျမ်းပထမတွဲ စာမျက်နှာ ၃၃၀ တွင် ဖော်ပြ ထားသည်။ လုစ်နှင့် ဗိုလ်မှူးဘရှင်တို့သည် အနီးစပ်ဆုံးတွက်ဆထားခြင်း ဖြစ်ပေ လိမ့်မည်။ စင်စစ်အရိုအသေပြုနေသော ရသေ့၊ အရိုအသေပြုနေသော ရသေ့ရှေ့ရှိ လူ၊ ငှက်ဆင်ထက်တွင် အရိုအသေခံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးနှင့် ငှက်ဆင်တို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်အနေအထား၊ ဇာတ်ကွက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ထပ်တူ ထပ်မျှဖော်ပြနိုင်သော ဇာတ်ဟူ၍ ပါဠိပိဋကတ်၌မရှိ။ ဦးမြ၏ ငြင်းဆိုချက်ကိုရှုပါ။ စာမျက်နှာ ၆၇ မှဖြစ်ပါ သည်။

“ငှက်ဆင်ကို အကြောင်းပြု၍ တချို့ကထိုရသေ့သည် ဥတိဏ္ဏဇာတ်၏ အပိုင်း တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ သို့သော် အစိတ်အပိုင်းတို့ကို ဆက်ကြည့်သော် ဥတိဏ္ဏဇာတ်နှင့်မသက်ဆိုင်လှပေ။ ရသေ့၏ အရှေ့ဘက်၌ ဒူးတုပ်၍ထိုင်လျက် ရှိခိုး နေသောပုံမှာ ကေသနီမိဖုရားပုံဖြစ်ခဲ့သော် မိန်းမပုံဖြစ်ရမည့်အစား ယောက်ျားပုံဖြစ်နေ သည်။ ငှက်ဆင်၏ ဦးခေါင်းထက် ထိုင်နေသောပုံသည် ဥတိဏ္ဏမင်းသားကလေးဖြစ် သည်ဟု ယူဆလျှင် မင်းသားကလေး မပေါက်ဖွားမီ ငှက်ဆင်သည်ပြေးနှင့်လေပြီ”

ဆရာကြီးဦးမြ၏ ဖော်ပြချက်အရ ထိုပုံကို လေ့လာသောအခါ ထိုပုံ၌ပါဝင် သော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးနှင့် သတ္တဝါတစ်ကောင်ကို ဤသို့တွေ့မြင်ရသည်။

ရသေ့သည် တော၌ တရားကျင့်ကြံအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ရသေ့ ရှေ့၌ တွေ့ရသောလူသည် ရသေ့ထံလာရောက်သူဖြစ်သည်။ ထိုလူ၏ အထက်ရှိ ငှက်သည် ရိုးရိုးငှက်မဟုတ်၊ ငှက်ဆင်ဖြစ်သည်။ ငှက်ဆင်၏ ဦးခေါင်းအထက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုန်းတန်ခိုးနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်သည်။ ရသေ့ရှေ့ရှိလူသည် ရသေ့ကို လက်ယှက်ကာ အရိုအသေပြုနေသည်။ ရသေ့သည် ထိုလူ၏ လက်အနေအထား အတိုင်း အရိုအသေပြုနေသည်။ ရသေ့အရိုအသေပြုသူမှာ ရသေ့ရှေ့ရှိ လူကိုမဟုတ်။ ရသေ့၏ ဦးခေါင်းနှင့် မျက်လုံးအနေအထားသည် ငှက်ဆင်ဦးခေါင်းထက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ထံ သို့ ရောက်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ရသေ့သည် ငှက်ဆင်ဦးခေါင်းထက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရိုအသေပြုနေကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့် ငှက်ဆင်ထက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်သည်

ရသေ့အပါးရှိ လူထက်ဘုန်းတန်ခိုးကြီးမားကြောင်း ပြသနေ၏။

ထိုအချက်ကို ပေါင်းရုံးလိုက်သောအခါ ဤပုံသည် သုခနုဇာတ်လမ်းထဲမှ ဇာတ်ကွက်တစ်ကွက်ကို သရုပ်ဖော်ထားကြောင်း သိရလေသည်။

ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသလာ သုခနုကုမာရဇာတ်နှင့် အခြားသက္ကတမူ သုခနုကုမာရ ဇာတ်တို့၌ မနောဟရာသည် သုခနုမင်းသားစိုးစံရာပြည်မှ ထွက်ခွာကာ မိမိနိုင်ငံ သို့ပြန်သွားရသည်။ သုခနုမင်းသားသည် မနောဟရာရှိရာသို့ မုဆိုးတစ်ဦးကို ခေါ်ငင် ကာ တောတောင်အထပ်ထပ် ဖြတ်သန်း၍လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရသေ့တစ်ပါး သီတင်းသုံးရာသို့ ရောက်ကာ အကျိုးအကြောင်းလျှောက်ထားပြီး တစ်စုံတစ်ရာ သတ္တဝါ သို့မဟုတ် တန်ခိုးရှိသူ၏ ဆောင်ယူကူညီမှုဖြင့် ကိန္နရာပြည်သို့ရောက်သည် ဟု အခြေခံအခြင်းအရာ တူညီစွာဖော်ပြထားကြသည်။

မဟာဝတ္ထု၌ ထိုရသေ့အပါးတွင် သာဝကများ ခစားနေခြင်း၊ သုခနုမင်းသားနှင့် မုဆိုးသုံးဦး ကျောင်းသင်ခန်းသို့ ရောက်ရှိခြင်း၊ ကိန္နရာပြည်သို့ မျောက်မင်း၏ ကျောကုန်းထက်စီးနင်း၍ ရောက်ရှိခြင်းစသော အချက်တို့ကြောင့် အပယ်ရတနာ ဘုရားရှိ ဤပုံသည် မဟာဝတ္ထုလာ 'ကိန္နရိဇာတက'နှင့် ကွဲပြားနေပေသည်။ ထို့ကြောင့် အပယ်ရတနာဘုရားရှိ သုခနုဇာတ်ကွက် ဆေးရေးပုံသည် မဟာဝတ္ထုလာဇာတ် မဟုတ်ချေ။

ဒိဗျာဝဒါနတွင် မုဆိုးကိုခေါ်ငင်သွားခြင်း၊ ရသေ့တစ်ပါးတည်း သီတင်းသုံး ခြင်းတို့ ပါရှိသော်လည်း ဗောဓိသတ္တာဝဒါနကာလလတာ၌ မုဆိုးကိုခေါ်ဆောင် သွားကြောင်း မပါရှိ။ မဟာဝတ္ထု၌ကား မုဆိုးကိုခေါ်ငင်သွားကြောင်း ပါရှိပေ၏။ ဒိဗျာဝဒါန၌ ကိန္နရာပြည်သို့ သုခနုမင်းသားသွားရာတွင် ယက္ခကိုစီး၍သွားသည်။ ထို့ကြောင့် အပယ်ရတနာဘုရားရှိ သုခနုဇာတ်ကွက်ပုံသည် ဒိဗျာဝဒါန၊ ဗောဓိသတ္တာ အဝဒါနကာလလတာ ကျမ်းတို့လာ သုခနုဇာတ်မှယူငင်ထားခြင်း မဟုတ်ကြောင်း သိရ၏။

ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသတွင်မူ ပုဏ္ဏရိကမုဆိုးကို ခေါ်၍သွားခြင်း၊ ကဿပရသေ့ထံ မုဆိုးနှင့်အတူ သုခနုမင်းသားတို့ ရောက်ရှိခြင်း၊ သုခနုမင်းသားတစ်ပါးတည်းသာ ငှက်ဆင်တောင်ပံကြား၌ စီးနင်း၍ ကိန္နရာပြည်သို့သွားခြင်းတို့ကို တွေ့ရသည်။ သုခနုမင်းသားတစ်ပါးတည်း သွားသောကြောင့် ပုဏ္ဏရိကမုဆိုး ကျန်ရစ်ခဲ့သည့် သဘောဖြင့် ရသေ့ရှေ့၌ လူတစ်ယောက်ကို တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုလူသည် ပုဏ္ဏရိ

က မုဆိုးပင်ဖြစ်သည်။ မုဆိုးသည် ရသေ့ထက် ဘုန်းတန်ခိုးနိမ့်၍ ရသေ့ကို အရိုအသေ ပြုကြောင်းကို ပုံဖော်ရေးဆွဲထား၏။ ၎င်းဆင်ထက်ရှိ သုခနုမင်းသားကား ဇင်းမယ် ပဏ္ဍာသ၊ ပညာသဇာတကစသော ပါဠိနှင့်သက္ကတမူ သုခနုဇာတ်အားလုံး၏ ဇာတ် ပေါင်းခန်း၌ ဖော်ပြသည့်အတိုင်း ဂေါတမဗုဒ္ဓဖြစ်သဖြင့် ရသေ့ကလေးစားကြောင်း ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် အပယ်ရတနာဘုရားအတွင်း၌ မဟာဥမင်ဇာတ်လာ ဇာတ်ကွက်တစ် ကွက်ကို ဖော်ပြထားသော ပုံငါးပုံကို တွေ့ရ၏။ ထိုပုံတို့သည် ကိန္နရီနှင့်လူသားရသေ့ တို့ ပေါင်းဖက်သောဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။^{၃၀၅} နံရံဆေးရေး ထိုပုံတို့သည် မဟာဥမင် ဇာတ်တစ်ဇာတ်လုံးအနက် ကိန္နရီတို့ပါဝင်သော အရံဇာတ်လမ်းပုံတို့ဖြစ်သည်။ ဤအချက်မှာထူးခြားလှသည်။ မဟာဥမင်ဇာတ်၌ ပုံဖော်၍အလွန်ကောင်းသော ဇာတ် ကွက်များစွာရှိသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၁၀၀ ခန့်တွင် ကျန်စစ်သားမင်းတည်သော အာနန္ဒာ ဘုရားအတွင်း၌ မဟာဥမင်ဇာတ်ကို ပုံဖော်ထားသည့် ရုပ်ကြွတို့သည် ထင်ရှားသော သာဓကပင်ဖြစ်၏။^{၃၀၆}

မဟောသဇာနှင့် အမရာတို့၏ ပင်မဇာတ်လမ်းကြီးရှိ ဇာတ်ကွက်တို့ကို ဆေး ရေးခြင်းမပြု။ မဟောသဇာ၏ ကျေးသားက သာလိကာမကို ပြောပြသည် အရံပုံပြင် ကိုသာ ဆေးရေးခြင်းပြုသည်။ လူသားနှင့်ကိန္နရီတို့ ပေါင်းဖက်သောဇာတ်လမ်းကို စိတ်ဝင်စား အလေးထားကာ ပုံရေးဆွဲသည်။ ထိုနည်းတူ လူသားနှင့်ကိန္နရီတို့ပေါင်း ဖက်ခြင်းကိုပြသော သုခနုကုမာရဇာတ်သည် အပယ်ရတနာဘုရား၌ ပုံရေးဆွဲသူ၏ စိတ်ဓာတ်ကို ဆွဲဆောင်ထားကြောင်း ယူဆရသည်။ ထို့ပြင် လူသိများနေဟန်ရှိသည့် မိမိတို့ ပိဋကတ်ထွက် ဇာတ်တစ်ဇာတ်ကို သရုပ်ဖော်ရေးဆွဲခြင်း၊ ရေးဆွဲစေခြင်းလည်း ဖြစ်တန်၏။

ဤပုံသည် သုခနုဇာတ်ရှိ ဇာတ်ကွက်တစ်ကွက်ကို ပုံဖော်ထားသည်မှာ မှန် သော်လည်း ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသ၌ တွေ့ရသောပါဠိမူ သုခနုဇာတ်ကိုယူ၍ ရေးဆွဲထား ခြင်းဟုတ်မဟုတ် ဆုံးဖြတ်သင့်ပေသည်။

ဇင်းမယ်ပဏ္ဍာသ၌ ကဿပရသေ့နှင့် သုခနုကုမာရတို့ တွေ့သည့်အခန်းတွင် ကဿပရသေ့၏ ပုံပန်းလက္ခဏာကို စိုးစဉ်းမျှဖော်ပြထားခြင်း မရှိချေ။^{၃၀၇} မူလ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ၊ ဝိနယဝတ္ထုကဏ္ဍ၊ ဘောသဇ္ဇဝတ္ထု၊ ဂြိုလဂစ်၊ ဒေဝနာဂရီ၊ သက္ကတ ဘာသာပေမူ၌ကား ရသေ့၏လက္ခဏာကို “ဆံပင်ရှည်စွာရှိသော၊ မုတ်ဆိတ်နှင့်ခြေ

သည်လက်သည်း ရှည်စွာရှိသော၊ လေနေပူတို့ဖြင့် ခြောက်ကပ်ကြုံလိုသော ကိုယ်ရှိသော၊ လျော်တေသင်္ကန်းကို ဆောင်သော”ဟု ဝိသေသနပြု၍ ဖော်ပြထား၏။^{၃၀၀} ဤအဆိုနှင့် ရသေ့၏ပုံသည် ကိုက်ညီလျက်ရှိသည်။ ထိုရသေ့ပုံမျိုးကို အာနန္ဒာဘုရား ရှိ ရုပ်ကြွတို့၌ တူသယောင်ယောင်တွေ့ရ၏။^{၃၀၁} သို့သော် သက္ကတသုခနုဇာတ်လာ ရသေ့လက္ခဏာနှင့် အပယ်ရတနာဘုရားရှိ ထိုရသေ့လက္ခဏာတို့၏ တူညီမှုသည် ကား အကြောင်းမဲ့တိုက်ဆိုင်တူညီမှုမျိုးမဟုတ်ချေ။ သက္ကတမူ သုခနုဇာတ်ကိုယူ၍ ရေးဆွဲထားခြင်းကြောင့်သာ ဤသို့တူညီနေခြင်းဖြစ်သည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အပယ်ရတနာဘုရားသည် မဟာယာနဝါဒီ၊ တန္တရ ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဘုရားဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တိဗက် ဗုဒ္ဓဝါဒလောက၌ ထင်ရှားလှသော တန္တရဝါဒီအရှင်အတိဿသည် ၁၀၅၂ ခုနှစ်မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံသို့ကြွရောက်ကာ ပါဠိဘာသာကို လေ့လာသင်ယူ ခဲ့သည်။^{၃၀၂} ဤအချက်ကြောင့် မဟာယာန၊ တန္တရဝါဒသည် ဘာသာစကားသုံးစွဲမှု၌ ပြောင်းလဲရွေ့လျားချက် တစ်စုံတစ်ရာမဖြစ်ပေါ်ခဲ့ချေ။ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် သက်ဆိုင် ရာနိုင်ငံများရှိ မဟာယာနပိဋကတ်ကျမ်းများကို ပါဠိဘာသာဖြင့် မရေးထိုး။ သက္ကတ ဖြင့်သာ ရေးထိုးသည်။^{၃၀၃} တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒကျမ်းများကိုလည်း သက္ကတဖြင့်သာ ရေးထိုး လေသည်။^{၃၀၄}

အနိရုဒ္ဓါ မတိုင်မီနှင့် ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်တို့တွင် ပါဠိဗုဒ္ဓဝါဒသည် သက္ကတဗုဒ္ဓဝါဒ၊ ဗြာဟ္မဏဝါဒတို့နှင့် တန်းတူရည်တူ ထွန်းကားနေကြောင်း ထင်ရှား ၏။ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်၌ ဗြာဟ္မဏဘာသာဝင်တို့ အလေးအမြတ်ပြုရာ ရာမာယနကဗျာကြီးသည် ပုဂံသို့ရောက်ရှိလျက် ရှိသည်မျှမက ကျန်စစ်သားမင်း ကိုယ်တိုင်က ယုံကြည်လက်ခံခဲ့သည်။^{၃၀၅} ထိုအချက်ကြောင့် သက္ကတဘာသာထိုး ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်တို့သည်လည်း ပုဂံသို့ရောက်ရှိ ပျံ့နှံ့ရန် အခွင့်အလမ်းရရှိခဲ့ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပုဂံရှိမဟာယာနနှင့် တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒတို့၌ သက္ကတပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များ ရှိခဲ့ ကြောင်းသိရသည်။^{၃၀၆} တာရာနာထ၏ ဖော်ပြချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မဟာယာန ဝါဒများစွာ ရောက်ရှိလာသည်။ မဟာယာနဂိုဏ်း၏ ဝိနယနှင့် အဘိဓမ္မာကျမ်းတို့ သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထင်ရှားပျံ့နှံ့နေသည်။ ပုဂံ၊ ရခိုင်နှင့် ပဲခူးဒေသတို့တွင် မဟာ ယာနဝါဒများစွာရှိသည်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၌ ထင်ရှားခဲ့သော ခေါင်းဆောင် ပုဂ္ဂိုလ် ဝသုဗန္ဓု၏ တပည့်များက မြန်မာနိုင်ငံတွင် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒရောက်ရှိ ပြန့်ပွား

စေခဲ့သည်ဟု သိရ၏။^{၃၉၁}

သို့ဖြစ်၍ မဟာယာန၊ တန္တရဗုဒ္ဓဝါဒီတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အပယ်ရတနာ ဘုရားအတွင်းရှိ နံရံဆေးရေးရုပ်ကြောင့် သိရသော သုခနုဇာတ်သည် သက္ကတမူ သုခနုဇာတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။

မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် သုခနုဇာတ်တို့သည် ဆက်စပ်နိုင်သော အကြောင်းများ ရှိပေသည်။

အရှင်အသင်္ဂါ၊ ဝသုဗန္ဓနှင့် ဝိရိစိဝဿတို့သည် ညီအစ်ကိုသုံးဦးဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးသည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီများဖြစ်ကြ၏။ ဝိရိစိဝဿသည်သာ အယူဝါဒ ပြောင်းလဲ ယုံကြည်ခြင်းမရှိခဲ့သော်လည်း အသင်္ဂါနှင့် ဝသုဗန္ဓတို့ကမူ အယူဝါဒ ပြောင်းလဲမှုပြုကြသည်။ အသင်္ဂါသည် ယောဂစာရဂိုဏ်းကို ထူထောင်သည်။ ဝသုဗန္ဓ သည် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒကို ထွန်းကားစေခဲ့သည်။ အသင်္ဂါ၏အယူအဆသည်လည်း နောင်သော် မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒပင် ဖြစ်လာသည်။^{၃၉၂} မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒသည် မဟာ သံဃိတနှင့် လောကုတ္တရာဝါဒီတို့အကြားမှ စတင်ပေါ်ပေါက်ကာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း များအကြား၌ ထွန်းကားခဲ့လေသည်။^{၃၉၃} ထို့ကြောင့် မဟာယာနဝါဒီတို့သည် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဆိုင်ရာ တချို့အယူအဆတို့ကို လက်ခံခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။^{၃၉၄} မဟာယာနဗုဒ္ဓဝါဒီ တို့သည် မဟာယာနပိဋကတ်အပြင် ဟိနာယာနပိဋကတ်ကိုပါ လေ့လာသည်။ ဝိနယ နှင့် အဘိဓမ္မာတွင် မိမိတို့၏ဖြည့်စွက်ချက် ထည့်သွင်းကာ ယုံကြည်လိုက်နာသည်။^{၃၉၅} ဝိနယကိုမူကား အရေးအကြီးဆုံးစည်းကမ်း ဥပဒေအဖြစ် လေးစားလိုက်နာသည်။ မဟာယာနပိဋကတ်၌ မဟာဝတ္ထုကိုအခြေခံ၍ ရေးသားထားသော^{၃၉၆} သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်း၏ ဗုဒ္ဓုပ္ပတ္တိလလိတာ ဝိတ္ထာရကျမ်းသည် ပါဝင်လျက်ရှိ၏။^{၃၉၇} ၆ ရာစုက တန္တရကျမ်းများကို အသုံးပြုခြင်း မရှိသေးသော်လည်း^{၃၉၈} နောက်ပိုင်းတွင်မူ အသုံးပြု လာသည်။ တထာဂတဂူဟယကကျမ်းသည် တန္တရကျမ်းဖြစ်သည်ဟု ရာဇဇန္ဒရာ လာလမိတ္တကဖော်ပြသည်။^{၃၉၉} ယင်းကျမ်းသည် မဟာယာနပိဋကဝင် ကျမ်းဖြစ်၏။^{၄၀၀} တရုတ်ဘာသာဖြင့်ရှိသော ရတနာကူဋကကျမ်းကို ဆရာတော်ဗောဓိရုစိ^{၄၀၁}က စုဆောင်းရာ ဤရတနာကူဋကကျမ်း၏ ၁၄ ခုမြောက်ကဏ္ဍသည် မူလသဗ္ဗတ္ထိဝါဒဝိနယ ကျမ်း၏ ၁၁ နှင့် ၁၂ ခုမြောက်ကဏ္ဍများ ဖြစ်နေကြောင်းတွေ့ရ၏။^{၄၀၂} ဤအထောက် အထားများအရ သုခနုဇာတ်နှင့် မဟာယာနဝါဒီတို့ ဆက်စပ်နေပုံကို သိရ၏။

မဟာယာနဝါဒီဖြစ်သော ယောဂစာရဂိုဏ်း၏ ထူပါဖြစ်သည့် ဂျာဗားပြည့်ရှိ